

ISHAVSØYA HOPEN

INNHold

BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET.....	3
KART OVER HOPEN.....	6
THOR IVERSENS SAMLINGER.....	12
HOPEN-EKSPEDISJONEN 1998	17
HOPEN-EKSPIDISJONEN 2001	60
DE GAMLE FANGSTOMRÅDENE PÅ HOPEN	109
GPS-POSISJONER.....	111
THOR IVERSENS VARDER	117
NYE NAVN PÅ HOPEN	119
OPPSUMMERING - KONKLUSJONER	121
EPILOG	126

VEDLEGG:

- TEKNISK UTSTYR PÅ EKSPEDISJONEN I 2001**
- ORIGINAL SKISSE AV “RUSSEHYTTA”**
- SJU FERDIGE SKISSER AV HYTTER OG FANGSTANLEGG PÅ HOPEN**
- SLUTTRAPPORT TIL SYSSELMANNEN FRA 1998-EKSPEDISJONEN**
- SLUTTRAPPORT TIL SYSSELMANNEN FRA 2001-EKSPEDISJONEN**

“THOR IVERSEN OG ISHAVSØYA HOPEN”

-Ekspedisjonene 6 - 19 september 1998 og 12/8 til 15/9-2001.

BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET

Fiskerikonsulent Thor Iversen ble født i Kristiania i 1873 og døde i Bergen i november 1953, vel 80 år gammel. Han dro til sjøs som 17-åring og tok styrmannseksamen. I 1892.

I de følgende år var han ute på en rekke tokt med både engelske og norske fartøyer. Blant annet deltok han i bottlenose-fangst og alminnelig hvalfangst.

I året 1900 kom han til Bergen, og søkte arbeid ombord på det nye norske havforskningsfartøyet “Michael Sars” som matros. Det sier en del om Thor Iversen at han allerede andre året ble forfremmet til styrmann, og tredje året til skipper, en stilling han hadde i en årrekke.

Etter et stort tokt med “Michael Sars” i Atlanterhavet i 1910 ble han utnevnt til Ridder av St. Olavs Orden.

I 1923 ble det avsatt midler til fiskeriforskning i arktiske farvann og Thor Iversen fikk i oppgave å lede dette arbeidet. Han deltok selv på alle tokt frem til den annen verdenskrig.

Med innleide fartøyer startet arbeidet samme år, og det var under dette toktet at Thor Iversen for første gang kom i nærheten av ishavsøya Hopen. Øya hadde da gjennom årene “vandret” frem og tilbake på kartene en rekke ganger. Den hadde også skiftet form og utseende minst like mange ganger.

Ingen visste dens nøyaktige posisjon. Skodde og skydekke dominerte området det meste av sommerhalvåret, og nøyaktig plassering var vanskelig.

Da Thor Iversen for første gang i 1923 kom i nærheten av øya, fant han at den var feil avmerket på kartet.

Foto: Einar Koefoed

Th. Iversen brukte fotografier under kartleggingen av Hopen. Foto: Th. Iversen

Bildet brukt under arbeide med å navnssette Hopens fjell. De ulike fjell er nummerert. Foto: Th. Iversen

Thor Iversen skriver i 1941:

“ Våre undersøkelser på Hopen 1924.

Første gang jeg så Hopen var i august 1923 da vi foretok et tokt nordover langs drivisen på østsiden av Edgeøya på vei til Frans Josef land med m/k »Blåfjell« av Rossfjord. Vi så Hopen langt mot øst med tåkedotter hvilende på fjelltoppene. Havet på øyas vestsida var helt isfritt, bare en og annen storis fløt omkring eller stod på grunn og laget kjølvann i den sterke tidevannstrøm.

Året etter, i første dager av juli under ett av toktene med m/k »Tovik« av Harstad, fikk jeg også anledning til å se Hopen på avstand, men denne gang vestfra. Øya var da helt snekledd og stengt av et drivis- belte ca. 15 naut. mil. bredt.

Under gjentatte seilaser mellom Sørkapp og Hopen syntes det etter mitt bestikk som om Hopen var avlagt noe for langt vest på sjøkartene den gang. Under seilas langs Hopen og ved det første opphold på øya fant jeg ut at også dens utseende var ganske annerledes enn på sjøkartene. Dette i forbindelse med at Hopen aldri tidligere hadde vært inngående undersøkt var det som framkalte ønsket hos meg om å beskrive øya mere hvis forholdene tillot det. Jeg ble ytterligere tilskynnet hertil da våre fiskeriundersøkelser i 1924 var knyttet til bankene omkring Hopen.”

I 1924 gjennomførte Thor Iversen til sammen tre ilandstigninger på øya; 30 juli, 11 - 13 august og 25 august. Under disse tre første besøkene fikk Thor Iversen sammen med sin trofaste venn og kollega, biologen, magister Einar Koefoed undersøkt den sørligste del av øya og Iversen fikk selv besteget Werenskioldfjellet, Kollerfjellet og Iversenfjellet. Koefoed fikk samlet inn en rekke planteprøver og Iversen gjorde peilinger og tok en rekke bilder.

Etter dette gikk det en del år før det igjen var mulig å besøke Hopen, men i september 1929 var han igjen i nærheten og kunne bestige Johan Hjorts-fjell og Småhumpen.

Sitt siste besøk på øya gjorde han i 1930 og besteg da Lyngefjellet som ligger helt nord på Hopen. Blåfjell og Nørstefjellet rakk han ikke å få med, men han hadde likevel under de til sammen fem besøkene fått med seg det aller meste.

På grunnlag av de to siste besøkene i 1929 og 30 utarbeidet han så en ny og korrigert kartskisse. Kartskissen, sammen med det meste av de innsamlede prøvene ble så overlatt til Svalbardkontoret. I vår tid, når hvem som helst ved hjelp av en rimelig GPS satellitt navigatør på få sekunder kan finne sin egen posisjon med få meters nøyaktighet, kan det være interessant å ta med litt om de hjelpemidler Thor Iversen hadde til rådighet da han på 1920-tallet skulle prøve å lage et troverdig kart over Hopen.

Thor Iversen skriver selv:

“Under de forskjellige landganger på Hopen ble der samlet en stor del botanisk og geologisk materiale., og en mengde fotografier ble tatt. Så godt som det var mulig med enkle midler og uten spesiell fagkunnskap i landmåling forsøkte jeg å samle materiale for å bestemme øyas beliggenhet og utseende.

Observasjoner for bestemmelse av Hopens beliggenhet med hensyn til lengdegrad ble tatt av meg om morgenen den 13 august 1924 på vår ankerplass utenfor Husdalen. Dybden på ankerplassen var 10,5 m, og avstanden til stranden 465 m. Solhøyden ble målt med oktant og tiden avlest på mitt lommeur som har en jevn gang. Luften var klar og horisonten god. Urets stand ble kontrollert 4 dager senere ved å sammenligne med kronometeret ombord i MK- ”Blomstersel” ledet av Løytnant Thorkelsen av Hoels ekspedisjon.

Blomstersel ble praiet i munningen av Isfjorden. Kronometeret hadde vært kontrollert den foregående dag på radiostasjonen i Grønffjorden ved tidssignal fra Paris.

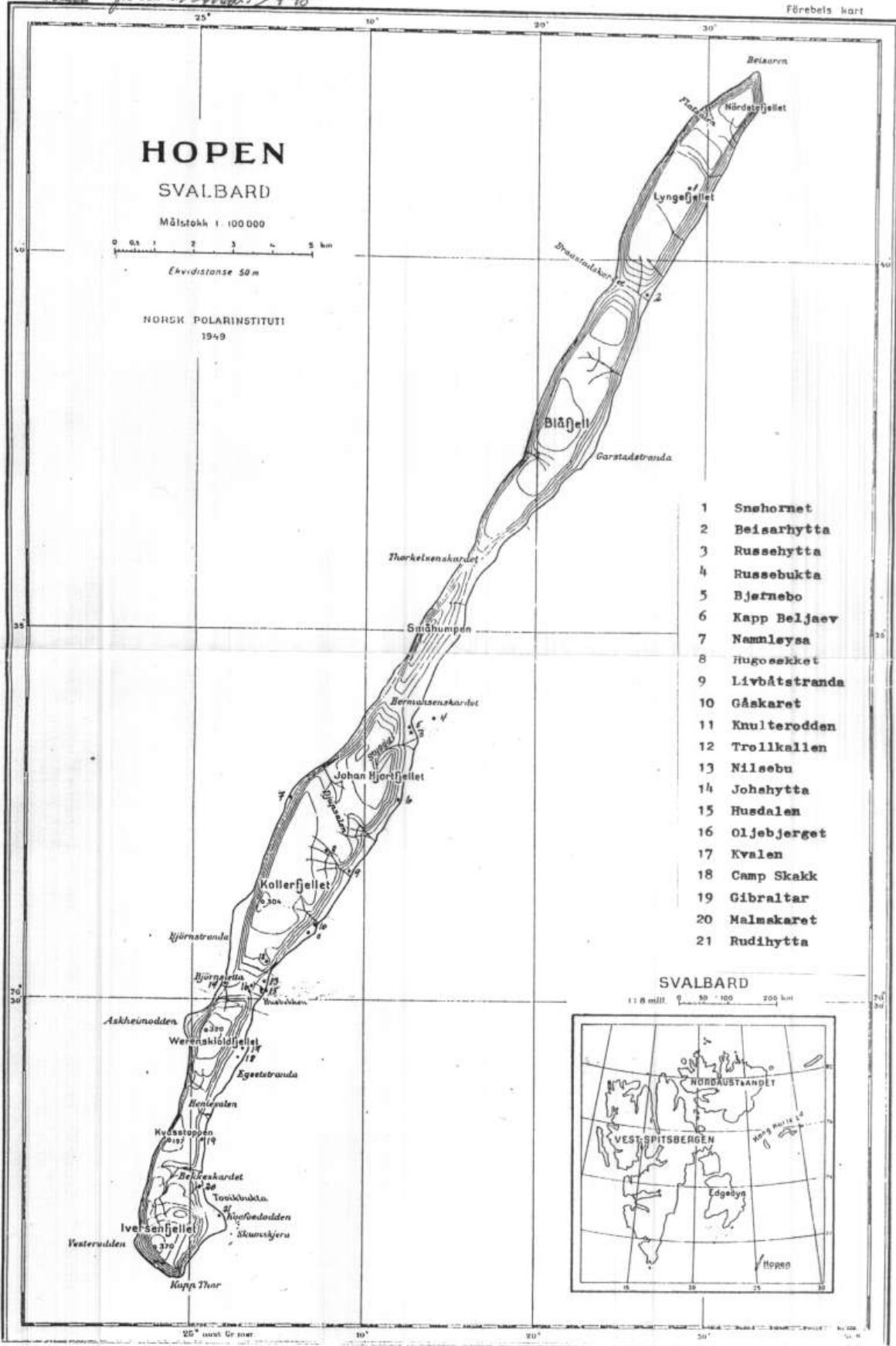
Dessverre fikk jeg ikke anledning til å ta noen breddeobservasjoner under mitt besøk på Hopen. Den benyttede bredde var derfor ikke pålitelig.

Den var funnet ved peilinger av Negerpynten på Edgeøya fra visse fjelltopper på Hopen, og ved å regne tilbake i bestikket fra middagen 14. august da jeg hadde fått en breddeobservasjon vestenfor Hopen 15 timer etterat vi hadde passert Kapp Thor.

Jeg bestemte avstanden mellom sør og nordpynten av Hopen, og distansen mellom de forskjellige

Karttegg for Aulda, Svalbard 1948

Förebels kart

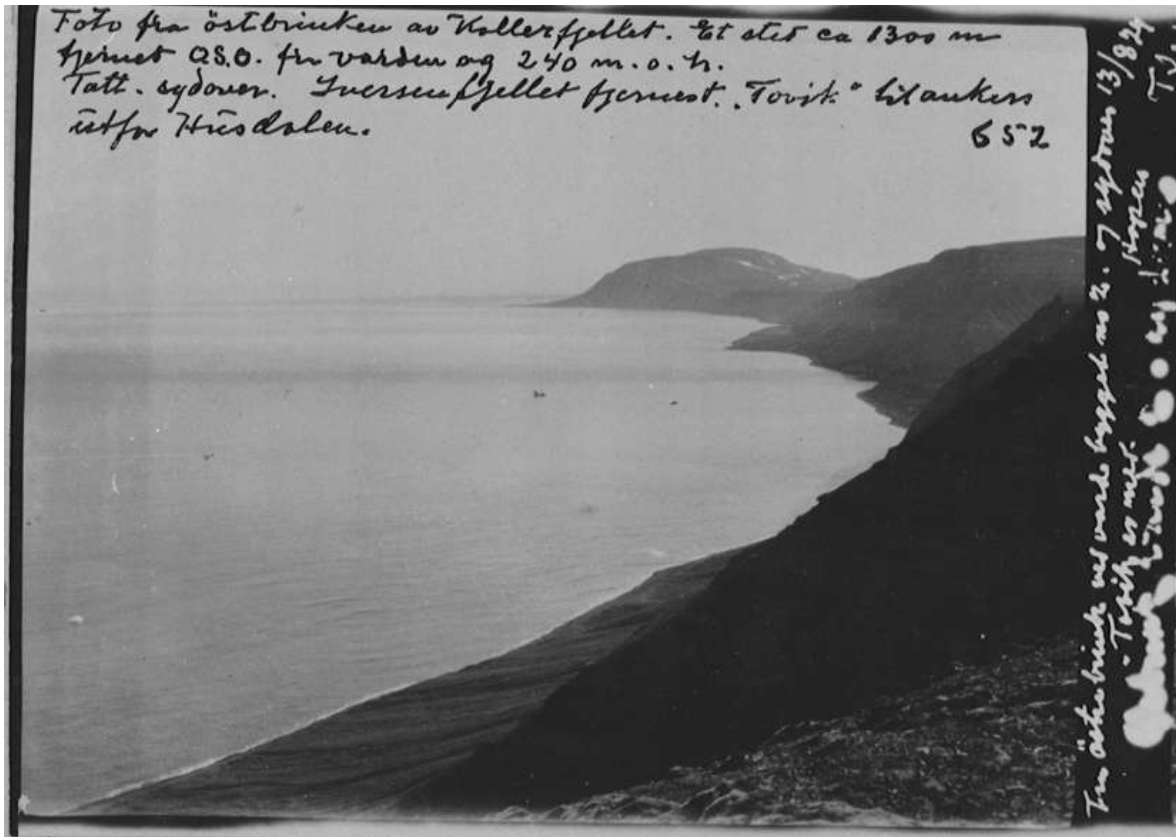
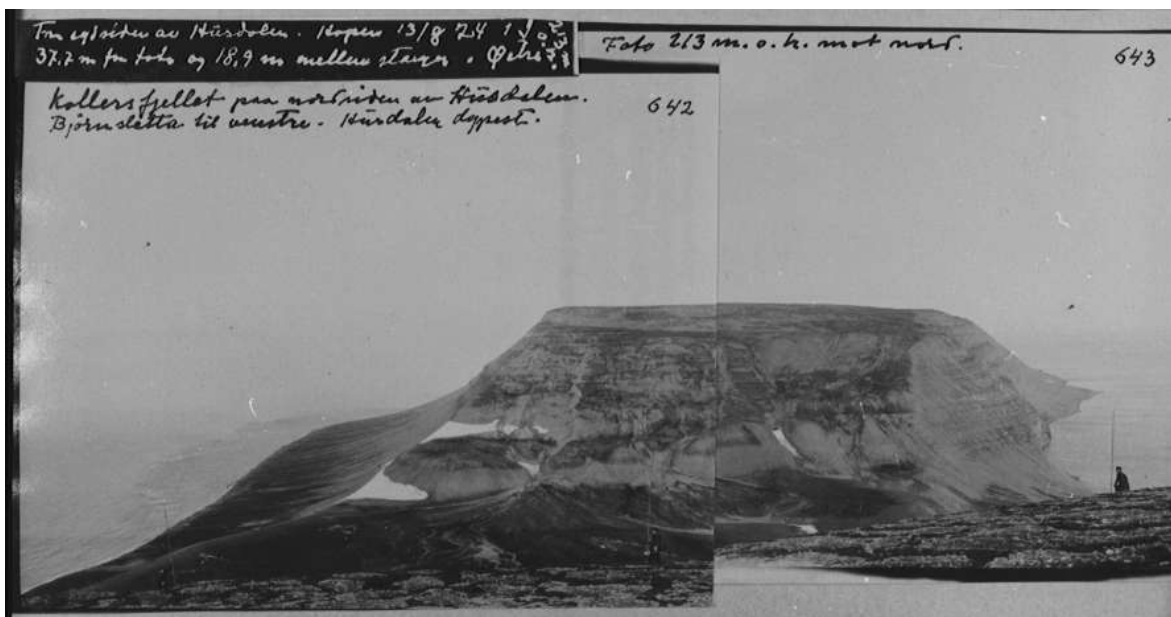

Foto: Th. Iversen

Th. Iversens folk målte bredden på skardet med en bambusstang. Foto: Th. Iversen

fjell og skard ved å seile langs kysten og avlese patentloggen. Disse bestemmelser kunne ikke bli helt nøyaktige især da en var nødsaget til å foreta rettelser på grunn av den sterke tidevannsstrøm som gikk langs øya.

Øyas bredde på forskjellige steder ble målt ved hjelp av en 6 m lang bambusstang og ved å skritte. Således målte jeg platået på toppen av Werenskioldfjellet fra vestre til østre brink med bambusstangen. Platået på toppen av Kollerfjellet skrittet jeg over fra øst til vest. Likeledes skrittet jeg opp øyas bredde tvers av skardet (Husdalen) mellom de to nevnte fjell med unntagelse av et stykke på vestsiden som måtte skisseres.

Øyas lengderetning bestemte jeg ved peilinger med et geolog-lommekompass fra noen av fjelltoppene, hvorfra jeg også tok fotografier som gav et godt bilde av øyas form.

På toppen av de tre større fjell i syd bygget vi varder. Høyden over havet av disse og andre punkter ble bestemt med et korrigert lommebarometer.

På grunnlag av de her nevnte observasjoner utarbeidet jeg en kartskisse av Hopen (1926) som jeg trodde ga et riktigere begrep om øyas utseende og beliggenhet enn de tidligere karter. Jeg innførte på skissen også mange loddskudd tatt på øst og sørsiden av øya.

Etter denne kartskisse var Hopen 20 naut mil (37km) lang, og kun 0,5 til 1 naut mil (0,9 - 1,8km) bred.

Fjelltoppenes høyde varierte mellom 200 og 365 meter over havet. Syv senkninger adskiller fjellene."

Resultatene av de tre landstigningene i 1924 førte til det første brukbare kart over Hopen. Det ble offentliggjort på engelsk i 1926 av DET NORSKE VIDENSKAPS-AKADEMI I OSLO -- "Resultater av de Norske statsunderstøttede Spitsbergenekspedisjoner" Bind 1- Nr. 10. Tittelen var Thor Iversen: "HOPEN". Skriftet er på engelsk og undertittelen er derfor: "(Hope Island) - Svalbard. De to supplerende landstigninger i 1929 og 30 ga mer materiale, men det skulle allikevel gå en årrekke før den samlede fremstilling ble trykket.

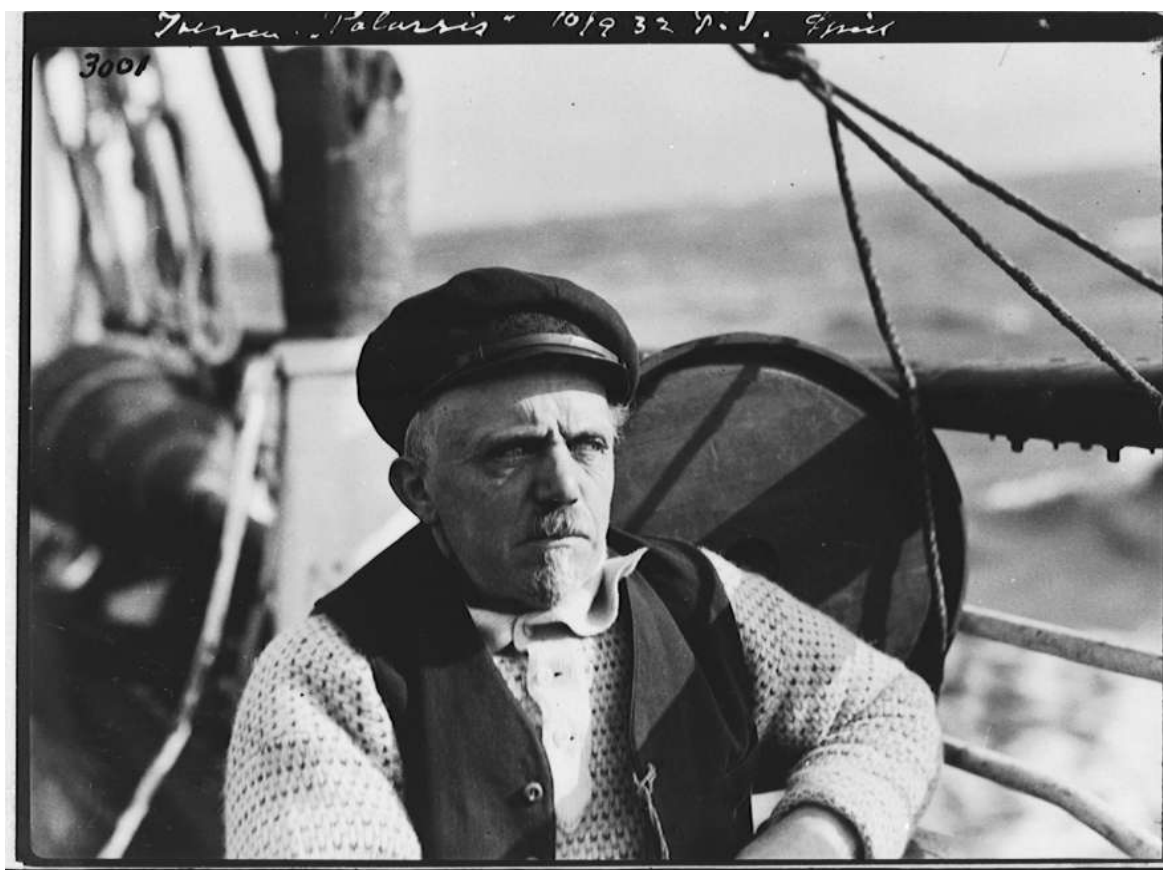
I skriftet "ISHAVSØYA HOPEN" av Thor Iversen" som ble utgitt i 1941 av "Fiskeridirektoratets skrifter"

Serie "Havundersøkelser", hvor også det overforstående sitat er hentet fra, skriver han også:

Foto: Einar Koefoed

Th. Iversen - foto 10/9-1932

“Hittil har jeg ikke offentliggjort noe om disse senere undersøkelser. Jeg har nemlig hatt kjennskap til at Svalbardkontoret, som driver ordinært kartlegningsarbeide i Svalbardområdet, hadde planlagt en egen kartlegningsekspedisjon til øya. Det ble også sendt en ekspedisjon dit sommeren 1939, men på grunn av meget uheldige værforhold fikk den ikke utrettet det ønskelige med hensyn til kartlegning. Slik som imidlertid forholdene er nå vil det kanskje ta lang tid forinnen en ny kartlegningsekspedisjon kan bli utsendt til øya. Derfor kan det ha sin interesse å gi en meddelelse om våre seneste undersøkelser der. Da min publikasjon i 1926 om Hopen ikke er skrevet på norsk medtar jeg samtidig hovedinnholdet av denne.”

Fiskerikonsulent Thor Iversen må ha vært en uvanlig mann. I tillegg til at han sto ansvarlig for et krevende forskningsprogram med tildels lave budsjetter, snevre tidsrammer og etter våre dagers mål svært kummerlige arbeidsforhold, hadde han allikevel overskudd og kapasitet til å utføre et stort arbeid med kartlegging og posisjonsbestemmelse av en øy som lå langt utenfor hans egentlige ansvarsområde. Med stor arbeidsevne og en forskers medfødte nysgjerrighet gjorde han et pionerarbeid som vi i dag bare kan bli imponert over. Som vi ser av de overforstående sitater var han særdeles nøye med å redegjøre for hvilke metoder han hadde brukt, slik all god forskning krever.

Hans to kart fra 1924 og 1930 er fortsatt gode nok for bruk når en ferdes til fots på Hopen. Dette kunne vi selv erfare under de to ekspedisjonene, da vi hadde med kopier av kart fra 1924, 1930, 1949 og 1989.

Vardene han reiste på Hopen står fortsatt. De som er bygget av løsmasser er riktignok redusert i størrelse og omfang.

Av de navn som i dag brukes og som tildels også står på de offisielle kart over Hopen, er Thor Iversen opphavet til flere enn noen annen; Hele 23 navn. De fleste etter forskere og medarbeidere som i ettertid ble sendt materiale for nærmere undersøkelse.

Foto: Th. Iversen

I Norge er Thor Iversens navn i dag ikke særlig kjent utenom sitt eget fagmiljø og man kan godt kalle ham for "den ukjente pioner". Men det er verd å merke seg at Thor Iversen i sin tid var sitert i marginen på Britiske sjøkart som; "The greatest living authority on fisheries in arctic waters" og at han fortsatt -- i tillegg til å ha satt sitt navn på "Iversen-fjellet" og "Kapp Thor" helt sør på Hopen, også har satt sitt navn på "Thor Iversen-banken" i Barentshavet. I fiskeriforskningsmiljøet er han fortsatt kjent som "Norsk praktisk fiskeriforsknings grand old man".

Thor Iversens inntreden i Norsk praktisk fiskeriforskning rundt hundreårskiftet skjedde på en tid, da forskerne sto lavt i kurs hos den vanlige fisker, der det gikk forlydender om at de som tok hyre på forskningsfartøyene ikke var "virkelige fiskere", men at der ombord -- der drev man dank-- På sine gamle dager ble Thor Iversen spurt om dette og svarte at " -- men så slet jeg ut tre mannskaper-- og da ble det slutt på det gnålet..." En fisker som i senere år ble spurt om hvordan det var å jobbe for Iversen, svarte at; "--det var til tider det rene slaveri --og det verste var at vi kunne ikke en gang klage, for Iversen gjorde alle de verste jobbene selv..." Det fortelles også at han i dårlig vær surret Koefoed til rekken for å få tatt prøver etter det oppsatte skjema.

Men det bør også understrekes at han hadde svært god kontakt med både mannskaper og fiskere, og at disse hadde stor respekt for ham.-- Mange av dem holdt kontakten med Iversen i senere år, og oppsøkte ham gjerne for å be om råd.

Da han på sine gamle dager ble spurt om hvordan det var mulig å drive praktiske fiskeriundersøkelser fra så små fartøyer i ukevis med full storm og issørpe, da svarte han med ettertrykk: "Man kan mangt når man vil!..."

Det tegnes et bilde av en sterk og målbevisst personlighet med naturlig autoritet og lederegenskaper, men der humoren aldri var langt unna.

Ishavsøya Hopen har helt sikkert hatt en spesiell stilling for Thor Iversen selv. I sine senere år pleide han å referere til Hopen som "øya mi"---

Foto: Einar Koefoed

Det var Thor Iversen som gjennom sine fem landstigninger på Hopen i 1924, 29 og 30 gjorde de første systematiske undersøkelser av Hopen. Dette, samt det faktum at mange av navnene som står på dagens offisielle kart kan føres tilbake til ham, gjør at navnet Thor Iversen for all fremtid bokstavelig talt vil være knyttet til ishavsoya Hopen.

Det er derfor særdeles hyggelig at "Thor Iversens Samlinger" nå, mer enn 70 år etter at Thor Iversen selv gikk i land på Hopen for første gang og nesten 50 år etter hans død, kan føre hans pionerarbeid videre. Den første ekspedisjon som noen gang har vært gjennomført med tanke på systematisk kulturhistorisk registrering på Hopen ble utført av medlemmer av en ekspedisjon som bar hans navn i 1998.

Denne og ekspedisjonen i 2001, kan således sees på som en forlengelse av det arbeide han startet opp på 20-tallet. Mye av grunnlaget for våre to ekspedisjoner lå i tilgjengeligheten av hans notater og skrifter. Dessuten hadde vi med kopier av 40 av de til sammen ca. 90 stillsbildene han tok på Hopen. Dette materialet danner hovedgrunnlaget for måten vi valgte å legge opp arbeidet på øya. Begge ekspedisjonene var arrangert av Thor Iversens Samlinger og Bergen Filmutvikling i samarbeid med Sysselmannen på Svalbard.

Økonomisk støtte fra Fiskeridirektoratet i Bergen, som var Thor Iversens arbeidsgiver i alle år, og Havforskningsinstituttet i Bergen danner det økonomiske grunnlaget og gjorde ekspedisjonene mulig. Værvarslinga for Nord Norge har også støttet prosjektet med praktisk hjelp på Hopen ved vederlagsfritt å la oss få bruke hyttene på Koefoedodden, i Hermansensskaret og i Braastadskaret, samt ved å la oss få tilgang til Hopen Radio sine fasiliteter.

I tillegg har vi i praksis fått hjelp og praktisk transportstøtte av uvurderlig nytte og verdi fra både Kystvakten og 330-skvadronen.

Bergen oktober 2001

BERGEN FILMUTVIKLING \ THOR IVERSENS SAMLINGER

Hans Kr. Bukholm \ Sveinung Melkild

THOR IVERSENS SAMLINGER

I innledningen er det redegjort for Thor Iversens innsats som forsker. Da han døde i november 1953 var mange klar over at den mann som var gått bort hadde gjort en enorm innsats innen den praktiske fiskeriforskning. Det de færreste var klar over, eller antagelig fant grunn til å tenke over, var at Thor Iversen i ettertid, mange år etter sin død skulle få fornyet aktualitet av helt andre årsaker enn på grunn av den store forskningsinnsatsen han gjorde.

Allerede da Thor Iversen kom til Bergen og søkte arbeid på Fiskeridirektoratets fartøy i år 1900, hadde han utviklet en interesse for den nye fototeknikken som på siste del av 1800-tallet stadig ble lettere tilgjengelig også for andre enn et lite skikt av profesjonelle fotografer.

Han hadde allerede på 1890-tallet skaffet seg et kamera for glassplater i format 12 x 15cm som han brukte på sine første tokt på engelske og norske fartøyer. Da han så startet sitt virke ombord i "Michael Sars" i år 1900 fulgte dette kameraet med, og fotograferingen fulgte ham gjennom hele hans karriere, frem til han i åpningsfasen av den annen verdenskrig fant at han ikke lenger kunne utrette så mye i et okkupert Norge, og derfor dro over til den frie verden med et lite fartøy.

Da han døde i 1953 etterlot han seg til sammen nærmere 7000 negativer i forskjellige formater, de fleste på glassplater, med den svært gode skarphet dette innebærer.

De eldste, fra før år 1900, er fra forskjellig slags fiske rundt Nordsjøen, men de aller fleste fra tiden etter dette er fra norskekysten og Arktis. Fra 30-tallet har han til en viss grad gått over til det mindre og lettere Leica-formatet.

Kopier av bildene fra norskekysten er systematisk satt inn i flere store album, med rekkefølge fra Oslofjorden og opptil Murmansk-kysten. Han har her fulgt den geografiske kronologi; Under samme distrikt har han satt inn alle bildene fra det området, uansett tidspunkt for fotograferingen. -- I den andre delen av billedsamlingen -- fra turene i Arktis -- er bildene stort sett satt inn kronologisk, i tidsrekkefølge.

Foto: Th. Iversen

Foto: Th. Iversen

Samtlige kopier i disse albumene er påskrevet dato og år, og i tillegg sted og navn, samt i mange tilfeller, som bildene fra Hopen, også kompassretning. (!)

Dette gjør selvfølgelig også at bildene har meget stor kildeverdi.

I tillegg dukker det stadig opp enkeltbilder som av forskjellige grunner er blitt liggende hos både enkeltpersoner og institusjoner. Vi arbeider kontinuerlig for å få oversikt over disse, og for å innlemme dem i samlingen sammen med brev og annet som kaster lys over Thor Iversens liv og arbeide.

Thor Iversens enke Marie Iversen forteller at han i tiden mellom toktene på fritiden ofte satt oppe til langt på natt og arbeidet med sirlig å ordne og nummerere negativer og kopier.

De fleste av bildene er av meget høy teknisk kvalitet og de er i tillegg som oftest komposisjonsmessig svært bra.

De beste bildene fra Hopen er av filmregissør og kjenner av klassisk fotografi; Emil Stang Lund i Oslo karakterisert som; "Fullt på høyde med det beste som er tatt av landskapsbilder internasjonalt innen samme tidsepoke..."

Så vidt vi vet er kun et fåtall av Thor Iversens bilder trykket, eller på annen måte offentliggjort. De som er offentliggjort er stort sett trykket i vitenskapelige rapporter i lite opplag og med en trykkkvalitet som ikke på noen måte avspeiler det kvalitets-potensiale som ligger i negativene.

Vi står altså antakelig overfor en av de største ukjente samlinger med bilder fra Norges kyst og Arktis som eksisterer fra perioden mellom år 1900 og 1940.

Den arktiske delen av samlingen spenner over motiver fra Grønlands fjorder til Island, Svalbard og Barentshavet med Hopen.

(Norsk Polarinstitut ga i 1994 ut en katalog med oversikt over arktiske samlinger. På side 28 og 29 i denne katalogen står en oversikt over innholdet i Thor Iversens arktiske albumer i stikkordsform.)

Men stillbildene er ikke det eneste. På slutten av 20-tallet ble også levende bilder mer vanlig og allerede i 1928-29 hadde Thor Iversen anskaffet et fjæropptrukket 35mm kinofilmkamera.

Dette hadde han også med under landstigningen på Hopen i 1929.

I årene fremover mot krigen, gjorde han filmopptak med en spilletid på til sammen nærmere tre timer.

Opptakene satte han sammen til kortfilmer, som med innsatte tekstkort på 30-tallet ble vist i forskjellige fora. Filmen henter motiv fra fiskeri, sel- og isbjørnfangst og forskning.

Det må understrekes at alt det foto og filmmaterialet som Thor Iversen tok opp, ble dekket av egen lomme uten noen form for offentlige tilskudd.

Etter Iversens død i 1953 ble materialet liggende; noe hos Marie Iversen, og en del hos Fiskeridirektoratet og Havforskningen.

I årene rett etter krigen var vel heller ikke interessen spesielt stor for et materiale som da hadde nådd en alder som vel gjorde at det hadde større historisk enn praktisk og aktuell interesse.

Omkring 1970 var undertegnede tilknyttet Hordamuseet på Stend som fotograf på deltid, og utviklet etter hvert interesse for både historie og fiskeri. Jeg fikk da kontakt med sildeforsker Finn Devold.

Tanken var å lage en film om Norsk fiskerihistorie. Gjennom Finn Devold ble jeg gjort oppmerksom på Thor Iversens arbeide, og at han også hadde vært en aktiv fotograf.

Slik ble kontakten opprettet med Marie Iversen. I de følgende årene fikk jeg lov av henne til å bruke både bilder og film som var opptatt av Thor Iversen i flere kulturfilmer og TV-programmer. Jeg passet alltid på å spørre om tillatelse, og å kreditere opphavsmannen på skikkelig vis.

Marie Iversen må ha merket den sterke interessen, og en dag mot slutten av 1970 tallet ble jeg oppringt av henne med forespørsel om jeg var interessert i å overta materialet. Dette var litt av en utfordring. 35mm filmrullene var på brannfarlig nitratfilm. Flere tilfeller av selvantennelse hadde skjerpet reglene for oppbevaring, og det var klart at hele materialet snarest ville måtte omkopieres til lagringsbestandig

"sikkerhetsfilm".

Tilfeldighetene ville at Sveinung Melkild som hadde vært min lærer også i sin tid som ung student tidlig på 50-tallet hadde vært Thor Iversens assistent i den siste tiden før han døde. Jeg tok nå kontakt med ham, og resultatet ble at vi opprettet "Thor Iversens Samlinger" for bevaring av materialet.

Styret ble sammensatt av oss, men også medlemmer fra Havforskningsinstituttet og Hordamuseet, der vi i den første tiden oppbevarte materialet.

Styret er i dag:

Hans Kr. Bukholm (formann), Marie Iversen, Sveinung Melkild, Sigmund Myklevoll (havf.)

Marie Iversen var særlig aktivt med i styret i den første tiden, og på grunnlag av samtalene med henne satte vi opp regler og arbeidsinstruks for bruk av materialet. Senere er hele samlingen overført til Securitas sitt hvelv i Bergen der temperatur og fuktighet er konstant og den fysiske sikring på et meget høyt nivå.

Samlingen står oppført i lister over arktiske billedsamlinger, og Marie Iversen har overlatt samlingens styre de nødvendige rettigheter og fullmakter for å kunne forvalte samlingen i fremtiden.

Vårt mandat er bl. a. følgende:

1. Hele materialet skal bevares i en samling som skal oppbevares på et sikkert sted for dermed å kunne sikres for fremtiden.
2. Arbeide for å få oversikt over materiale og gjenstander som har sammenheng med Thor Iversens liv og arbeide.
3. Arbeide for å informere om Thor Iversens liv og virke, samt påse at bruk av materialet fra samlingen krediteres i samsvar med god skikk.

Det er dette siste punktet som har ført til at vi gjennom flere år har ønsket å lage en film som fokuserer på Thor Iversens arbeide ved å vise deler av hans film og bilder, og få frem dimensjonene i det arbeidet han utførte.

Ved at Sysselmannen i sluttfasen kom inn i Hopen-prosjektet fikk det imidlertid enda en dimensjon; "kulturhistorisk registrering" som gjør at de to ekspedisjonene lett kan oppfattes som en forlengelse av Thor Iversens innsats på øya: Innsamling av informasjon om Hopen og dens historie.

Etter at ideen om en ekspedisjon til Hopen først ble unnfanget tidlig på 1980-tallet, og etter flere års forjeves forsøk på å skaffe penger og å komme igang, er det med stor glede vi nå ser at det til slutt ble mulig å gjennomføre prosjektet og at reaksjonene fra bidragsyterne etter den første ekspedisjonen var slik at arbeidet kunne avsluttes gjennom en oppfølgende ekspedisjon i 2001.

Det er også gledelig at turen, når den endelig ble gjennomført, kunne få et så omfattende kulturhistorisk siktemål som den til slutt fikk.

Her følger rapporten fra de to ekspedisjonene. Vi har valgt å la hoveddelen av rapporten bestå av de uavkortede dagbøker fra de to ekspedisjonene.. Disse er skrevet direkte på en mini-PC og arbeidet er gjort kontinuerlig ute på hyttene - delvis i arbeidslys fra stearinlys og parafinlykter om kveldene. De inntrykkene som formidles her er derfor helt friske og nye og gir et detaljert og autentisk bilde av feltarbeidet slik det artet seg for deltagerne under gjennomføringen av de to ekspedisjonene.

Bergen Oktober 2001.

BERGEN FILMUTVIKLING / THOR IVERSENS SAMLINGER

Hans Kr. Bukholm

HOPEN-EKSPEDISJONENE

HOPEN-EKSPEDISJONEN 1998

Avreise fra Longyearbyen søndag 6-9-98 med Sysselmannens Super Puma helikopter kl. 0900 om morgenen. Thor Iversen ekspedisjonens medlemmer: Steinar Haaland, (logistikk), Ole Andreas Ottesen (veteran og kjentmann) og Hans Kr. Bukholm (ekspedisjonsleder og fotograf) er med. I tillegg skal Kolbein Dahle og tre andre fra Sysselmannskontoret følge med på turen for å fylle opp noen flere av de til sammen 13 plassene ombord.

Det er varslet gråvær med regn.

Lørdag 5.9 kl 1630 ble det avholdt et møte hos Kolbein Dahle med Ottar Krohn fra Sysselmannens Kulturavdeling. På dette møtet innledet Hans Kr Bukholm med å redegjøre for Thor Iversens liv og virke, og videre med å fortelle om sitt eget engasjement og hvordan arbeidet med å etablere Thor Iversens Samlinger hadde startet på 70-tallet, etter at Thor Iversens enke, Marie Iversen henvendte seg til ham og ønsket å overlate ham billed og filmsamlingen. Det viste seg at denne inneholdt bortimot 7000 negativer og nærmere 3 timer 35mm nitrat-kinofilm. Filmopptakene var på brannfarlig nitratfilm og den nyetablerte samlingens første oppgave ble å få omkopiert dette verdifulle materialet til sikkerhetsfilm.

Tanken om en film om Thor Iversen og ishavsoya Hopen oppsto først på 1980-tallet, men ideen konkretiserte seg først i 1996. Ideen ble da først lagt frem for NRK som først ville være med på prosjektet, men som senere valgte å trekke seg ut til fordel for sitt eget Hopen-opplegg. Det ble senere gjort fremstøt overfor Sysselmannen på Svalbard, men det lyktes ikke å finne frem til et felles grunnlag for samarbeid i 1997. Også p.g.a brannen i maskinhuset på Hopen som førte til at stedet måtte innkvartere håndverkere utover det meste av sesongen samme år ble prosjektet utsatt.

Våren 1998 tydet alt på at vi heller ikke ville komme i vei dette året.. Men fornyet innsats, fra Tor Børsting og Oddmund Søreide, med positiv innsats fra Kolbein Dahle hos Sysselmannen førte til at behovet for å få med stoff fra Hopen i kulturminneplanen for Svalbard ga grunnlag for å støtte Thor Iversen ekspedisjonen ved å gi helikoptertransport til Hopen.

Oddmund Søreide satte før avreise opp følgende liste over de kulturminner han kjente til på Hopen. Vi ville prøve å få registrert og fotografert flest mulig av disse:

Egsetstranda

“Kvalen” – steinformasjon

Nord på stranda – rester av noe som kan være en fangstanordning i en eller annen form.

Camp Skakk/1963 – hytte for midlertidig lagring av bjørneskinn.

Werenskioldfjellets østskråning – metalldeleer fra sovjetisk flystyrt 28. Aug. 1978.

Bekkeskaret

Litt nord for skaret – funnsted for hvalrosstener.

Ved bekkens utløp – 2 varder – NP/1939

Koefoedodden

Nord på odden – rester av noe som kan være en fangstanordning i en eller annen form.

Rudihytta/ 1908

Sør på odden: -spekkovnrudin fra hvalfangsttiden.

Astronomisk punkt NP/ 1939

Finas borehull 1971.

VVNN/NP hytte 1990?

Iversenfjellet

Iversens varde 25/8-24 - avstand til brinken ikke oppgitt.

Iversens varde 25/8-24 - på fjellets høyeste punkt - 9 meter innenfor den bratte vestbrink - en flaske gravd ned i varden.

Werenskioldfjellet

Iversens varde 13/8-24 – 21 meter innenfor den bratte vestbrink.

I nordøsteggen – ved nedstigningen mot Bjørnsletta. - Storstadsteinen 1935.

Bjørnstranda

Johnshytta/1955-56

I bukta litt sør om hytta – rester av en russisk lodsj.

Kollerfjellet

Iversens varde 13/8-24 – 15 meter innenfor den bratte vestbrink.

På fjellets østside – i Hugosøkket mot livbåtstranda – den tyske militære nødleir fra 1943.

Hermanskaret

På østsiden mot sjøen – fangsthytte fra 1908 – også kalt Russerhytta.

Like i nærheten – nyhytta Bjørnebo/1971

Stranda mellom Hermanskaret og Thorkelsenskaret

Småhumpen Airport” – landingstripe for småfly – anlagt av Norske Fina 1973

Thorkelsenskaret

I skarets østside – hytte av plastisopor – stod tidligere på stasjonen og tilhører Norsk institutt for Luftundersøkelse.

Braastadskaret

I skarets østside mot sjøen – på nordsiden av bekken Beisarhytta, tidligere August Hansens hytte 1923 – ombygget i 1973 av Birger-Angell Jakobsen – ansatt Norske Fina.

Lyngfjellet

Finas borehull fra 1973.

Livbåtsrtanda

Landingsted for livbåten fra “Dekabrist”.

Knulterodden

Rester av noe som kan være fangstanordninger i en eller annen form - ikke ulik den på Egsetstranda.

Husdalen/stasjonsområdet

1. Nilsebu/1908 – rep. 1973 – huser bl.a en side av “Dekabrist”s livbåt.
2. Minnestein over besetningen fra “Dekabrist”/1975
3. Gravsted – hodeskaller/besetningen “Dekabrist” – 1942/87
4. Badstua 1953/54.
5. Astronomisk punkt NP/1947.

NB. En trepluggklubbe samt en isøks/pikke er overtatt av Forsvarsmuseet Oslo. (20)

Den såkalte Rudisteinen og dagboka hans fra Hopen i Polarmuseet i Troms. (8)

Oddm. Søreide – 24.08.98

SØNDAG 6-9-98

Avgang fra Longyearbyen 0915

Mellomlandet på Edgeøya for bunkring og filmet en forfallen fangsthytte der.

Kom inn mot Hopen fra nordvest. Gjorde en sving om Iversenfjellet før vi gikk inn for landing på Hopen radio. Der fikk vi mat, og etter å ha ladet opp kamerabatteriene var det avgang 1330. Depotet ble satt ned i full fart på Koefoedodden, i Hermansenskaret og i Thorkelsenskaret. Deretter fløy vi over øya: Først over til vestsiden og sørover, for så å runde Iversenfjellet på ny. Vi fløy i varierende høyde og avstand til land, nordover til vi hadde passert Beisaren. Så ble vi satt ned på vår endestasjon i Braastadskaret.

Kolbein Dahle ville se hytta innvendig, og mens han var inne tok helikopteret av! --- Det ble en smule forvirring, før helikopteret igjen snudde og kom tilbake for å plukke opp den akterutseilte kulturminnekonsulenten.

Helikopteret dro, og vi var tre mann alene i ødemarken.

Vi gikk en tur på stranden blant store mengder drivtømmer. Steinar Haaland laget en utmerket middag med poteter og fisk. Ole Andreas var bekymret fordi hytten var dårlig, men også han slo seg etterhvert til ro. Det ble lunt og koselig i hytta utover kvelden. Ole Andreas fikk liv i satellittelefonen og vi ringte til Bjørnøya, min samboer Kirsti og til Tor Børsting..

I skumringen kom det en nydelig fjellrev forbi. Den var svært nysgjerrig, og kom opp til en distanse av 4-5 meter fra kamera, som ga gode nærbilder.

Det ble lest i Thor Iversens skriv om Hopen frem til kvelden.

Satellittelefon var eneste kontakt med omverdenen. Foto: 6/9-1998 HKB (P98-02-02)

*Lagdelingen på Hopen kommer godt frem på dette luftfotoet av Kollerfjellet sydover mot Bjørnsletta.
Foto: 6/9-1998 HKB (P98-01-30)*

Isbjørnkadaver i Braastadskaret. Foto: 7/9-1998 HKB (P98-02-06)

MANDAG 7-9-98

Første morgen i hytta i Braastadskaret.

Etter å ha lest en del om Thor Iversen og å ha studert hans bilder fra Hopen startet vi fra hytta i Braastadskaret kl 1030. Rett oppe i bekkefare som svinger nordover opp mot Lyngefjellet, oppdaget vi noe lyst, stort på bakken.

Det viste seg å være et isbjørnkadaver. Det bar preg av å ha ligget lenge. Kun beinraden var igjen med enkelte skinnfiller foran og bak. Det kunne virke som om dyret hadde ligget nedfrosset i snøen, og at forråtnelsen hadde skjedd i løpet av sommeren. Fra hodeskallen rant det fortsatt blod ned i grusen. Åtsel-eterene hadde ikke fått rensket kraniet. Vi tok video og bilder, før vi fortsatte oppover mot Lyngefjellet.

Det var til dels tungt å gå. I den bløte fjellsiden, sank vi ofte ned til over anklene. Oppe på plataået traff vi på tydelige, brede spor innover plataået. Det viste seg at dette var de fremdeles helt tydelige spor etter beltekjøretøyene som ble brukt til å frakte utstyr inn til oljeletingen på 70-tallet. Vegetasjonen hadde enda ikke, mer enn 20 år etter, klart å skjule sporene.

Vel inne på plataået fant vi også klare spor etter oljeletingen. Rustent jernskrap var spredt utover plataået i vid omkrets.

Vi fortsatte videre nordover, og kom ned i et dalsøkk der det var best å gå langs østre brink, slik Oddmund Søreide skrev på det kartet han sendte oss. Til høyre for oss og østover, lå et svært dalføre som var vått og med store flater med fuktig mose, der en ville synke ned til anklene for hvert skritt. På venstre side hadde vi skrenten som stadig raste ut, og som gikk bratt ned i havet. Vi sørget for å holde god avstand til kanten...

Etterhvert kom skyer drivende og det tetnet til. Vi var litt usikker på kursen og måtte kontrollere med kompass.

Det var først når det lysnet et øyeblikk, at vi så at vi allerede var kommet til det siste smale neset som ledet frem til Beisaren: det nordligste punkt på Hopen

Vi feiret dette med medbragt kjeks, før vi returnerte sørover.

“Beisaren” - Hopens nordligste punkt. Foto: 7/9-1998 HKB (S98-02-16)

Rett sør for Beisaren, kom vi over restene etter en varde der det var lagt ut steiner i alle fire himmelretninger. Dette bar preg av å være gammelt. Vi tok en GPS-posisjon av dette punktet.

Denne er: Nord $76^{\circ}42,60'$ Øst: $25^{\circ}29,49'$.

Litt lenger nord kom vi over isbjørnspor som var godt synlige ettersom nysnøen hadde lagt seg i dem.

Etterhvert letnet både vinden og været og vi møtte en polarrev --- nokså lik den fra i går kveld. Også denne var nysgjerrig og kom etterhvert helt bort til oss. Vi fikk både bilder og videoopptak også av denne.

Vi fulgte igjen den gamle anleggsveien og fikk nydelig solskinn fra vest på veg ned mot hytta i Braastadskaret.

Før dagen var avsluttet, hadde vi en helt konkret oppgave å løse: Thor Iversen tok på sin siste tur til Hopen -- den 15-9-1930, et bilde på vei ned fra Lyngefjellet.

Bildet viser et arktisk landskap i nysnø og er tatt sørover. Bekkefaret nederst i skråningen er bart, men Iversens tre turkamerater -- en til høyre for og to til venstre for bekkejuvet, tegner skarpt i silhuett mot nysnøen oppe i skråningen. Komposisjonen er perfekt, og bildet gir et sterkt inntrykk av arktisk ro og velde. På vei ned la vi om kursen og fant til slutt det vi mener må være det punkt der Thor Iversen for nesten 70 år siden sto, da han tok sitt bilde. Steinar og Ole Andreas gikk ned og plasserte seg nærmest mulig Iversens folk. Steinar gled på klinkis da han skulle gå over det snøfylte dalsøkket, men slo seg ikke.

Etter å ha avfotografert kopien av bildet, som vi hadde med, tok jeg stills og video av det samme motivet.

Vel nede ved hytta laget Steinar en glimrende middag: spaghetti og kjøttsaus.

Steinar har nå fått den nye GPSen til å fungere. Denne vil vi bruke i dagene som kommer til nøyaktig identifikasjon av de viktigste stedene vi besøker på turen.

Ole Andreas har i kveld også satt seg nærmere inn i den nye Sony “verdensradioen”. Denne har 13 kortbølgebånd og søker automatisk over nettet. Allerede i går fant vi frem til NRK sin utenlandssending kl. 2300 på 9940 kHz. Klokken er nå 2300, og nyhetene fra NRK begynner.

Isbjørnspor - Nørdstefjellet Foto: 7/9-1998 HKB (P98-02-23)

Braastadskaret fra Lyngsfjell. Th. Iversen tok samme bildet 15/9-1932. Foto: 7/9-1998 HKB (P98-03-27)

TIRSDAG 8-9-98

Andre morgen i Braastadskaret.

Vi stod opp ca 0730 og spiste frokost. Jeg leste gjennom de delene av "Thor Iversen : Ishavsøya Hopen" som angår nordre del av øya; "Blaafjell", "Braastadskaret" og "Lyngefjell", samt tilsvarende avsnitt i Oddmund Søreide sin bok.

I 11 tiden tok vi bilder og film av Beisarstua, fra samme vinkel som Thor Iversen brukte på de bildene han tok av hytta under sitt aller siste besøk på Hopen 15. september 1930.

Vi gikk deretter ned til sjøen og prøvde å finne det sted der han tok bilde av doryene som de brukte ved landstigeningen. Sjøen har her vasket bort så mye av fjellet på disse nesten 70 årene at strandlinjen var nokså forandret. Thor Iversen skriver i sitt hefte at han gikk i land på "nordsiden" av bekken. I sin bok har Oddmund Søreide forandret dette til å være "sørsiden". Vi tok våre bilder fra sørsiden, fordi dette passet best med klippene slik de er i dag, men det spørs om ikke landskapet allikevel var slik i 1930, at Thor Iversen har rett; at han gikk i land på nordsiden av bekken.

Det meste av det Thor Iversen skrev gjennom årene bærer preg av å være etterrettelig og grundig. Det virker ikke sannsynlig at han har bommet på nord/syd i et dagboknotat som etter alt og dømme er skrevet kort tid etter at han gikk i land i Braastadskaret.

På vei opp fra sjøen passerte vi det platået der "Fina" i 1973 hadde sin strandbase under oljeletingen på Lyngefjellet. Denne ligger kloss opptil bekken som forsyner oss med vann når vi bor i Beisarstua. På dette platået var det lite å registrere.

Vi kunne fremdeles se søkk i bakken etter brakker og hus, men det virket som om opprydningen var gjort meget grundig.

Deretter gikk vi opp på det lille platået som ligger 190 meter unna, rett over elven. Her gjorde vi oppmålinger av restene etter en innretning av tre, som besto av to parallelle, runde trestokker som tydeligvis hadde ligget i bakken i lang tid. Lengden på disse to stokkene var 3 meter 12 cm,

Hytta i Braastadskaret 19/9-1930. Foto: Th. Iversen

Stranden øst for Braastadskaret der Thor Iversen gikk i land. Foto: Th. Iversen

og avstanden mellom dem var vel 1 meter, målt midt på stokkene. Et stykke unna lå restene etter en annen trekonstruksjon -- dette kan ha vært en slags selvskuddkasse -- som i dag bare er en plankehaug. Avstanden fra senter av disse restene til enden av den nærmeste av de to stokkene er vel 9 meter.

Beliggenheten er Nord $76^{\circ}39,83'$ Øst $25^{\circ}22,71'$ målt på GPS.

Det bør her bemerkes at vår GPS, som ble betjent av Steinar Haaland, under alle registreringene arbeidet etter LAT LON (DEGMIN). Dette viser grader og minutter med to desimaler.

Omkring kl 1200 startet vi på dagens tur. Vi gikk med lett kamerautstyr nordover langs stranden nedfor hytten. Vi observerte store mengder drivtømmer som i årenes løp var skyllet opp på stranden. En del av dette var av meget grove dimensjoner -- noe opptil 60 - 70 cm i diameter. Det meste bar tydelig preg av å ha skurt lenge mot hverandre og mot fjæresteinene, og var helt avrundet i kantene. Enkelte stokker hadde spor etter å være bearbeidet av menneskehender. Her var stokker som kunne skrive seg fra både fartøyer og bygninger. Innimellom var der også plast og annet avfall.

Ca. 2 km nordover fra hytten, fant vi, godt innenfor drivtømmer-beltet, halvparten av en enorm knokkel, antagelig ene halvdel av en hvalkjeve. Den var mosegrodd, delvis tæret av vær og vind, og det var tydeligvis brukt sag for å kappe den av mot kjevespissen. Lengden ble skrittet opp til ca. 5,5 meter..

På stranden omkring lå det også mange ryggvirvler og andre benrester som tydeligvis var av samme alder.

Etter hvilepause med sjokolade og te, fortsatte vi nordover stranden.

Vi kom etterhvert inn i et område der den slake skråningen som skilte stranden fra fjellsiden ble stadig mindre. --Til slutt kom vi inn i et område der store kampesteiner hadde rast rett ned på stranden -- Vi gikk raskt forbi dette området...

Etter å ha gått 3,7 km fra hytten møtte vi bokstavelig talt veggen -- fjellveggen. Stranden endte i et bratt overheng, der store blokker nylig hadde rast rett ned på stranden. Vi returnerte til hytten.

Før middag prøvet vi den ekstra Mauseren som vi fikk låne på Hopen radio.

Vi prøvet et skudd hver på en pappkartong på vel hundre meters avstand.. Disse tre skuddene gikk så godt at vi iallfall alle tre ville ha gode muligheter til å treffe en isbjørn på 40 til 50 meters hold i en gitt situasjon.

På lenger hold er det ikke i noe fall aktuelt å skyte på en bjørn.

Vi gikk til middag: kokt torsk i hvit saus med poteter.

Mens Steinar laget middag fikk jeg hjelp av Ole Andreas til å måle opp hytten vi bodde i .-- Jeg laget grove riss med de viktigste mål, både utvendig og innvendig.

Været skiftet etterhvert, slik Bjørnøya Radio fortalte på telefonen i går kveld: vinden øket, og det var begynnende nedbør.

Vi holdt oss inne og fyrte i ovnen slik at det etterhvert ble godt og lunt i hytten.

Hittil har vi gått etter et kart fra 1949, der Oddmund Søreide hadde tegnet inn de beste rutene over øya. Jeg kom plutselig på historien om at Norges Geografiske oppmåling forandret Hopen sin posisjon etter krigen, men at de senere måtte forandre dette igjen. Vi fant frem kartet som Tor Børsting sendte oss fra 1989.

Dette viste seg å være adskillig mer detaljert.

Det viste seg videre at forskjellen på Hopens lengde når en sammenlignet de to kartene, var på hele 5,6 kilometer!!! -- Ingen av kartene viste den lengde på 43 km som vi tidligere fikk opplyst

Kan det tenkes at kartene har fått forandret målestokken under kopiering på en nøyaktig fotostatmaskin?

Iallfall er kartet i Hopen-boken oppgitt å være 1: 100.000, og dette må iallfall være galt ettersom det tydeligvis er en forminket versjon av kartet fra 1989 som også er oppgitt til samme målestokk.

Utpå kvelden -- i skumringen fikk vi igjen besøk av en polarrev. Denne var litt større enn den forrige, og hadde mørkere felt på ryggen.

Vi diskuterte morgendagens planlagte forflytning til Thorkelsenskaret og Hermansenskaret. I kveld kom kortbølgen inn noe svakere på 9940, med noe forvrengning og forstyrrelser.

Været letnet utover mot midnatt, og vi fikk et nydelig måneskinn fra nesten full måne.

ONSDAG 9-9-98

Tredje morgen i Braastadskaret.

Vi sto opp ca. 0730 og startet rett etter frokost med å planlegge avreise fra Braastadskaret.

Jeg fotograferte hytta for å supplere oppmålingen og gjorde opptak av brenningene som i løpet av natten hadde øket i takt med vinden. Det var skyet.

Avmarsj fra hytta var 1145. Vi gikk rett opp til elvefaret og brukte tre kvarter på å ta ut de fire bjørnetennene. Steinar brukte øksen. Selv sto jeg et stykke unna med kamerabaggen, da vindraget fra kadaveret traff meg. -- Jeg fikk øyeblikkelige brekningsfølelser og måtte flykte unna; 1230 startet vi på de første moreneryggene opp mot Blåfjell som var det eneste fjellet på Hopen utenom Beisaren, som Thor Iversen aldri rakk å bestige.

Etter en stund kom vi opp i kaldere luftlag der snøen allerede hadde blitt liggende.

Jeg tok et par bilder med min Leica av det området der Thor Iversen under sitt siste besøk på Hopen den 15. September 1930 tok et av sine beste bilder fra Hopen: av tre mann ned mot bekket i skarp silhuett mot nysnøen.

Oppe på Blåfjell var det lett å gå. --- Mye lettere enn på Lyngefjell. Grunnen var stort sett fast og fin.

Frosten har gjort sitt til dette. Etter å ha passert det første slake høydetraket, kom vi nedover mot et vidt dalføre som munnet ut i et bekkedar som hadde gravet seg dypt ned i grunnen der den nærmet

seg skrenten.

Øverst i dette bekkeskaret var det fortsatt is og over denne kunne vi gå trygt.

Flere steder kunne vi observere ferske revespor. Det er tydelig at det er liv på Hopen.

Da vi etter noen timers gange nærmet oss nedstigningen, kom vi først frem til brinken mot øst. Her tok vi bilder og hadde matpause.

Vi fortsatte sørover fjellet og etter noen timer kunne vi starte nedstigningen mot Thorkelsenskaret.

Her går ingen sti, men det var allikevel ikke vanskelig å komme seg ned den mosekledde, slake skråningen.

Hytta var en stor skuffelse. Det sto vann på gulvet. Stol og bord var delvis knust og de imiterte treveggene var for lengst begynt å flasse av -- riktig utrivelig . Dersom et par mann ville bruke et par dager på det ville denne hytten, godt isolert som den er, kunne bli en ypperlig overnattingsplass for et par mann.

Turen videre til hytta i Hermansskaret: "Bjørnebo" skulle ifølge Oddmund Søreide ta litt under halvannen time, og dette viste seg å stemme. Vi gikk langs "Smaahumpen airport" som ble anlagt i samband med oljeletingen på begynnelsen av 70-tallet.

I dag er den bare en endeløs gjørmeørken; og det eneste som skilte den fra resten av sletten var dens nesten totale mangel på drivtømmerstokker.

Vi ankom Bjørnebo vel kl 1845. Hytten viste seg å være meget bra. Den var godt isolert. Her hadde en bygget sjå for ved og proviant som var laget av stående grovt tømmer. Hele to vinduer hadde den, en ovn i god stand, og to køyer med skumgummi-madrasser. -- Her led vi ingen nød. Etter middagen gikk kvelden med til lesing. Jeg ringte hjem, og vi prøvde å ringe Oddmund Søreide, men han var ikke hjemme i kveld.

Skrevet på hytta "Bjørnebo" på Hopen om kvelden 9-9-98. HKB

"Foto: HKB (P98-04-18)

TORS DAG 10-9-98

Første morgen i Bjørnebo-hytta i Hermansensskaret.

Vi lå lenge i dag. Gårdsdagens tur var lang med tung bagasje, og det røynt på.

Vi sovnet nokså direkte etter maten -- allerede rett etter nyhetene på kortbølgen klokken 2300.

I dag er været bra -- lett bris, og lett skyet, og noe blå himmel innimellom. Temperaturen er omkring 1 grad pluss.

Etter frokost: egg og bacon; pakket Steinar og Ole Andreas sine sekker for å gå tilbake til Braastad-skaret for å hente resten av batterier, klær og utstyret ellers.

De startet kl 1055 og skal etter planen komme tilbake i kveld eller tidligst mulig i morgen.

Vi skulle ha radiokontakt hver time over VHF. Midt under samtalen kl 1200 ble jeg avbrutt av et spektakkel.

Det var et svært redningshelikopter som kom inn for landing! De skulle levere et batteri til den VH-Fen som vi fikk låne fra Hopen radio -- Der var de blitt bekymret siden de ikke hadde hørt noe fra oss. Jeg antydte at det var to mann -- deriblant en 68-åring ved Thorkelsensskaret, på vei nordover for å hente tungt utstyr.

Hjelpemannen ombord skulle snakke med kapteinen, men tvilte på det. De skulle til Bjørnøya -- hadde fullt med last og brennstoff. Etter at de tok av gjorde de en sving bortom Thorkelsensskaret, men snudde og dro sørover.

Været var fint. Et par grader over null og solskinn. Jeg gjorde det: fyrte godt opp i hytta, kledde av meg og stupte uti bølgene. Det var slett ikke ille! -- Jeg hadde ventet det mye verre! Jeg frøs ikke og hadde ikke engang gåsehud da jeg løp inn i hytta etterpå!

Hopen badeforening har fått et nytt medlem -- men det spørs om det blir godkjent siden det er utenfor stasjonens rutiner.

Ved Kapp Beljaev. Foto: 10/9-1998 HKB (P98-05-28)

Den gamle hytta står få meter fra "Bjørnebo". Dette var denne hytta som i en periode huset de stakkars skibbrudne fra "Dekabrist" forliset under krigen. I dag står den til nedfalls. Den er bygget med et fundament av liggende tømmer som danner ytre del av et slags isolasjonslag av grus og sand på omtrent 60 - 70 cm. Denne isolasjonen er ca. en meter høy rundt hele hytta. Innenfor dette ytre laget er hytta bygget av stående tømmer. Thor Iversens bilde fra 10-9-1929 som er tatt fra vest, viser tydelig hvordan hytta så ut da den enda var intakt.

Jeg vil måle den opp før vi drar herfra.

Om ettermiddagen utrustet jeg meg med video, stillskameraer og Mauser og gikk sørover.

Jeg fulgte stranden et stykke, men møtte snart på bratte overheng som så ut som om de kunne rase ned på stranden hvert øyeblikk. Jeg klatret opp i skråningen over, og tok meg frem i det svært ulendte terrenget der. Stadig måtte jeg klatre over dype bekkefar som tydeligvis var pløyd opp av smelte vann som var kommet fossende i stor fart nedover skråningen.

Jeg kom frem til det neset en ser fra odden ved Bjørnebo; "Kapp Beljaev". Der hadde jeg god oversikt over "Livbåtstranda", der de skibbrudne fra "Dekabrist" tok seg i land. -I dag er alt fredelig og stille.

Jeg tok video og bilder før jeg snudde. Det kom en økende kald bris fra nord. Jeg prøvde forgjeves å få kontakt med karene i Braastadskaret, men det var for langt unna og VHF-bølgene rakk ikke over Blåfjell.

Jeg returnerte til Bjørnebo og laget en god middag med speilegg og Snurring i panne.

Mens jeg satt og arbeidet, hørte jeg en lyd - dunking? Jeg skrev videre. -- Noen ropte: "Er du hjemme? Jeg gikk ut. Det var stasjonssjef Otto fra Hopen radio og maskinisten. De hadde kommet med båt til stranden, og brakte med kaker og 6 bokser pils!

De ville ikke inn -- hadde på store tunge flytedrakter. Fordi de andre var i Braastadskaret for å hente utstyr, ville de gå dit for å hente det, dersom de kunne komme i land. De forsvant nordover og jeg fikk gode bilder da de bakset seg ut i brenningene fra stranden.

20 minutter etterpå fikk jeg kontakt med Steinar. Han og Ole hadde startet tilbake og var nå allerede kommet til nedstigningen over Thorkelsenskaret! De ville sette noe fra de tunge sekkene igjen i bua der, og komme rett til Bjørnebo. -- Sekkene var tunge. Vi fikk hente resten i morgen.

De hjelpsomme karene fra Hopen radio kom nok til tomt hus i Braastadskaret.

Der var slåene allerede for og hytta forlatt da de kom frem.

Omkring kl 2300 så jeg båten komme. Jeg løp ned på stranden akkurat idet den ble vridd sidelengs i brenningene og holdt på å gå rundt. Det viste seg at Steinar og Ole Andreas var ombord. Karene fra stasjonen hadde sett lyset oppe i Thorkelsenskaret og gått inn på stranden der.

Karene ble med inn og vi spiste kake, drakk pils, og så på Thor Iversens bilder.

Stasjonssjef Otto fikk demonstrert vår NERA-satellitt telefon. Han ble stående å se på den, nesten andektig.—Fra Hopen-radio må de fremdeles kalle opp fastlandet over en skurrende radiolinje på samme vis som for 50 år siden, mens vi på en liten hytte i ødemarken kan slå ethvert nummer i hele verden – direkte!

Ole Andreas og Steinar som kom fra Braastadskaret var utslitt etter flere mil og siste etappe med svært tung oppakning.

Hytta i Hermansensskaret. Foto: Th. Iversen

FREDAG 11-9-98

Andre morgen i Hermansensskaret.

Vi lå lenge i dag. Steinar og Ole Andres var trøtte etter tur/retur Braastadskaret i går.

Vi bestemte oss for å ta det med ro. Været var strålende fra morgenen av. Det ble en del personlig stell etter den lange frokosten.

Litt utpå dagen gjorde jeg opptak av den gamle "Russebua" fra samme vinkel som Thor Iversen gjorde den 10-9-1929. I tillegg tok jeg bilder fra alle sider, og Steinar og jeg målte den opp og jeg laget utvendige og innvendige skisser.

Bua er i ettertid mest kjent for sin betydning for de overlevende etter "Dekabrist" forliset under krigen.

Gjennom en hel vinter huset den de forkomne, overlevende etter dette russiske skipet som ble bombet i begynnelsen av november 1942.

Hytta bærer preg av å være bygget på en tid da fangstmenn var tvunget til å ta med minst mulig foran en overvintring. Den er grovt bygget. "Grunnmuren", eller rammen nederst er bygget opp av drivtømmer i en solid ramme som holder på plass et tykt lag av leire, sand og stein. Selve hytten er bygget av stående plank og drivtømmer. Innvendig kan en se at tømmeret er kløyvd med kiler og deretter brukt uten noen videre bearbeidelse. Innvendig består den av to omtrent like store rom som er delt av en skillevegg med stående

plank, og en dør ca. midt på. I indre rom som ligger i sør, er det fortsatt en liten båtovn i vestre hjørnet nærmest døren. Ellers to køyer og noen hyller ved siden av døren. Taket i søndre del er rast sammen, mens det er intakt i nordre -- ytre rom. Utgangsdøren vender mot nord.

Selve bua er på 2,60 x 6,15 meter.. Ytre tømmerforstøtning er ca. 2,80 x 7,80. Hytta er usymmetrisk, og disse målene er ulike på hver side. På østsiden som vender mot sjøen er det to små vinduer -- et i hvert rom.

Hytta er i generelt svært dårlig forfatning.

Russerhytta fra syd. Foto: 11/9-1998 HKB (N98-04-17)

Busserhytta med Bjørnebo i bakgrunnen. Foto: 11/9-1998 HKB (N98-03-22)

Foto: 11/9-1998 HKB (N98-05-22)

Vi laget skisser av huset fra flere sider og tok en rekke mål, samt stillsbilder. Oversikt, og i tillegg fra alle fire sider, og interiør av søndre rom mm.

Det skyet til utover dagen, og etterhvert ble det ganske tett, med antydning til snø. Klokken 1615 startet Steinar og jeg sørover langs stranden. Vi måtte klatre langt opp i den bratte fjellsiden for å komme forbi de rasfarlige partiene der sjøen vasker like inn til klippene. Vi gikk langs hele Livbåtstranda, der livbåtene fra "Dekabrist" strandet en mørk septemberdag i 1942, og like til "Knulterodden" der vi kan se rett bort til radiostasjonen som bare ligger et par kilometer unna. Der fant vi, og fotograferte restene av et gammelt fangstanlegg som besto av tømmerstokker -- de fleste ca. 15 cm i diameter som dannet en firkant. Anlegget er tydeligvis svært gammelt og stokkene lå allerede godt nedsunket i jorden. Øvre del av konstruksjonen har for lenge siden rast ned og ligger spredt utover på begge sider av "grunnrammen" som fortsatt antagelig ligger i opprinnelig stilling.

Vi tok en rekke stillsbilder før vi returnerte til Bjørnebo i Hermansensskaret. Vel fremme ble det servert pølser med stappe og grønne erter, og etterpå et ørlite glass konjakk til kaffen. Det ble lest i Hopenboken og hørt på NRK-kortbølgen før vi tørnet inn. Vi får NRK-kortbølgen inn på stadig ny frekvenser til forskjellige tider. -- Gjentatte meldinger om Bondeviks sykepermisjon og Clintons amorøse eventyr. -- Hva skulle vi vel gjort uten nyheter...

LØRDAG 12-9-98

Tredje morgen i Bjørnebo -- Hermansensskaret. Vi sto opp i 8-tiden og hadde pølser og brødkiver til frokost. Det var gråvær og noe vind. Etter å ha pakket lette sekker for dagstur, startet vi kl 11 i retning "Småhumpen" som var målet for dagen. På østsiden av Hermansensskaret fant vi en gammel varde som etterhvert var blitt temmelig sammen-sunket. I midten av den sto et lite "flagg" på ca. 10 cm, laget av metall. Like i øst lå restene etter en gammel revefelle. -- "Fallfelle" for nedlesing med stein. Senter av denne fellen lå 5,10 meter fra senter av varden. Målene var ellers på restene av fellen: ca. 72 x 96 cm. GPS posisjonen var: LM 12 76°34,31' 25°08,57'.

Vi fortsatte nordover, oppover mot toppen av Småhumpen. Ett stykke oppe så vi en enslig snøspurv som satt akkurat der brinken heller ned mot øst. Jeg fikk et videonærbilde av den; før den lettet og falt i et lynraskt svev mot stranden. Etter en stund nådde vi opp til fjellets smaleste punkt, der Thor Iversen den 10-9-1929 tok et bilde sørover mot Johan Hjort-fjellet med to av sine menn i bildet. Brinken er blitt noe forandret på 69 år. (+ 2 dager!) Det var tydelig at deler av fjellet er slitt ned og forandret. Allikevel var det ikke vanskelig å finne et fotopunkt som må ligge temmelig nært Iversens fotoposisjon fra den gang. I tillegg var vi særdeles heldig, ved at snøen har lagt seg nedover fjellsidene de siste dagene, slik at konturene i landskapet trer frem på en måte som er nokså lik situasjonen 10-9-1929.

Nærmere toppen fant vi også Iversens andre fotoposisjon fra samme dag: der han har avbildet en av sine menn på avstand i ensom silhuett mot snøen, med Johan Hjort-fjellet i bakgrunnen. Etter dette tyknet det raskt til med tette snøbyger.

Vi fortsatte nordover til terrenget igjen falt nedover mot Thorkelsensskaret. Der hentet vi den siste kartongen med proviant, og bar innholdet med oss tilbake til Hermansen-skaret.

Johan Hjort fjellet fra Småhumpen. Foto: Th. Iversen

Sydover fra Småhumpen - anno 1998. Foto: 12/9-1998 HKB (S98-06-05)

Grovhogget trekonstruksjon på stranden i Hermansensketet. Foto: 12/9-1998 HKB (N98-05-20)

På stranden nord for Bjørnebo fant vi flere gjenstander av interesse: Flere forarbeidde tømmerstokker med grove dimensjoner. Den ene lignet på senterstokken i ankerspillet på de gamle nordlanddjektene, med to grove tverrhull til stokker som ble brukt av mannskapet til å hive opp ankeret. Vi tok bilder av den.

Ole Andreas og Steinar fant også en selvsjukkasse for isbjørn. Denne ble oppmålt og fotografert. Ole Andreas fortalte på video om konstruksjonen og bruken av slike kasser.

Denne kassen hadde målene: 34cm høy - 45cm lang - 35cm bred. -- den smalnet nedover for å passe til bjørneskallen, og bredden nederst var 29cm.

Avstanden fra bunnen innvendig og opp til senter av hull for borseåpning var 18cm (7")

Ole Andreas fortalte at dette var et viktig mål. Dersom dette ikke stemte, ville fellen ikke fungere riktig, med skadeskyting som resultat.

Avstanden fra funnstedet til "Russehytta" er omkring 2-300 meter.

Det ligger også flere slike kasser rundt Russehytta.

Etter denne turen som ble avsluttet litt før kl 16, var det te og hvil.

Det er fortsatt gråvær, men vinden har avtatt utover dagen.

Steinar laget i kveld en middag bestående av bønner i tomatsaus, stekt bacon og kokt ris. Utover lørdagskvelden ble det sluppet av, og Ole Andreas bød på en liten whisky.

Selvskuddkasse for isbjørn. Foto: 11/9-1998 HKB (P98-06-15)

SØNDAG 13-9-98

Fjerde morgen i Bjørnebo - Hermansensskaret.

I dag ville vi ringe til Hopen Radio for om mulig å få hentet utstyret med båt.

Det var ikke enkelt. Vi rekker ikke Husdalen med VHF. Antennen står oppe i skaret, skjult bak fjellet for oss. Så prøvde vi å ringe Vardø radio, men satellitttelefonen ville ikke akseptere norske kortnumre. Derfor måtte jeg ringe hjem til Bergen over satellitt som svever over det Indiske hav(!). Så måtte min samboer, Kirsti, ringe Hopen Radio over Vardø radio, for å gjøre avtale, og deretter ringe tilbake til oss over det Indiske hav! --- Alt dette for at vi skulle kunne avtale en rask båttransport med folkene på Hopen radio, -som ligger mindre enn syv kilometer unna oss i luftlinje!!!

Stasjonssjef Otto er grei. Vi fikk melding tilbake via Kirsti: Han visste hva vi ville - været er godt - Han ville ta en tur ved lunsjtid.

Det ble pakking utover formiddagen, i et nydelig solskinn med kuldegrader i luften.

Når bagasjen er ekspedert, skal vi gå opp Johan Hjort-fjellet, se på Thor Iversens varde på Kollerfjellet, og så prøve å finne det Tyske nøddepotet fra krigens dager i det som kalles for "Hugosøkket", og som ligger på østsiden av Kollerfjell.

Litt over kl 1300 kom Otto og Ulf i plastbåten fra Husviken. De tok med alt utenom det vi trenger for dagens tur. Også Ole Andreas fulgte med båten. Været var rolig. -- En meget laber bris strøk over odden, og sjøen hadde lagt seg.

Steinar og jeg stengte hytten og forlot Hermansen-skaret kl 14. Vi gikk opp i skaret og fulgte Oddmund sitt råd om å følge vestre brink opp Johan Hjorts fjell. Også der var det stupbratt når vi nærmet oss toppen. --

Bare stein og grus. Med litt nysnø var det i tillegg glatt. Thor Iversen skriver i sin dagbok at de måtte gi opp før de nådde toppen på grunn av snø og is. Det har antagelig vært i bratthenget rett under toppen. I alle fall fant vi omtrent det sted der han tok sitt bilde av "Småhumpen" fra syd. -- Det var rett nedenfor det aller bratteste og glatteste hengt der også vi fikk problemer. Ellers er fjellet dekket av snø på omtrent samme måte på hans bilde, og vi får antagelig bilder som ligner mye på

Småhumpen fotografert fra Johan Hjortfjellets nordre skråning. Foto: 13/9-1998 HKB (S98-06-28)

Foto: Th. Iversen

hans. Men vi ser av skyggene at Iversen har vært der senere på dagen enn oss.

Etter å ha kommet opp på toppen var det svært lett å gå, selv om platået var snødekket. Etter flere dager med frost var grunnen hard og bærekraftig. I tillegg virket det som om det her oppe var adskillig færre fuktige myrsøkk og mose.

Det var to ting vi ville prøve å få med på dagens tur: Det første var "Hugosøkket": tyskernes nøddepot fra krigens dager. Det andre var Thor Iversens varde på Kollerfjellet. Oddmund Søreide hadde ifølge boken brukt mye tid på å finne det. Vi hadde studert boken grundig, og selv om vi hadde pakket kartene i bagasjen som gikk med båten, hadde Steinar memorert skarene. Vi gikk rett på det nordre bekkefaret av tre i et bestemt skar.

Etter først å ha krysset et lite bekkefar og vært en tur borte på brinken, så vi noen store klipper lenger mot vest, og vi gikk dit. Terrenget er vått og besto av seig leire og morenejord. Det var tungt å gå, og vi sank godt nedi for hvert skritt. Da vi nærmet oss tror jeg at vi begge allerede visste at vi hadde funnet stedet, men at vi skulle gå så rett på, -- det hadde vi neppe våget å håpe. Mellom noen meterhøye

klippeblokker fant vi straks en haug med borse-ammunisjon. Steinar la sin gamle mauser ned ved siden av og sa: Nå har vi reserve-ammunisjon! Patronene i Hugosøkket var av rett type: for tyske Mauser!

Lenger oppe fant vi rester av batterier, teltplugger og en opprustet metallkoffert med håndgranater -- av den typen med langt trehåndtak - slike vi alltid ser i filmer fra siste krig. Mellom steinene lå også rester av seilduk, kanskje fra teltene som fulgte med pluggene? På en liten haug ca. 30 meter unna, lå også en avlang trekasse som antagelig har inneholdt et våpen, men kassen var for kort for vår Mauser.

Posisjonen for Hugosøkket er: Nord 75°32,20 Øst 25°04,57'.

Vi tok opp video og stills, før vi etter en matbit og varm te, etter et par timer brøt opp og gikk videre sørover. Været var hele tiden praktfullt. Sol fra klar himmel, en lett bris strøk av og til over fjellene,

*Hugosøkket ligger i et østvendt skar mellom Kollerfjellet og Johan Hjortfjellet.
Foto: 13/9-1998 HKB (S98-06-33)*

Tyske håndgranater fra krigens dager. Foto: 13/9-1998 HKB (N98-06-21)

og i den klare luften fikk vi igjen flere glimt av Edgeøya i nordvest.

Etter vel en times tur videre, var vi ved Thor Iversens varde på Kollerfjellet. Den var lik Iversen bilde, men en god del lavere. Årene og været har krevet sitt. Noen av steinene på sydsiden var i tillegg i ferd med å rase ut. Varden var nå ca. 70 - 80 cm i diameter, og vel 70 cm høy.

Etter fotografering i den lave kveldsolen, gikk vi over på østbrinken. Der kunne vi se rett ned på "Knulterodden". Vi trakk sørover og fikk fotografert Hopen meteorologiske stasjon, før vi la turen ned det siste stykket til stasjonen.

Ankomst der var 2040.

Vi fikk varm kvelds av de trivelige folkene på stasjonen, før vi la oss til for natten i soveposer på madrasser i annekset. I morgen kommer "høstbåten" med forsyninger for vinteren

Foto: Th. Iversen

Vest-skrenten fra varden på Kollerfjellet. Foto: 13/9-1998 HKB (N98-07-07)

MANDAG 14-9-98

Vi overnattet i annekset i Husdalen.

Litt over 06 kunne vi se at "høstbåten" passerte Iversenfjellet på vei nordover.

Etter en rask frokost på stasjonen, og en del "kontorarbeid" ved PCen gjorde jeg opptak av lossing fra det innleide kystvakt fartøyet "KV Vollstad Jr." og fikk være med småbåten ut dit, for filming.

Den lille 17 fots Rana plastbåten som brukes til lossingen er den samme som hentet bagasjen vår på Hermansensskaret. Under lossing fra høstbåten tar den to paller på hver tur til land. De kjører den rett inn på stranden, der de huker en krok i stavnen fra traktoren, og haler den rett opp på stranden. -- Enkelt og praktisk.

I dag var været perfekt. Vindstille, og nesten ikke drag i sjøen.

Etter dette tok vi enn del mål av "Nilsebu", som er den eneste gjenværende gamle bygningen i Husdalen. Inne i denne fant vi også bevart det eneste gjenværende stykket av en båtside fra "SS Dekabrist".

Vi fant posisjonen og tok også opptak av hytta fra samme side som Thor Iversen brukte da han fotograferte den 13-8-1924.

Vi ladet kamerabatterier i maskinhuset, og fikk avfilmet gamle stills i Ole Andreas Ottesen sin dagbok fra 1949-50.

I tillegg fikk jeg filmet korte uttalelser fra Ove Grasbakken fra Met. Inst. i Oslo, og Robert Dearsly fra Vervarslinga i Tromsø, om betydningen av Hopen Met. Stasjon i dagens værtjeneste.

Det meste av det vi trengte på Koefoedodden ble sendt med båt sammen med folkene fra Tromsø, som skulle på sightseeing til Koefoedodden. Vi selet opp, og gikk stranda. Under det rasfarlige fulefjellet i østskråningen av Werenskjoldfjellet, brukte vi hjelmer som stasjonssjef Otto insisterte på

Vrakrester fra livbåten etter "Dekabrist". Foto: 14/9-1998 HKB (N98-07-21)

Den gamle fangsthytta i Husdalen; "Nilsebu". Foto: 14/9-1998 HKB (N98-07-15)

Foto: Th. Iversen

at vi skulle bruke.

Det har gått stadige ras i den skråningen.

Vel fremme ved den store sandsteinen de kaller "hvalen" sør for fuglefjellet, oppdaget jeg at vindhetten til mikrofonen var borte. Jeg tok en Mauser og hjelm og gikk tilbake for å lete, men fant den ikke. Jeg kom 55 minutter senere enn de andre til den nye hytta på Koefoedodden.

Da var det blitt godt og varmt inne, og etter kort tid var Steinar ferdig med middagen: bacon og "pasta i tomatsaus".

Fra Koefoedodden er det ypperlig VHF-kontakt med stasjonen innefra hytten. Mikrofonhetten var funnet i Husdalen. Vi var døsige etter en varm middag i en varm hytte og sovnet tidlig.

TIRSDAG 15-9-98

Første morgen i hytta på Koefoedodden.

Vi sto opp ca 0800. Væromslag med kald nordlig vind og surt vær. Av og til drev en snøbyge forbi vinduet i nyhytta, som heldigvis er ny, godt isolert og tett med en god ovn.

Det ble frokost og forlengelse av bordben på et salongbord i hytta som var lavere enn køyer og stoler, slik at det ble mulig å arbeide i normal sittehøyde. I tillegg ble det gjennomgang av Thor Iversen-bilder og dagbok fra turen til Iversenfjellet 25-8-1924.

Været har fra morgenen av vært adskillig røffere enn vi er blitt vant til. Nordlig kuling, skyet og snøbyger har vi vært skånet for hittil.

Vi forlot hytta kl. 1315. Thor Iversen har i sin beskrivelse av sin tredje landstigning: 25 August 1924 gitt en meget nøyaktig beskrivelse av turen: Landgang ble foretatt på nordsiden av "Bekkeskardet" hvor adkomsten syntes best i sjøgangen.

Thor Iversen skriver:

"Koefoed med en mann gikk langs stranden for å samle materiale. fra Koefoedodden, mens jeg med to mann søkte til fjells. Vi fulgte bunnen av Bekkeskardet et stykke til vi fant et sted på kløftens sørside hvor det var mulig å klyve opp en bratt grusdekket skråning". Vi kom opp på en nokså stor slette sparsomt bevokst med planter. Denne sletten, som lå 70 m.o.h., strakte seg nær hen til stranden på østsiden hvor den endte i en bratt brink.. Tåken lå tett, derfor satte vi opp merker av stein og gresstuer hist og her for at vi lettere kunne finne tilbake igjen."

Iversen angir deretter en del kompassretninger, før han videre skriver:

"Dalen hadde også en arm som løp NNV. Vi gikk opp over langsmed dalen til en høyde av 165 m.o.h., fortsatte i omtrent S til V, og kom til slutt opp på et platå med tørr bunn og hvor fast fjell stakk opp. Jeg trodde at vi var på toppen av Iversenfjellet, men så lettet tåken et øyeblikk, og jeg så en enda høyere topp lenger vekk, antagelig i SSV retning. Senkningen mellom disse to høyder; og bakken opp til det høyeste sted på fjellet var dekket av tørr leiraktig jord uten vegetasjon.---"

Vi gjorde som Thor Iversen. Vi gikk inn Bekkeskaret som viste seg å være et trangt og bratt juv med sterkt forvitrede sidevegger. Det var lite vann i bekken, og det som var, sildret nedover under et tynt lag av is som flere ganger ga etter når vi trakk på den. Et godt stykke oppe i juvet begynte vi å se oss om etter et egnet sted for å klatre opp. Jeg prøvde selv å klatre opp en skråning mot syd, men halvveis oppe støtte jeg på bastant is i et brattheng, og kameraryggsekk samt skulderveske med videokamera gjorde det vanskelig å forsere dette partiet. -- Jeg valgte å la meg skli ned igjen.

Vi fortsatte oppover til vi kom til det sted der bekkefaret splittes i to, slik også Thor Iversen beskriver. Et stykke oppe i det sydligste fant vi et sted der det lot seg gjøre å komme opp.

Vi kom da opp på en slette som svarte akkurat til Thor Iversens beskrivelse.

Etter dette gikk oppturen lett. Iversen-fjellets nordskråning består av en jevn lang og slak skråning som det ikke byr på store problemer å spasere opp. Vi fikk først øye på Iversens varde nummer to -- den som er bygget på en litt lavere topp mot øst -- "for å holde varmen".

Thor Iversen skriver:

"Vi bygget en varde på det høyeste sted av Iversenfjellet, ca. 9 m innenfor fjellbrinken (365 m.o.h). Varden ble bygget av temmelig fast leir avstivet med stein som ble samlet på plataået i nærheten."

Da vi etter en stund nærmet oss toppen kom varde nummer en, som ble bygget av leire til syne. Den var sterkt nedslitt av vær og vind på disse 75 årene. Iversen sier at den ble bygget 9 meter fra brinken. Den sterke vinden, antagelig kuling, hadde ført til at det skavlet seg utfør kanten, så vi våget oss ikke for nær, men avstanden var i dag neppe mer enn toppen 5 meter. Tiden og erosjonen har krevet sitt.

All jord og leire var allerede stivfosset og ville gjort ethvert forsøk på nærmere undersøkelse av varden nytteløst dersom det hadde vært aktuelt. I tillegg førte den sterke vinden til at opptak fra samme vinkel som på Iversens originale bilder, slik vi har gjort andre steder, ikke var mulig. -- Vi fikk tatt en del stills, før kulden gjorde det nødvendig å ta på ekstra gensere og varmedresser. Så tok jeg frem en liten lommelerke med bjørnebærlikør som min samboer Kirsti har laget, og utbragte en videofilm skål for Thor Iversen og hans liv og arbeide.

Deretter pakket vi sammen og startet tilbaketuren i snøføyke og dårlig sikt.

-- Sikten var i det hele tatt så elendig at vi helt bommet på kursen og endte i retning syd. Plutselig så vi sjøen dypt nede foran oss. På veg tilbake fikk vi avlagt et besøk på Iversens varde nr 2, og tatt bilder der, før vi gikk ned.

Etter en kopp varm te vel nede ved Bekkeskardet; gikk vi rett til hytten på Koefoedodden for å fyre opp.

Varden på Iversenfjellets høyeste punkt. Foto: Th. Iversen

Foto: Th. Iversen

Jeg fant de to stedene der Koefoed tok sine to bilder av Kapp Thor med hvalross rester og brenning i forgrunnen, og gjorde videoopptak fra disse stedene.

I tillegg gjorde jeg en rekke næropptak av kranier og kjever etter hvalross, samt av etterlatenskaper etter Finas oljeboring på 70-tallet, og av noen rester etter gamle spekkovner ytterst på odden.

Steinar serverte en god middag med ris, kjøtt og asparges, før jeg til sist tok turen ned for å se på den gamle fangsthytta etter Henry Rudi. Den er nå i dårlig forfatning og blir vel bare verre, nå etter at den nye hytta er ferdig. Ingen kommer vel nå mer til å bry seg om vedlikehold av den.

Vår veteran: Ole Andreas Ottesen, fortalte at han overnattet i gamlehytta flere ganger sammen med bl. a. Tor Børsting i 1949-50. Hytta var den gang i orden og i brukbar stand. De hadde to bikkjer med som måtte ligge inne fordi de ikke hadde kjetting med. Det var den gang to korte køyer, slik at en måtte ligge med bøyde knær. En gang hadde de bjørn på taket. De hørte et smell idet bjørnen slo til piperøret med labben.

Røret fant de etterpå igjen langt borte på marken -- 10-15 meter unna.. Det var mye snø og bjørnen gikk rett opp på taket. Hundene ble urolige.

Det var viktig at børsa alltid sto ute i gangen -- i rett temperatur, slik at den ikke rimet når det var bruk for den.

Ole Andreas fortalte også at det den gang var bortimot 30-40 meter fra hytta til brinken mot sjøen, -- I dag er det bare vel 10 meter. Med tiden vil vel denne hytten forsvinne i brenningene.

ONSDAG 16-9-98

Andre morgen i hytta på Koefoedodden.

Opp kl 0815. Frokost. En ny dag med gråvær og vind. Snøen har lagt seg i løpet av natten. Steinar og Ole Andreas gikk til Bekkeskaret for å hente vann: avgang 1125. og jeg følger opp skrivearbeidet på PC.

Etter en lunch med varm suppe, gikk vi til ytterste del av Koefoedodden. Der skulle vi måle opp den gamle spekkovnen.

Oddmund Søreide skriver:

“Hadde det ikke vært for spekkovnruinene på Koefoedodden, ville øya nærmest vært historieløs sett fra et kulturhistorisk synspunkt.”

Gjennom århundrene har disse restene etter tidlig fangst blitt stadig mer utjevnet med terrenget omkring. For å få frem konturene i spekkovnrestene måtte vi bruke hyttens piasavakost for å fjerne snøen. Deretter kunne vi ta de nødvendige mål av diameter og dybde og i tillegg ta fotografier. Ytre diameter til det punkt der ovnrestene jevner ut med terrenget omkring er ca. 5,60m. Diameteren målt på det høyeste punkt i sirkelen rundt gropen i senter målte vi til ca. 2 m. 70, og høydeforskjellen mellom høyeste punkt og dypeste punkt i forsenkningen i senter til ca. 20cm. Avstanden fra ovnrestene til strandbrinken er i dag ca. 50 meter, etter oppskritting.

Omtrent 50 meter nordøst for spekkovnen ligger også den brede forsenkningen i strandbrinken som ble tillaget av Fina for å kunne kjøre “Hovercraft” -- luftputefartøy opp på stranden under oljeboringen i 1971.

I området tett omkring ligger også flere etterlatenskapene etter Finas oljeboring..

Spekkovner på Koefoedodden. Foto: 16/9-1998 HKB (N98-08-18)

En kan enda i dag tydelig se lange forsenkninger i den flate sletten som antagelig er merker etter de beltekjøretøyene man den gang brukte.

Selv om en i dag kan observere rester av både bølgeblikk og annet som stikker frem, er opprydningen tydeligvis bra utført, og området virker i dag ganske uberørt. Det virker også som om man under arbeidene den gang har tatt hensyn til restene etter gammel virksomhet, siden både spekkovn, benrester etter hvalross i store mengder, og annet som er beskrevet før oljevirk-somheten, fortsatt kan finnes på stedet.

Etter dette gikk vi over til den gamle fangsthytta fra 1908 som i dag kalles "Rudihytta" etter Henry Rudi, eller som bare ble kalt for "Sørhytta" inntil den nye ble bygget og var ferdig i fjor.

Hytta er bygget i 1908 samtidig som hyttene i Husdalen og Hermansenskaret for samme ekspedisjon. Den ligner da også mye, særlig på "Russehytta" i Hermansenskaret. I likhet med denne består Rudihytta av et indre oppholdsrom mot syd, og et ytre lagerrom mot nord. På magister Einar Koefoed sitt bilde av hytta fra 25-8-1924 kan vi se at hytta var i dårlig forfatning allerede da. Av nordre del, som er lagerrom og inngang, sto den gang bare vestre og nordre vegg igjen. Tak og østvegg var borte. På et tidspunkt etter at Koefoed tok sitt bilde, er nordre del satt i stand, og utvidet, ved at inngangspartiet er utvidet mot øst.

Hopen-veteranen Ole Andreas Ottesen, 68, som fulgte vår ekspedisjon, overnattet flere ganger på Rudihytta under sin overvintring på Hopen i 1949-50. Han er litt usikker, men mener at nordre del på det tidspunkt var intakt, men i samme plan som søndre rom: dvs at utvidelsen av nordre rom mot sjøbrinken, som i dag gir hytta sin karakteristiske vinkelform, er kommet til etter denne tid.

For forstøtningen av tømmer rundt hytta, som holder det isolerende jord og gruslag på plass, er situasjonen nokså lik de to andre hyttene: Dvs at forstøtningen er rast ut, og tømmeret er i nokså dårlig forfatning og nokså opprøtnet.

Ottesen mener også å erindre at det omkring 1950 var minst 30-40 meter fra hytteveggen til sjøbrinken. Vi kunne måle denne distansen til temmelig nøyaktig 10 meter. Dersom over 20 meter er rast ut på 48 år, betyr vel dette at hytta innen 15-20 år går mot sin undergang. Det er vel da også spørsmål om en hardt tiltrengt restaurering har så mye for seg.

Foto: E. Koefoed

“Rudihytta” - anno 1998Foto: 17/9-1998 HKB (S98-09-02)

Hytta har i dag følgende mål:

- Vestvegg, som går i hele hyttas lengde for både oppholdsrom og lagerrom: 5,60 m
- Søndre gavlvegg: 2,60 m
- Nordre gavlvegg: 4,25 m
- Østre vegg fra syd langs oppholdsrom frem til tilbygg: 3.30.m
- Sydvegg på tilbygg: 1,55 m
- Østvegg på tilbygg: 2 m

Dersom en eller flere hytter skal restaureres bør en kanskje vurdere “Nilsebu” i Husdalen og “Russehytta” i Hermansensskaret. Særlig står Russehytta godt plassert i god avstand fra stranden, og denne hytten har i tillegg en helt spesiell historie p.g.a sin betydning i samband med “Dekabrist” tragedien under siste krig.

Værforhold med kald vind og snø i tillegg til at tiden frem mot avreise nærmer seg, tillot ikke en mer utførlig oppmåling av hytta. Derimot tok vi bilder fra alle fire sider i tilnærmet rett vinkel, og disse bør kunne gi grunnlag for en rett dimensjonert tegning av hytten med detaljer og vinduer rett plassert, dersom dette skulle bli aktuelt.

(Alle registreringsbildene er tatt på negativ film med et Leica kamera, med et standard Elmar 50mm 1:2,8 objektiv. Dette objektivet har en gjengivelse med minimal forvrengning og fortegnig.)

Vel 30 meter nordvest for hytta lå en gammel selvsquddkasse på bakken ganske nær sjøbrinken. Denne var av tradisjonell type, montert på fire ben av tre, som ga selve kassen en høyde på vel 70cm over bakken.

Kassen var noe lenger enn den vi tidligere fotograferte på stranden i Hermansensskaret.

Etter oppmåling av Rudihytta tok vi kvelden, med en god middag og te og kaffe med bjørnebærlikør. Underholdningen utover kvelden bestod igjen av å lese stadig nye kapitler i Oddmund Søreides ypperlige bok om Hopen, samt lytting på NRK-kortbølgen.

Tidlig på dagen anropte vi "KV Voldstad Jr" og fikk bekreftet at vi blir hentet av "KV Stålbass" den nittende september.

"Voldstad Jr." har nå ligget utfor Husdalen siden mandag. -- I denne perioden har vi ikke sett snurten av noen av alle de trålerne som hele tiden har ligget østenfor oss.

I kveld var folkene fra værvarslinga ferdig med sin montering av nytt utstyr på Hopen radio, og "Voldstad Jr." dro sørover mellom kl 19 og 20. -- Ikke før hadde kystvakten forsvunnet under horisonten i syd, før trålere på rekke og rad stimet forbi Hopens sørende på veg mot øst...

Vi fikk senere vite at KV "Stålbass", som skal hente oss, omtrent på denne tiden hadde jaget over femti fartøyer bort fra området mellom Svalbard og Hopen. Dette fordi kontroller viste at det var innslag av altfor liten fisk i fangstene.

Selvskuddkasse for isbjørn ved Rudihytta på Koefoedodden.

Foto: 16/9-1998 HKB (N98-09-01)

FREDAG 17-9-98

Siste morgen i hytta på Koefoedodden.

Vi sto opp ca. 0800 til et lettere vær enn vi har hatt de siste dagene.

Snøen ligger fortsatt, men vinden har løyet. Jeg gjorde meg ferdig med fotografering og videoopptak på Koefoedodden.

Vi stengte dørene og startet fra Koefoedodden ca kl. 1230. Selv om utstyr og mat var begrenset til det minimale, var det allikevel for mye å bære i en omgang for tre mann. Vi kalte opp Husdalen for å informere om at vi nå startet tur nr 1 nordover, og de tilbød seg å hente resten i båt, dersom vi ville sette resten nede på sjøbrinken på et egnet sted.

Helt nord på Koefoedodden ligger restene av et slags fangstanlegg.

Dette ligner svært på anlegget på Knulterodden, og består av trerester inne i en forhøyning av jord og grus.

Ytterste diameteren på jordvullen er ca. 4,80 til 5 meter.

Vollen har i dag en høyde på ca. 40 til 45 cm over terrenget omkring. Avstanden mellom de to parallelt liggende stokkene er 50 - 60 cm. og 2 meters lengde.

Avstanden mellom ytterste punkt av jordvullen og strandbrinken er i dag 14,8 meter. Lengderetningen for tømmerkonstruksjonen er ca. N-NV.

Posisjonen er: Nord: 76°27,54 og øst 24°58,19'.

Vi fulgte stranden inntil vi kom til Werenskjoldfjellet. Der gikk vi opp i fjellsiden for å se etter restene av det russiske flyet som i 1978 gikk i fjellvegen der. Dette førte til internasjonale bølger og store overskrifter over hele verden.

Jeg gikk lenge oppe i den bratte fjellsiden uten å finne noe, og tenkte at vi muligens hadde gått opp

Flydel fra russisk fly som forliste i 1978. Foto: 17/9-1998 HKB (S98-09-35)

“Camp Skakk” på Egsetstranda. Foto: 13/9-1998 HKB (N98-10-12)

fra stranden for sent. -- Men så fant jeg først en liten forvridd aluminiumsbit, -- så en til. Oppover i den bratte skråningen der det tydeligvis stadig går ras, fant vi etterhvert stadig flere vitnesbyrd om tragedien. Oppe mot de aller bratteste hengene fant jeg også en større del bestående av to solide biter av tykt metall som opprinnelig hadde vært skrudd sammen med tre tykke bolter. Under sammenstøtet med fjellsiden var to av boltene revet ut av metall som var flere cm tykt, mens den tredje fortsatt satt på plass. Etter dimensjonene å dømme kan dette ha vært deler av landingsstell eller motorfeste.

Posisjonen for dette funnet er: nord $76^{\circ}29,19$ og øst $24^{\circ}58,07'$.

Vi fotograferte og gjorde video-opptak.

Neste stopp var det stedet som blir kalt “Camp Skakk”. Det er en liten tømmerbu for oppbevaring av skinn.

Ole Andreas Ottesen forteller at den er kommet til etter at han var her i 1949-50. Den har målene: 2,50 x 2,40 x 2,00 meter, og er laget av tynt drivtømmer. (se bilder)

Noen få hundre meter lenger nord ligger det rester etter nok et eldre fangstanlegg. Mye tyder på at også dette er av omtrent samme konstruksjon som de to på Knulterodden og Koefoedodden: Avlang firkant, grovt laget til av tømmer. Om de har vært helt like er ikke lett å si, ettersom de har rast sammen på forskjellig måte.

I dette tilfellet lå restene utover bakken på en nokså kaotisk måte og vi valgte derfor kun å ta mål av ytterpunktene. Tiden tillot ikke en mer utførlig oppmåling, men ytterpunktene for utbredelse av stokkene er: 3,60 x 2,90.

Lengderetningen for restene av konstruksjonen er ca. nord-syd.

Vedlagt følger bilder samt skisse som gir et inntrykk av anlegget.

Dette anlegget ligger forøvrig mindre enn 100 meter sør for den store sandsteinen i strandkanten som kalles for “hvalen”.

Etter å ha passert stranden nord for “hvalen”, gjensto bare fuglefjellet rett sør for stasjonen. Denne

gangen måtte vi passere uten hjelmer. Sjøen var i tillegg grov, og vi gikk svært fort forbi dette rasfarlige området denne gangen.

Vi kom til stasjonen omtrent samtidig som karene fra Hopen radio ankom med resten av utstyret vårt i båt.

- Vi slapp altså å gå samme turen enda en gang.

Middagen sto ferdig i hovedhuset. Kokt torsk med gulrotstuing og poteter. Jeg spiste dobbel porsjon.

LØRDAG 18-9-98

Vi er tilbake på Hopen radio.

Det er siste dag på Hopen. I morgen kommer kystvaktfartøyet "KV Stålbass" og henter oss. Dette er siste mulighet til å få med Bjørnstranden og Werenskjoldfjellet.

Steinar og jeg startet fra stasjonen kl.1015. Vi gikk opp Husdalen, over Bjørnsletten og ned til Bjørnstranden. Været var rimelig bra, skyet med en sur vind fra nordøst.

Vi foretok en rask oppmåling av tømmerhytta, "Johshytta" som ble bygget på 50-tallet av en virksom kar på stasjonen.

Hytta ligger i dag vel 10-12 meter fra strandbrinken og er bygget med et lite oppholdsrom mot nord. Mot sør ligger den tradisjonelle inngangen med lagerrom. Det som skiller denne hytta fra de andre på Hopen er at det er bygget et båthus på baksiden, inn mot plataået.

Johshytta på Bjørnstranda. Foto: 18/9-1998 HKB (S98-10-19)

Målene for Johshytta er:

Oppholdsrom: 2,70 x 3,20

Hele vestsiden mot sjøen med lagerrom: 6,10

Sydside, med dør for båthus: 4,80

Båthuset flukter med sydveggen, men rekker ikke helt nord til stueveggen i nord.

Båthus-bredde: 2,40

Båthuslengde: 5 m

Mål fra båthus-tverrvegg i nord til nordre stuevegg: 1,10m.

Rundt hele båthuset, unntatt døren i syd, er det stilt opp stående tømmer.

I bua er det ikke køyer. Den ligger for nær Hopen radio, til å være aktuell for overnatting.

På stranden vel 30 meter fra bua med naust fant vi restene av en liten spissbåt. Den var knust, men babord

side var noenlunde komplett. Denne ble målt opp og fotografert. Lengden har vært ca. 4,80, og dette passer bra med dimensjonene på sjøhusdelen av bua som utvendig ble målt til 5 meter.

Båten, som har vært en liten spissbåt er etter alt og dømme bygget i Norge med standard maskinlaget båtsaum.

De rester etter en russisk "lodje" som skal ligge på land ved hytta, som et søkk i marken, fikk vi ikke sett nærmere på p.g.a snøen som hadde lagt seg i området.

Lenger syd på stranden, for det meste nedgravet i strandgrusen, liggende parallelt med strandlinjen, fant vi aktre del av kjølen fra et større seilfartøy som en av karene på stasjonen hadde fortalt om.

Dette bar preg av å være svært gammelt. Nederste del av første bordgang hang fortsatt fast i kjølen. Kjølen endte mot syd i et kne som hadde en rekke hull etter trenagler.

Skipskjølen sør for Johshytta på Bjørnstranda. Foto: 18/9-1998 HKB (N98-11-17)

Skipskjølen - aktre del. Foto: 18/9-1998 HKB (S98-11-09)

Dimensjonene er:

Total lengde fra akterstavn til brudd: 7,40 meter.

Bredde i overkant: ca. 36cm.

Høyde fra underkant av kjølen til øverste del av kne: 80cm

Gjennomsnittlig avstand mellom naglene gjennom bordgang til kjø: 16 - 23cm

Mål mellom bakerste del av kneet og første merke etter spant i kjølen: 90cm

Avstand fra aktre spant til neste: 80cm. (Det var ikke synlig merke i kjølen etter flere spant fremover kjølen, enn etter disse to.)

Etter uthogget spor i kjølen og restene etter bordgangen, har fartøyet hatt bordganger ned mot kjølen på ca. 6,5cm. tykkelse.

Høyde på kjølen der den ender aktenfor kneet: 25cm.

I aktre del av selve kjølstokken er det en firkantet utsporing som antagelig har gitt feste for akterstavnen eller muligens rorfeste eller beslag. Denne er 11cm bred og 13,5 cm aktenfra og fremover.

I aktre del av selve kjølstokken et stykke fremfor kneet, er det et hull på tvers med en diameter på ca. 2 tommer.

Oppover langs kneet er det også en rekke naglehull. I noen av disse sitter det fortsatt rester etter trenagler. En enda mer detaljert oppmåling av denne kjølen var ikke mulig utfra forholdene med kort tid til avreise. Skisser, samt en rekke stillsbilder, en del av disse tatt i rett vinkel på kjølen skulle kunne danne grunnlag for å ta ut en del mål i tillegg til de som her er nevnt.

Det er vanskelig for oss å gi en nærmere vurdering av fartøytype, størrelse og alder. Dette bør vurderes av skipsfartshistorikere. Vi skar ut et par mindre stykker av kjølen, og det kan virke som om den er laget av eik.

Med de klimatiske forhold vi vet råder i området, er det rimelig å anta at kjølen kan være flere hundre år gammel. -- Når en vet hva slags skjebne som rammet en rekke av de skip som ferdes i Barentsregionen i århundrene før vårt eget, kan en begynne å spekulere på hva slags hendelser som ligger forut for det at et så stort fartøy muligens har forlist i dette området. Det kunne vært interessant med en datering av det treverk vi har tatt med. Vi vil overlate dette til dere etter nærmere avtale, dersom det har interesse.

Vi forlot Bjørnstranden ca. kl. 1245 og gikk samme vei opp på Bjørnsletta som vi gikk ned. Det lå fremdeles snø i vesthellingen og skråningen var bratt.

Oppe på sletten fikk vi snart øye på Ole Andreas som skulle bli med på neste etappe; turen opp til det siste fjellet på Hopen som vi enda ikke hadde besteget.

Werenskjoldfjellet er i dag beregnet til å være 320 meter høyt etter det nyeste kartet fra 1989. Thor Iversen beregnet i 1924 høyden til 270 meter, med sitt "korrigerte lommebarometer".

Thor Iversen gjorde to besøk på Werenskjoldfjellet i 1924.-- Under første besøk: 30 juli gikk han opp midt på fjellets nordskråning. De ble da overrasket av plutselig tåke og en skarp og sur vind fra sørøst.

Under andre besøk: 11 til 13 august, var forholdene bedre, og han fikk da tatt flere observasjoner, deriblant en peiling av Negerpynten på Edgeøya, foruten en rekke fotografier.

Vi valgte å gå opp den slakeste vei, langs den nordøstre skråning fordi det nå har vært frost i flere dager, og snøen har lagt seg oppover i fjellsiden. Over den første bratte stigningen, flatet plataet seg ut, og på vei innover kom tåken sigende, akkurat slik Thor Iversen opplevde det, bortsatt fra at skodde og vind den gang kom fra sydvest. Vinden fra nord var isnende kald og rim la seg på kamerainser og klær. Vi fant omsider frem til varden -- eller det som er igjen av den. Værvarslinga har hatt en VHF-antenne på toppen og det meste ser ut til å ligge igjen etter at den ble demontert for noen år siden. Noe av antenne-utstyret lå faktisk

oppe på restene av varden. Varden ble i 1924 hovedsakelig bygget av jord og mose, avstivet med litt stein.

Vind og vær hadde nå redusert den til en grushaug på ca. 30 cm høyde. I senere tid hadde noen prøvet å holde varden sammen med hønsenetting. All jord og sand var stivfrossen og det ville derfor vært nytteløst å prøve og undersøke den nærmere.

Vi returnerte samme vei vi kom. Tåken lå fortsatt som et lokk over fjellet.

På vei tilbake til østbrinken foreslo jeg at vi skulle lete langs kanten etter det oppmurte "Stormly"

Foto: Th. Iversen

som Thor Iversen fotograferte på sitt første besøk på Werenskjoldfjellet den 30 juli 1924. Den isnende vinden vi nå hadde rett i ansiktet hadde allerede satt sitt spor på oss. Vi hadde alle tre rim i klær og skjegg. Jeg merket tydelig at det ikke var stemning for å forlenge oppholdet på fjellet. Vi gikk mot nordøst-brinken. Akkurat der hvor den bratteste del av nedstigningen starter, hadde vi på vei opp sett en liten varde, uten å tenke over dette. -- Nå, da jeg fikk se både varden og brinken ovenfra, gjenkjente jeg stedet øyeblikkelig. -- Det var "Stormly". Når en fikk se den fra samme vinkel som Thor Iversens bilde, var den lett gjenkjennelig:

En av de halvrunde steinene fra bildet står fortsatt i oppreist stilling. De andre er rast ned. Vi gikk ned dit og mens Steinar og Ole Andreas satte seg ved "Stormly" i samme posisjon som Thor Iversens karer 30 juli 1924, tok jeg bilder av det samme motiv, anno 1998.

På øverste stein i den lille varden, var det gjennom årene risset inn en rekke navn og årstall. Børre Trøhaug hadde satt sitt navn flere ganger, men det eldste var "Sigurd Storstad - 1935".

I boken "Hopen", kaller Oddmund Søreide denne steinen for "Storstad-steinen". Dette er vel rimelig ettersom Storstad er den første som har risset sitt navn i den.

Siden Tor Iversens bilde av "Stormly" fra 1924, aldri har vært offentliggjort, har det vært rimelig å anta at det eldste navn på den har vært opphavet til både varde og stein. En bør vel nå skifte til navnet "Stormly" ettersom det nå foreligger en klar dokumentasjon på at varden og steinen er lagt på plass av Thor Iversen i 1924.

Nedstigningen til stasjonen gikk raskt, og etter en bedre middag med stasjonens folk, fikk jeg bland annet gjort opptak av hundene og målt sjøtemperaturen.

Jeg fikk også et lengre opptak med Hopen-veteran Ole Andreas Ottesen, der han fortalte om livet på stasjonen da han overvintret i 1949-50.

Etter dette ble det ostetallerken med kjeks og en god konjakk før vi tørnet inn i ett halv totiden.

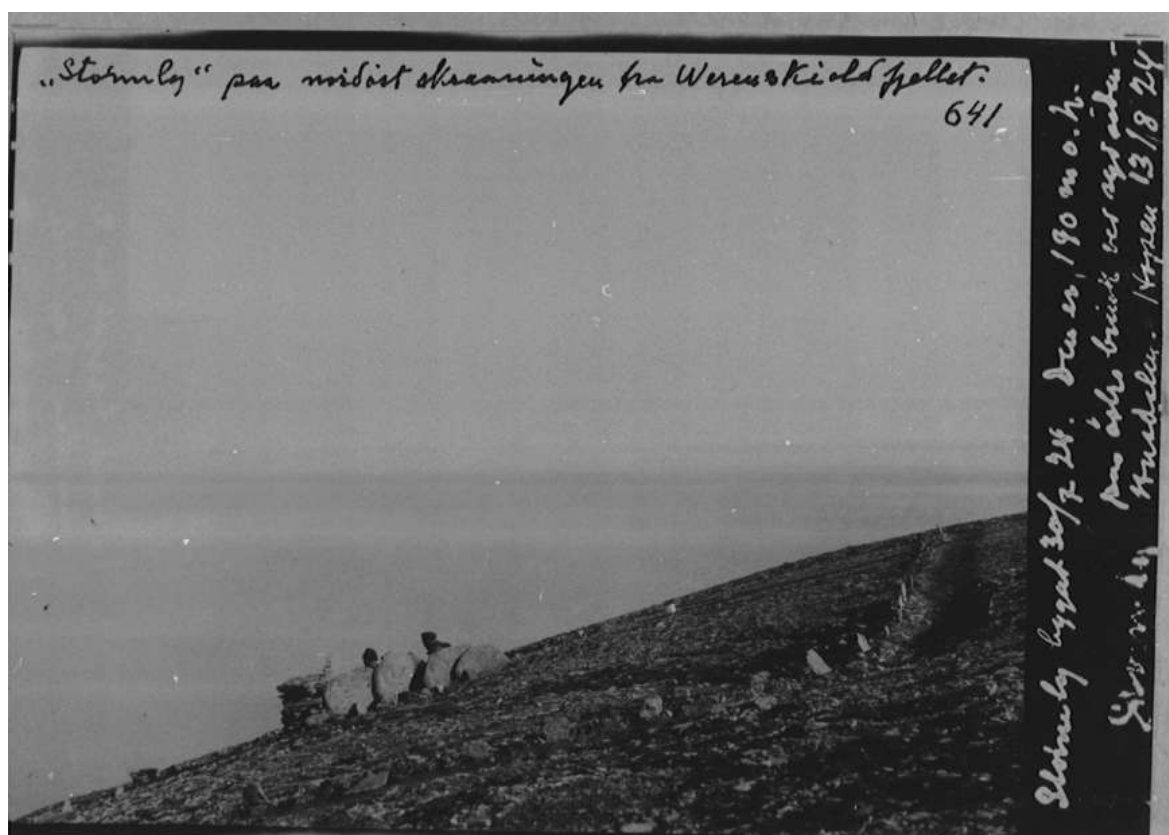

Foto: Th. Iversen

Husdalen med Hopen Radio. Foto: 19/9-1998 HKB (N98-11-20)

SØNDAG 19-9-98

Det er siste morgen på Hopen.

Da vi sto opp i sekstiden nede på reservestasjonen, kunne vi se at kystvaktfartøyet "KV Stålbas" var på veg inn mot Husdalen.

Vi spiste en rask frokost på stasjonen.

Gummibåten fra Stålbas kom i land flere ganger med folk som ville se seg om.

Pakkingen gikk raskt unna og etter å ha fotografert noen eldre selvskuddbørser som er bevart på stasjonen, gjorde jeg til slutt et kort intervju med den meget hjelpvillige stasjonssjefen: Otto Torstensen i radiatorommet.

Litt for kl 12 avsluttet "Thor Iversen-ekspedisjonen - 1998" sitt nesten to uker lange besøk på ishavsoya Hopen. Vi ble raskt og effektivt brakt ombord i "KV Stålbas".

På vei sørover fikk vi se flere hval som dovent gled fremover gjennom sjøen. Gang på gang skar ryggfinnene opp av dønningene og vi hørte den kraftige lyden når de blåste luft.

Etter en stund kom også en flokk springere til. De boltret seg omkring stavnen på Stålbas som satte ned farten, for at vi ombord skulle få studere dyrene nærmere.

Etter en stund kunne vi se at øya som Oddmund Søreide i åpningen på et av kapitlene i sin bok kaller: "*Hopen - ensomhetens, utilgjengelighetens og håpløshetens øy*--" gradvis forsvant i tåken aktenfor, mens Stålbas stødig seilte sydover.

Etter et par timer dukket den så opp igjen for en kort stund, med Iversen-fjellet, det sydligste og høyeste, i klar silhuett, før fjellene atter gled umerkelig inn i skoddeheimen.

Slik vi så Hopen denne ettermiddagen fra sjøsiden -- innhyllt i skodde og skyer -- har den også møtt de fleste av de sjøfarende som gjennom hundreårene har fått sitt første glimt av denne ensomme og gåtefulle øya.

Det har vært to uforglemmelige uker, fulle av opplevelser, oppdagelser og alle slags inntrykk. - Mektig og nådeløs natur, nærhet til historien, og en merkelig nærkontakt med en pioner i Norsk havforskning som helt urettmessig er nesten glemt i dag.

MANDAG 20-9-98

Andre dag ombord i "KV Stålbass".

Ca. kl 0830 kom vi frem til Bjørnøya, og etter frokost: 0800 ble Steinar og jeg skysset inn med gummibåten. Været hadde forandret seg. Det blåste nå sydvestlig kuling med regn. Det var en sur fornøyelse. Vi tok en del mål og bilder av det gamle "Tobiesenhuset" og "Hammerfesthuset". "Stålbass" skulle hente to personer og vi ble satt på land først for å få mest mulig tid. Vi gikk også opp på stasjonen og jeg kikket så vidt inn. -- Ingen var å se. Det hadde vært fest kvelden før for de som skulle reise, og ingen var enda stått opp. Vi ruslet ned til kaien og ble plukket opp av gummibåten, og snart dro skipperen opp ankeret og vi dro sørover langs vestsiden av Bjørnøya i kuling og dårlig sikt.

Vi ankom Tromsø 21.9 om ettermiddagen og gikk i land der.

Etter en hyggelig kveld hjemme hos Ole Andreas Ottesen dro Steinar Haaland og jeg selv hjem med hvert vårt fly neste dag.

Nå gjenstår arbeidet med fremkalling av filmer, utarbeidelse av rapporten fra turen og trykking av denne. På et senere tidspunkt er det å håpe at det også vil være mulig å få ferdig en dokumentarfilm basert på de nesten åtte timer med video-opptak jeg gjorde på Hopen.

HOPEN-EKSPIDISJONEN 2001

Det ble tidlig etter avslutningen av Hopen-turen i 1998 klart at vi enda hadde mye ugjort på Hopen. - Mange strender og områder var enda ikke undersøkt og etter som materialet fra 98 ble systematisert og gjennomgått ble det klart for oss att vi fortsatt hadde en rekke ugjorte oppgaver på Hopen. I samarbeid med Sysselmannen og Fiskeridirektoratet gikk jeg så våren 2001 igang med forberedelsene til en ny Hopen-tur.

Denne skulle da bestå av meg selv, Hans Kr. Bukholm, og Steinar Haaland som begge var med i 1998.

I tillegg ble Hopen-veteranen Tor Børsting invitert med som deltager nr.3.

Tor Børsting overvintret på Hopen tilsammen 4 ganger mellom 1946 og 1952.

Han var den andre stasjonssjefen på den norske meteorologiske stasjonene etter at den ble opprettet i 1946. Da boken om Hopen kom ut i 1994 var han en nær samarbeidspartner for forfatteren Oddmund Søreide.

Tor Børsting skulle opprinnelig vært med på vår første ekspedisjon til Hopen i 1998, men han ble da forhindret av sykdom..

Da vår andre ekspedisjon skulle gjennomføres i 2001 hadde han spesielt god grunn til å bli med ved at han da var midt oppe i forberedelsene til et revidert og utvidet opplag nr. 2 av samme bok.

Tor Børsting ble dermed med som 2001-ekspedisjonens medlem nr. 3 , i tillegg til fotograf og ekspedisjonsleder Hans Kr. Bukholm og biolog/logistikk-ansvarlig Steinar Haaland .

TORS DAG 9\8-2001

LONGYEARBYEN -.

Tor Børsting, Steinar Håland og jeg selv, Hans Kr. Bukholm er idag kommet til Longyearbyen for å gjennomføre den andre ekspedisjonen i kaptein og fiskerikonsulent Thor Iversens navn til Hopen. I morgen, fredag, skal vi proviantere og på lørdag gå ombord i kystvaktfartøyet-"NORDKAPP" for videre transport til Hopen

Mens vi forrige gang hadde vel 2 uker på øya kan vi i år bruke opp til 6-7 uker, dersom det er nødvendig.

Dersom været blir bra håper vi å kunne komme over de fleste stedene på øya som vi ikke maktet å rekke over i 98 på grunn av alt for kort tid.

FREDAG 10\8-2001.

Sent i går kveld kunne vi se fra vinduene i Sysselmannsbygningen at kystvaktskipet "NORDKAPP" sakte kom sigende inn fjorden.

Jeg dro ombord i KV Nordkapp på morgenen og fikk møte skipssjef Henry Djupvik. - Han hadde lest Bergens Tidende for den 8 august der årets ekspedisjon ble omtalt og lurte på om dette var dem som skulle komme ombord.

- Han kjente Thor Iversens navn fra Hopen-kartet og Barentshavet og ville gjerne vite mer. Han var meget interessert og lovet å hjelpe oss det han kunne.

- Vi kan altså regne med å få lagt ut depoter med helikopter på hyttene slik vi håpet, dersom været tillater det. - Det vil antagelig spare oss for mange skritt.

Formiddagen gikk med til proviantring i Svalbardbutikken og diverse innkjøp.

Tor Børsting og jeg var i Svalbardposten og fortalte om Thor Iversen og Hopen, og livet på Hopen i pionerårene rett etter krigen.

Kolbein Dahle fra Sysselmannen stilte deretter opp med minibuss og kjørte de 14 kartongene med proviant til "KV NORDKAPP".

Senere spiste vi middag på den nye restaurant "Base Camp" med vår gamle logistikk-medhjelper fra optakene til "Svalbard - Arctic Seasons" i 1994 ; Jason Roberts.

Det ble en meget hyggelig stund med mange fortellinger fra Svalbard og Hopen. Vi avsluttet dagen med en sightseeing ledet av Kolbein Dahle innover til gruve 7 i Adventdalen. Oppe på toppen var det et nytt kjempemessig antenneanlegg med to store parabler. Etterpå kjørte han oss en tur ut til Hotellneset. Der fikk vi se på de gamle kull-lossingsanleggene og vi fikk vite litt om historien bak. -

LØRDAG 11\8-2001

Klar himmel - mildt - vel 15 grader (!) Frokost i Kolbein Dahle sin leilighet i Sysselmannsbygningen med flott utsikt over fjorden.

Vi ble vist om på "MS-POLAR STAR" som i hele sommer har gjort turer med turister rundt Svalbard og etterpå besøkte vi museet i Longyearbyen, med mange gjenstander fra fangst og gruvevirksomheten. - "POLAR STAR" var tidligere isbryter og går til Antarktis i tilsvarende fart når det er vinter her.

Litt før kl. 14 ble vi kjørt til kaien der KV Nordkapp lå. Avgang kl. 20.10 etter at de siste mannskapene var kommet med fly.

Førsteklasses mat, som alltid ombord i kystvakten sine skip.

SØNDAG 12\8-2001

Opp kl. 08.00 og direkte igang med fordeling og pakking av utstyr og proviant.

Frokost/lunch kl. 10.15. - Etter det avsluttet vi pakkingen.

-- Været tykner noe til. - Lite vind, men dårlig sikt; kun noen få kabellengder. - Det ser ikke ut til at de kan fly oss inn og i så fall blir det landsetting med båt.

Utpå kvelden kunne vi fra broen på KV Nordkapp såvidt skimte en mørk stripe av land i vest.

Hopen dukket frem fra skodden.

Ved 23-tiden om kvelden sendte skipssjefen inn en gummibåt for å se på forholdene for landsetting på stranden. - Til tross for at sjøen hele tiden utover dagen var blitt grovere, kom det melding om at det var "bra forhold".

Vi fikk på redningsdrakter og ble skyset innover. Det brøt kraftig på stranden ved stasjonen. - Vi tre gikk i sjøen og kom greit til lands uten å bli slått overende av brenningene som brøt innover. - Tor hadde for mye luft inne i drakten og fløt opp med bena, men vi kom alle greit inn. --- Ryggsekkene kom velberget inn, men de første pappkartongene ble våte.

Det var klart for meg at det lett kunne hende gale ting med de store utstyrs koffertene, og dette ville i så fall kunne ødelegge hele turen for oss. Jeg snakket med skipssjef Djupvik over VHF og ba om at operasjonen ble avbrutt.

Vi ble sittende lenge utover natten å snakke med stasjonssjef Otto Torstensen. Det var han som også var stasjonssjef i 1998, og som dengang ga oss så mye god hjelp.

Det var hyggelig å møtes igjen..

MANDAG 13\8-2001

Gråvær og lavt skydekke med vind.

NORDKAPP har gått til Bjørnøya for å hente noen folk, og er tilbake i morgen..

Tor gikk en tur for seg selv og Steinar og jeg gikk over Bjørnsletta og ned til Bjørnstranden.

Etter å ha vært inne i "Johshytta" gikk vi sørover og kunne registrere at den store skipskjølen som vi målte opp i 98 fremdeles lå uforandret på samme sted.

Deretter gikk vi sørover - på den smale strandstripen nedenfor Werenskjold-fjellet og endte opp på Askheims odde.

På returen var vi spesielt oppmerksomme på å finne flere spor etter den Russiske "Lodjen" som skulle finnes på stranden, men uten å finne mer enn sist. Antagelig er det snakk om den samme skip-

skjølen som vi allerede har målt opp. Vi nådde akkurat tilbake til Hopen radio til middag.

TIRSDAG 14/8-2001

Vi ble vekket 07.00. - Nordkapp var på vei inn. Vi måtte opp i en fart for å ta imot sakene våre på stranden, der sjøen nå var roligere.

Det gikk bra. Rett etter fikk vi spørsmål om vi kunne være klar til helikoptertransport innen en time. Det ble svært hektisk fordi det meste av maten var pakket om ombord på Nordkapp av mannskapene der etter at vi var bragt på land.

Det var bare å få det hele til Hermansenskaret og omsortere på nytt for senere transport til Braastadskaret.

- Det hele gikk raskt og greit og vi fikk det meste på plass etter at LYNX maskinen var kommet tilbake for andre gang med resten av bagasjen.

Det blåste surt, men det gikk raskt å få varme i det lille rommet.

Vi ventet en del utover ettermiddagen på at redningshelikopteret som Otto fortalte om kanskje kunne ta oss videre til Braastadskaret om ettermiddagen, men det kom ikke.

Vi prøvet metallsøkeren rundt gamlehytta, og fant både spiker og gamle patroner. Tor viser spesiell interesse for denne søkeren etter lang tids arbeide med lokalhistorie i Nordmarka. - Noe av det første han fant nær døren til "Russehytta" der han selv hadde ligget på fangst mange ganger, var en gammel rusten blikkboks som engang hadde inneholdt "corned beef". - Han kjente den øyeblikkelig igjen. -

- Det er ikke usannsynlig at det er ham selv som for mer enn 50 år siden hadde åpnet boksen! Han har tidligere fortalt at de i en av sesongene på slutten av 40-tallet nesten utelukkende hadde hatt corned-beef og ubrent kaffe...

- Tor Børsting var nå med på en ekspedisjon som skulle registrere kulturminner på Hopen, og det første han "registrerte" ble altså avfall som han selv muligens hadde slengt ut av Russehytten for mer en 50 år siden!

Det ble en ganske fornøyetlig start på "den andre Thor Iversen-ekspedisjon" til Hopen.

*Ekspedisjonens utstyr og proviant blir bragt til hovedbasen i Hermansenskaret med LYNX-helikopter fra Kystvakten.
Foto: 14/8-2001 HKB (P01-12-30)*

Steinar Haaland i Bjørnebo - Hermansensskaret. Foto: 14/8-2001 HKB (N01-14-13)

Etterpå laget Steinar en utmerket middag med nydelig salat, og etterpå fikk vi satelittelefon og kortbølgeradio til å virke.

ONSDAG 15/8-2001

Gråvær og skodde over Kollerfjell og Småhomen, og med en kald vind fra nordvest.

Vi rustet oss ut og la i vei sydover mot "Kapp Beljaev". - Tanken var å undersøke "Livbåtstranda" der livbåten fra det russiske handelsskipet "SS-DEKABRIST" drev i land i 1942.

Turen gikk i bratt terreng med grus og stein, og der vårflommen hadde laget dype elvefar da is og sne i stor fart har rast nedover bratthenget. - Vi ville se om det fortsatt var mulig å finne spor etter det tragiske krigsforliset.

- Det var lite å observere. - Kun en del gamle fallfeller for rev. - Både i størrelse, utførelse og plassering i forhold til stranden var de temmelig like de vi målte opp og fotograferte i 1998. I den kalde vinden tok vi oss derfor ikke tid til å måle dem opp, men tok heller bare bilder og GSP - peilinger slik at de lett kan finnes igjen senere.

På denne strekningen; mellom "Kapp Beljaev" og "Knulterodden" er det to strender der en livbåt kan ha tatt land. - Vi er usikker på hvilken av disse to som er den egentlige "Livbåtstranda", ettersom det ikke er flere klart definerte navn i området. - I Hopen-boken står det at Livbåtstranden ligger rett ned for det tyske krigsdepotet; "Hugosøkket", men i etterkant sier Tor Børsting at han ikke kan kjenner seg igjen på de strandområdene vi besøkte. - Han fortalte videre at da han gikk disse strendene i 1946, så var det fortsatt rester etter bål på stranden,

På veg tilbake, etter en hvil i strandkanten med mat og kaffe, gikk vi grundigere over Livbåtstranden og spredte oss i terrenget opp fra stranden. - Det var lite å se.

Alle spor ser ut til å være slettet etter nesten 60 år.

Tor Børsting mente videre å huske tømmerstokker med tydelige brennemerker etter bål i tiden rett etter krigen, men strandlinjen er gravet mye ut siden krigens dager, og sjøen har vel tatt det som var igjen.

Senere har Tor også ytret ønske om å se nærmere på stranden sønnenfor "Knulterodden". - Han lurer

Revefelle på Livbåtstranden. Foto: 15/8-2001 HKB (N01-14-02)

på om det i ettertid kan ha oppstått en misforståelse, og at "Livbåtstranda kanskje er enda lenger syd enn det vi i dag regner med.

Vi returnerte til Bamsebo i Hermansenskarret og kom tilbake dit kl. 18.00. - Vel 7 og 1\2 time etter at vi forlot hytten. Da tåken lettet lå det et stort fartøy for anker noen kilometer ut fra Kapp Beljaev. Når vinden nå hadde snudd på nord-vest lå fartøyet greit i ly av Hopen.

Til middag laget Steinar seibiff med poteter og gulrøtter.

Det flotte kveldslyset laget et praktfullt spill over tåken som drev over "Småhømpen" og vi gikk derfor opp i Hermansenskarret når det nærmet seg midnatt. Det ga flotte bilder av "Småhømpen" fra fjellsiden opp mot "Johan Hjort-fjellet".

Klokken var over midnatt da Steinar og jeg igjen gikk nedover mot hytten.

- Noen tyvjoer ble uroet og satte igang en blanding av angrep og teater for å få oss bort fra området og de lykkedes med det. - Dagen hadde vært lang.

Ved Bjørnebo i Hermansensskaret - Steinar Haaland. Foto: 15/8-2001 HKB (P01-13-19)

Kontakt med satellitt-telefon til Hopen-Radio gir håp om at vi på fredag kan få skyss med et redningshelikopter til Braastadskaret.

TORS DAG 16\8-2001

Etter midnattsturen i går var vi sent oppe i dag. - Litt over 9. Tor var allerede oppe og hadde gått en tur.

Han satt i solveggen da jeg kom ut.. Han nøt den arktiske stillheten før to pratsomme bergensere våknet.

Etter en kraftig frokost med bacon og egg rustet vi oss ut for å gå opp gjennom Hermansensskaret og over til den navnløse stranden på vestsiden.

På veien registrerte vi en selvsquddfelle for isbjørn og en revefelle som lå vel 9 meter fra hverandre. I skarene ligger fortsatt snø. - Det er tydelig at vi i år er tre uker tidligere ute enn i 1998. - Enkelte steder er det store mengder med de gule Svalbard-valmuene samlet i tette klynger.

Det virker som om det ikke er så lenge siden snøen forsvant og det er svært bløtt i de slakke dal-søkkene. Enkelte steder synker støvlene ned så det er vanskelig å komme videre.

Øverst på brinken i skaret ned mot den vestlige stranden stoppet vi for å ta bilder. - De lange slake linjene opp mot de bratte fjellene gjør landskapet mykt og brutalt på samme tid og gir til sammen en særegen vill skjønnhet.

Det var vanskelig å bedømme avstander sikkert fordi en har så få referansepunkter av kjent størrelse.

-

Det er først når en ser et menneske i landskapet at dimensjonene trer klart frem.

Tor skar en pinne ut av en trestokk som stakk frem av leire og stein på vel 50-60 meters høyde.

Det ville være interessant å få bestemt alderen på en trestokk som stikker ut av grusen så høyt oppe fra stranden. (posisjon: 76°34,25 \ 25°07,59.)

Deretter gikk vi ned på stranden og nordover, helt til det skrånende plataet endte i en strand. Vi fulgte stranden så langt dette var mulig. Flere steder hadde det nylig gått ras med leire og stein i alle størrelser fra den stupbratte fjellsiden på vestsiden av "Småhumpen".

Nakkevirvel etter Storhval - Hermansenskaret (Vest) Foto: 16/8-2001 HKB (N01-14-17)

Svalbardvalmuer i Hermansenskarret. Foto: 16/8-2001 HKB (P01-14-22)

Det var lite liv å se. - Kun fire - fem “fjæreplytter” trippet ivrig omkring i tangbeltet på jakt etter mat langs den smale stranden, og fløy lynraskt noen meter unna når vi kom for nær.

Vi returnerte sørover og tok matpause på enden av stranden.

Der fjellsiden videt seg ut var det et lavere platå mot en strand med småstein og sand. Mens resten av dalsiden ovenfor var typisk med stein, leire og grus med noe mose, var dette nederste platået som strakte seg over noen hundre meters lengde og med en bredde på ca. 20 til 30 meter, mye frodigere, med irrgroenn kraftig mose. - Stranden lå her rett inntil og lett tilgjengelig.

På dette platået fant vi en rekke hvalknokler, deriblant et svært gammelt og meget stort bein som langt på vei var overgrodd med mose. Steinar mente at dette var nakkevirvelen etter en av de større hvalartene.

Platået har antagelig vært adskillig bredere for noen hundre år siden.

Dersom mennesker i tidligere tider skulle ha behov for et vestvendt sted som base for fangst til havs, ville dette stedet etter mye å dømme ha virket svært tiltalende, bortsett fra at en kanskje kunne ønske å finne en strand nærmere nord eller sørpynten av øya, slik at en i vestlig vind lettere ville ha muligheten for å forhale til østsiden av øya.

Vi gikk over det flere ganger og gjorde en del stikkprøver med metallsøkeren på steder det kunne se ut som om det var kvadratiske søkk i grunnen, men uten å få noe utslag.

Vi fortsatte sørover der brinken mot havet gradvis hevet seg opp fra havnivået, og opp til vel 15 - 20 meter enkelte steder. Vi observerte en teist i rask flukt under brinken.

I hele området var det rekker med gamle bjørnespor som fremdeles satt dypt i den bløte bakken. - Både nord og sør på dette området vest for Hermansenskardet fant vi en rekke revefeller, som viser at området en gang har hatt en stor revebestand.

Etter å ha gått så langt syd at fremkommeligheten ble vanskelig stoppet vi opp og brukte kikkerten. -

Videre syd kunne vi da se en smal, utilgjengelig og steinete strand under Johan Hjort-fjellets stupbratte vestsida. - Så langt syd som vi kunne se herfra kunne vi skimte den utilgjengelige odden som ligger mellom Johan Hjort-fjellet og Kollerfjell som på kartet har fått navnet: "Namnløysa".

Vi snudde og skrådde opp skrenten til søndre del av Hermansenskaret.

Innenfor brinken fant vi en tett klynge med Svalbard-valmuer som vi fotograferte og filmet.

Nedover mot hytten på østsiden fikk vi igjen følge av 4-5 "tjuvjoer" som slett ikke satte pris på vårt nærvær, og vekslet mellom halvhjertede angrep og spill for å få oss vekk fra området.

Etter middag ble det kontakt over sattelitt-telefon til Norge. - Vi prøvet å ringe Oddmund

Søreide, forfatteren til boken om Hopen, men han var ikke tilstede. - Vi får prøve igjen en annen kveld.

Når dette skrives er klokken 23.50. Det er klar himmel og en lys polarkveld med en lett bris.

Temperaturen er godt over null, selv om det er blitt kjøligere de siste dagene. Over

Store kokler gir næring til mose i lange tider. Foto: 16/8-2001 HKB (P01-13-28)

“Småhopen” i nord dannes det store tåkeskyer som farges orange av midnattssolen og hele tiden driver østover i en endeløs strøm.
Vi går til ro.

FREDAG 17/8-2001

Opp litt før 08.00. – I dag skal vi hentes av “saveren” som stasjonssjef Otto kaller redningshelikopteret.

- Dersom ingenting kom i veien skulle redningshelikopteret komme til Hopen Radio i går på en av de faste rutineflygningene i Barentshavet, og Otto ville prøve å få det til å skyss oss opp til Braastadskaret. - Det ville bli mellom kl. 09 og 01.

Vi pakket og gjorde alt klart. - Mens vi ventet ruslet vi over de få meterne til “Russehytta” og undersøkte de stedene under benken innerst i hytta der vi forleden fikk kraftige utslag med metallsøkeren. - Der var intet å finne. - Kun noen gamle blikkbokser og en del kull. Tor Børsting brukte denne hytten til jaktturet fra 1946 og fortalte at de pleide å legge kullsekkene inne i det oppvarmede indre rommet for å holde dem tørre.

Som for 3 år siden er store deler av taket borte og hytten er nå i enda dårligere forfatning enn sist. - Vi kokte sjokolade og suppe. Kl. 11.40 kom helikopteret. Otto og Andre fra stasjonen var med. -

Når en vet hvor lange distanser det er og hvor lang til det tar å gå de vel 13 kilometerne fra Hermansensskaret til Braastadskaret, så bli den moderne teknologi satt i et nytt perspektiv. I løpet av noen minutter var vi fremme og den tunge maskinen landet få meter fra hytta.

En av mannskapet ombord mente han så en bjørn på stranden øst for Blåfjell. - Otto utstyrte oss med noen ekstra patroner til signalpennen i tilfelle, men med “Mauser” og to erfarne skyttere blir dette neppe noe stort problem.

Som Otto har fortalt hadde det vært bjørn inne. Døren mellom bislaget og oppholdsrommet sto uten fyllinger. - De var slått inn og bare rammen sto igjen.

Inne hadde Otto og karene hans ryddet opp og heldigvis var det gjenværende vinduet fortsatt helt. - En av de to rutene var også borte og erstattet med en treplate i 1998.

Russehytta i Hermansensskaret er nå i svært dårlig forfatning. Foto: 17/8-2001 HKB (P01-14-30)

Vi bar inn utstyr og sekker. Deretter gikk Steinar og Tor igang med å reparere døren. Vi fant hammer på marken utenfor og sag inne. Dessuten lå det en del tykke finer og sponplater både ute på marken og i bislaget.

Etter dette ble døren bedre enn før. - Nå med plater på begge sider og steinull mellom. Imens ryddet jeg unna en del av de store mengder med plankebiter, glasskår og biter av tjærepapp som lå strødd i stor omkrets rundt hytten.

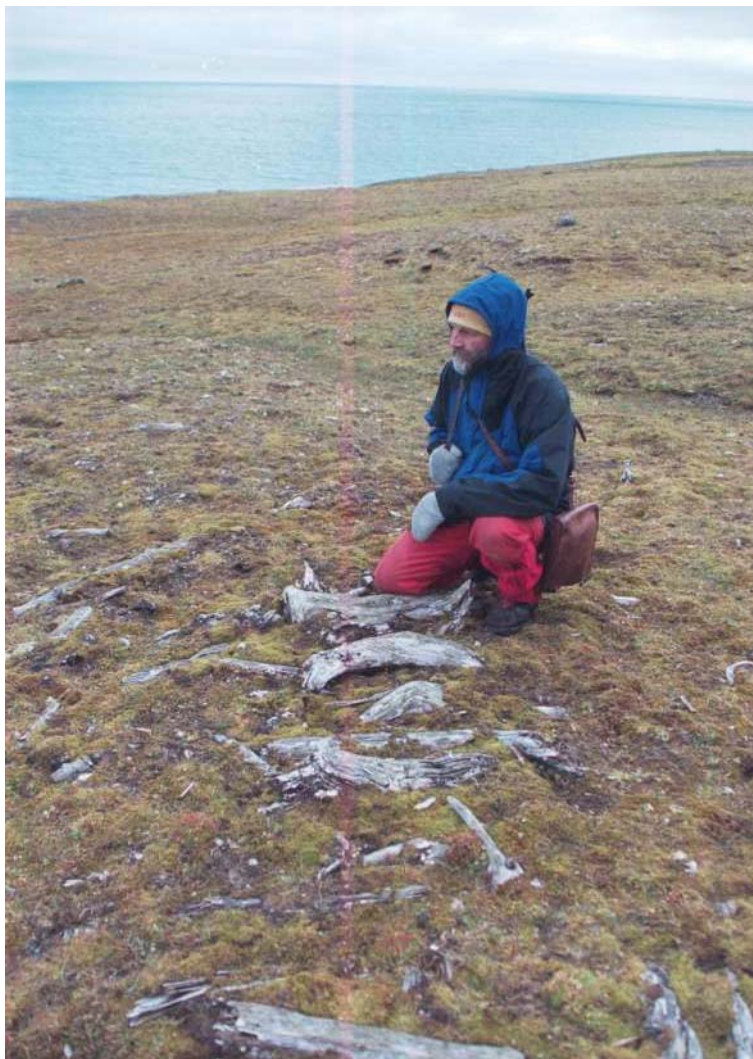
Det var allerede sent på dagen. Den nærmet seg 14 og vi bestemte oss for å gå en tur på stranden nordover fra hytten.

Vi registrerte noen revefeller og fotograferte tømmerstokker og den samme store eldgamle kjeven av en kval som for tre år siden. - Vi merket oss den gang at det var saget en bit av nordligste del. - Under møtet i "Hopens Venner" i Bergen høsten 99 fortalte den svenske forskeren Anders Heggblom at han hadde saget en del av en kval-kjeve i Braastadskaret da han var på Hopen i 1980.

På vei tilbake letnet skydekket og vi fikk bilder av en nydelig kveldsbelysning over hytten.

Steinar stekte koteletter med kokte poteter, gulrøtter og surkål - nydelig etter en lang dag. - Som sist hadde vi med både primus og to rødspritbrennere. - Dermed blir alt ferdig samtidig, akkurat som på en komfyr med tre plater, og alt går fort og greit.

Antagelig har ingen overnattet på denne hytten siden sist vi var her. - Vi fant igjen et uåpnet glass blåbærsyltetøy, tuber med majones og kaviar og en pose "Bergensk Fiskesuppe", som vi etterlot da vi sist forlot Braastadskaret i midten av september 1998!

Ubestemmelige rester av treverk på stranden nord for Beisarhytta.

Foto: 17/8-2001 HKB (N01-15-04)

Mot kveld leste vi i dagboken fra: "Den 2. fangstekspedisjon 1923-24." i opplag nr. 1 av Hopen-boken: - Der fremkom det at de tre karene den gang i 1923 ankom til Braastadskaret fredag 17 august. - Det er samme dag som da vi i dag ankom hit: - Fredag 17 august 2001!

Mens vi studerte stranden og plataet ovenfor lette vi etter merker i grunnen som kunne indikere tidligere virksomhet, men fant ingenting.

Derimot observerte vi en merkelig klynge med trestykker, ikke forarbeidet som ligner på vanlige revefeller eller selvskudd for bjørn, men heller en gruppe røtter eller ubearbeidede trestykker som kunne være lagt der på en bestemt måte i en fjern fortid, men uvisst av hvilken grunn.

Mennesker har vel de samme fundamentale behov til enhver tid, for brensel og vann, og det stedet der hytta i Braastadskaret ligger, tett ved bekken, er kanskje det mest sannsynlige stedet, med mindre ytre del av området har gjennomgått store forandringer over de siste hundreårene slik at rester av virksomheten forlengst er tatt av havet.

- Tett ved hyttens sydvegg, kun et par meter fra, er det en jordhaug med en forsenkning midt i. Bortsett fra at den er mindre, kan den minne litt om spekk-kjelen på Koefoed-odden. I midten stikker det en tømmerstokk opp som er forarbeidet i den enden som stikker opp. 8 til 10 meter øst for hytten i retning brinken er det noe som også kan ligne, men dette stedet er i senere tid brukt til bål plass, antagelig for avfall fra hytten og det er vanskelig å si noe om hva dette opprinnelig var. Dersom man senere finner dette interessant, bør de rette myndigheter se nærmere på stedet senere.

Det bør tilføyes at en nærmere undersøkelse av Thor Iversens bilde av hytten i Braastadskaret (negativ nr. 711 - Braastadskaret - 15\9-1930) viser at en stor stokk er satt opp som støtte for hyttens gavlvegg.

På side 21 i "Hopen - Ishavsøy og meteorologisk stasjon" står det under avsnittet om "Den 2. fangstekspedisjon 1923-24" at: "neste dag gikk de derfor igang med å sette opp avstivere, en stokk mot

Hyttene i Braastadskaret måtte støttes med stokker mot vinden. Foto: Th. Iversen

gavelveggen i sør og flere mot langsiden, så nå følte de seg trygge.” (mot vinden)
Dette er antagelig forklaringen på restene av den skråbjelke som står igjen i bakken.

LØRDAG 18/8-2001

Opp ca. kl. 08.30. Frokost - I dag var det 2 grader pluss som steg til 5 i løpet av dagen. - Gråvær og vindstille.

Vi ville gå over til stranden på vestsiden av Braastadskaret for å undersøke stranden der. - Under sin femte ilandstigning på Hopen den 15 september 1930 skriver Thor Iversen følgende:”Avstanden fra østre strand til skråningen i vest ble målt til 865 meter. Vestskråningen var tildels temmelig bratt og ble anslått til ca. 150 meter.”

Vi pakket vårt utstyr og la i vei østover. Vi tok en sving bortom stedet der vi i 98 fant et isbjørnkadaver.

Restene lå der fortsatt men var nå helt rensset, og mose hadde grodd langs ryggvirvlene.

Vi fant noen klør som vi tok med, og fortsatte vestover.

Omtrent ved det høyeste punkt i skaret så vi noe som fikk oss til å stoppe opp; en stor hvit flekk som lå urørlig borte ved brinken ned mot vestre stranden.

Vi brukte kikkertene. - Det var en isbjørn som lå sammenkrøllet som en sovende hund. Ikke en bevegelse var å se - verken i ørene, maven eller labbene, selv om vi betraktet den en lang stund. - Ikke en bevegelse.

Det var et utrolig sammentreff om vi skulle finne enda et kadaver så nær det vi fant for tre år siden! - Helt usannsynlig!

Vi gikk nærmere. Fremdeles ikke tegn til liv. Da dukket det opp enda en hvit flekk vel hundre meter til høyre for den første. - Det virket som om denne var noe større, men heller ikke denne beveget seg det aller minste og lå oppover i en mosegrodd myr med bena mot oss.

- Det slo meg at det ikke var noen merker eller sår i den hvite pelsen.

Vinddraget sto mot oss, men det var ingen reaksjon selv om vi snakket temmelig høyrøstet.

Til slutt var vi kommet så nær som vel 250 meter. Vi ble da enige om at det fornuftigste var å fyre av et skudd før vi gikk nærmere.

Sommerbjørn ved Beisarhytta i Bråstadskaret. Foto: 18/8-2001 HKB (P01-15-03)

Tor Børsting møter isbjørn i tåken sør for Bråstadskaret. Foto: 18/8-2001 HKB (P01-15-05)

Steinar satte et skudd i myra et godt stykke foran den største. --- Da ble det liv! - Begge bjørnene spratt opp. - Den minste virret tvilrødig rundt noen sekunder før den fikk øye på oss. - Den største stirret rett på oss og løp noen skritt i vår retning før den ombestemte seg og la veien på skrå opp mot Lyngefjell. Der tok den det riktig med ro før den omsider la seg ned i et myrområde omtrent midtveis oppe i Braastadskaret.

Den minste var i mellomtiden stukket til fjells og kunne så vidt skimtes gjennom tåken som lå tett langt ned i fjellssidene på Hopen.

Vi gikk tilbake til hytten, noe oppstemt. - Egentlig hadde vi i det hele tatt ikke ventet å se isbjørn på Hopen denne sommeren. - Jeg kom til å tenke på hva Hopen-veteranen Ole Andreas Ottesen sa før avreise, da han hørte at Tor Børsting skulle være med i år: “- Da får dere se bjørn - Tor Børsting er kjent for å ha et eget lag med isbjørner...”

Etter denne opplevelsen bestemte vi oss fort for å sikre hyttedøren med trebjelker og jernbolter som vi fant. Dessuten stabled vi tomme oljefat foran døren og satte plate foran vinduet. Vi ville nå gå sørover langs kysten for å la bjørnene i fred, men var ikke kommet mer enn noen få hundre meter før vi oppdaget at den største bjørnen var på vei ned mot hytten! - Den ruslet bedagelig rundt, reiste seg på to for å kikke opp på taket, før den oppdaget lukten av fårrikål, kjøttpålegg og annen ferskmat som sto lagret ute i bislaget, bare noen få cm. unna, rett innefor veggen. - Etter en tur rundt hytten og et forsøk på å åpne døren, la den seg demonstrativt ned foran hytten og ble liggende!

- Det virket som en makt-demonstrasjon som vi ikke kunne godta! - Vi gikk ned på brinken for å ha elvekløften mellom oss og bjørnen før vi rykket nærmere. Mens Steinar hadde Mauseren klar med skudd i kammeret, fyrte Tor av signalpennen. Lysblaffet for i bjørnenes retning og eksploderte med et kraftig smell rett over den. - Den fór opp og løp mot brinken der den forsvant opp i skaret.

Etter dette gikk vi igjen sørover, men etter en liten halvtimes gange i en skodde som stadig ble tettere, så vi en annen bjørn - den tredje på få timer!

Denne reagerte helt ulikt den første - været mot oss, tydelig usikker, nærmet seg forsiktig, før

den la på sprang og forsvant sørover i tåken. Vi så den igjen flere ganger, alltid halvskjult i tåkehavet i betryggende avstand fra oss.

Til slutt kom vi til et dypt bratt elvejuv som vi ikke ville forsere slik situasjonen var. -

Vi gikk tilbake samme vei, skremte igjen opp den siste bjørnen som satte farten opp, og passerte hytta langt foran oss, før den forsvant langt nordover stranden, bort fra hytten og fra oss.

Steinar serverte fårrikål med rødvin denne kvelden.

Da jeg skulle ut et øyeblikk lå bjørnen fra i formiddag rett over bekken, knapt 100 meter unna og kikket på oss. - Der lå den lenge, før den omsider, sent på kveld uhyre sakte ruslet opp brinken bak hytta og forsvant. - Den beveget seg svært sakte, - hvilte midtveis oppe i skråningen som knapt er 15 meter høy. - Tor kunne ikke huske å ha sett noe lignende.

Litt senere gikk Steinar og jeg opp i skaret. - Bjørnen hadde da lagt seg i en grop på den lille snøfonnen som lå igjen rett overfor der vi fant kadaveret for tre år siden. Der ble den liggende å se på oss.

Sannsynligvis er det denne adferden som i faglitteraturen beskrives som "våken dvale" - at en bjørn om sommeren går på "sparebluss" mens den venter på at høsten skal komme med is og sel.

Denne bjørnen gikk iallefall på sparebluss!

SØNDAG 19\8-2001

Opp ca. 08. Jeg gikk ut av hytten og i det samme dukket vår venn fra i går - isbjørnen, opp over det lille høydedraget overfor hytten. Det var ikke mer fart i den i dag. - Den ruslet sakte over bekken og la seg til vel hundre meter unna.

Vi tok det med ro, ryddet litt rundt hytten, og diskuterte hva vi skulle gjøre.. Med en stor, muligens svært sulten isbjørn som i går hadde fått nærkontakt med vår kjøttmat gjennom en gissen bordkledning, måtte vi gå ut fra at den ville gå løs på oppgaven med stor energi - dersom den var frisk.

Vi fant ut at vi ikke kunne la oss terrorisere, og bestemte oss for å ta den planlagte turen til den for oss ukjente stranden vest for Braastadskaret. -

Thor Iversen lå den 8 juli 1930 med DS-SOTRA vest for Braastadskaret og ville prøvd å komme på

Husrester? Stranden vest for Bråstasskaret. Foto: 19/8-2001 HKB (N01-15-17)

Spor på stranden vest for Bråstadskaret. Foto: 19/8-2001 HKB (P01-15-18)

land dersom sjøen ikke hadde vært for grov. -

Han skriver:” Skråningen opp til Bråstadskardet syntes å være temmelig bratt, men det ville antakelig ha vært mulig å komme seg opp hvis vi hadde kommet på land.”

Altså burde det være mulig for oss å komme ned!

Da vi forlot hytten lå bjørnen på en morenerygg 5-600 meter mot syd og stirret sløvt i vår retning. For sikkerhets skyld unngikk vi å gå fra hytten i åpent terreng men valgte istedenfor å gå rett ned i bekkeskaret for deretter å snike oss usett oppover mens vi snakket minst mulig.

Stranden mot vest var atskillig større enn ventet. - Nedfor brinken var det et fuglefjell med tusenvis av krykkjepar som lettet i en kakofoni av lyd.

Vi gikk ned på stranden i syd langs en bratt grus-skråning og deretter nordover langs fuglefjellet hvor vi gjorde en rekke næropptak av fugl.

Deretter var turen kommet til søndre del. Etter hvert videt den seg ut fra stranden og på denne så godt som helt flate sletten hadde det gjennom årene dannet seg et irrgrønt belegg med tykk mose. Inne langs fjellsiden opp mot “Blåfjell” sin vestre side hadde det rast ned store steiner som var trillet mange meter ut på sletten. - Mot sjøen tetnet det til med drivtømmer som gjennom mange år hadde samlet seg opp der. -

En del av stokkene var drivtømmer med rot, men det aller meste var stokker i forskjellige lengder, tykkelse og utforming. - Det aller meste så ut til å ha vært bearbeidet av mennesker på et eller annet vis. En del så ut til å være rester av kaianlegg med spor etter jernkramper til å binde det sammen med andre stokker, noe hadde halvrunde utsparinger som trolig har vært for å innfelle andre stokker, og en del kunne minne om deler av gamle skips-konstruksjoner - tildels i meget grove dimensjoner. På søndre del av stranden tok vi frem termos og mat og rastet på en grov stakk med rot som stakk like ut i fjæren.

På vei tilbake nordover gikk vi på denne strandsletten lenger inn mot fjellet. Stedvis kunne denne flate sletten, langt borte fra stranden med sitt evige brus av brenning, nesten virke som en forlatt setervold med det bratte Blåfjellet kneisende bak.

Vi speidet hele tiden etter spor etter fortidens virksomhet, men fant ikke noe før vi var tilbake til det sted hvor vi først kom ned fra skaret: - En tydelig stensetting omtrent midt mellom skråningen og stranden. Tydeligst mot nord, og ca. 2 meter bred. -

Vel 6 til 8 meter lenger nord var det en haug, omtrent 50 cm. høy, etter alt og dømme laget av men-

nesker, med en ca. 3 meter lang tømmerstokk i nordre ende; retning omtrent øst/vest. Vi gjorde enkelte spredte forsøk med metallsøkeren men fant kun en rusten spiker tett ved jordhau- gen.

Kun nærmere undersøkelser av fagfolk vil kunne fortelle om alder og formål med dette anlegget.

Etter dette gikk vi igjen nord til det sted hvor bekken fra Bråstadskardet renner ned på stranden, der vi tok en GPS-peiling, for deretter å klatre opp på brinken gjennom bekkeskaret.

Der oppe kom vi snart rett på bjørnelegeret fra i går med tydelige spor i mosen der den hadde sparket fra da den ble vekket av skuddet.

Det har vært drivende skodde det meste av dagen men da vi nærmet oss hytten klarnet det noe. - Det var med stor spenning vi nærmet oss. - Dersom den hadde hatt besøk av bjørn kunne det bli meget ubehagelig for oss, og med store følger for de nærmeste dagene dersom utstyr og filmruller var rasert og ødelagt. - Men alt var i orden. - De to oljefatene som var stablet oppe på hverandre i døråpning- en var fortsatt der - og bjørnen lå fortsatt på nesten samme sted som da vi forlot hytten vel 5 timer tidligere!

Det ble lettsaltet røkt torsk med stekt bacon og kokte poteter til middag. - Et kraftig og velsmakende måltid etter mange timer i den kjølige polarluften.

I løpet av dagen har temperaturen vekslet fra pluss 1 til 2 grader tidlig morgen, til vel 15 grader i solveggen ved middagstid i 18-tiden!

Vi har også i dag notert GPS-posisjon til flere revefeller.

Isbjørnen hadde luntet i sitt vanlige slakke tempo opp brinken forbi bekkeskaret bak hytten rett før middag; vel kl. 18. - Vi observerte at den hvilte flere ganger på veien før den "flatet ut" noen hundre meter oppe i skaret.

Vi gikk opp for å kikke en times tid før midnatt. - Da lå den fortsatt på samme stedet.

MANDAG 20\8-2001

Kl. 01.05 lød et brak av splintret glass som vekket oss momentant. Jeg snudde hodet mot hyttens ene lille vindu og i brøkdelen av et sekund etset det seg fast et bilde av et isbjørnhode og en labb i (knust) glass og ramme. - Jeg aner ikke hvordan jeg maktet å komme meg ut av soveposen, uten å røre glidelåsen, og ned på gulvet fra den øverst køyen.

Men i samme øyeblikk jeg grep etter signalpennen som lå på bordet ble et annet lyssignal skutt ut fra undersengen der Tor lå. Det bommet på øvre vinduskarm med noen centimeter. Deretter slo det tilbake og ble liggende å surre rundt beina til Steinar som akkurat var på vei opp av soveposen.

Jeg hadde akkurat fått snappet til meg signalpennen da bjørnelabben strøk i en lynrask bue over den del av bordet som var nærmest vinduet. Termos, bestikk og tallerkener raste i gulvet med skrammel og brak. Jeg spente fjæren, siktet mot vinduet og slapp utløseren. Signallyset for ut gjennom vin- duet, mellom labben og den kraftige isbjørnkroppen hvoretter det slo ned i bakken og oppløste seg i et gnistregn. - Bjørnen bråsnudde og forsvant.

Steinar hadde i mellomtiden grepet sin gamle Mauser og var på vei ut i bislaget i underbukse og un- dertrøye.

Da vi kom ut var bjørnen allerede et godt stykke borte, mot nord.

Det hele skulle selvsagt vært filmet, men trøsten var allikevel at det neppe hadde blitt brukbare bilder inne i en mørk hytte midt på natten. - Nettene var allerede begynt å bli temmelig mørke.

Vi fikk omsider områdd oss. Bordet, hele gulvet og den nederste del av etasjekøylene var overstrødd med glasskår i alle fasonger og størrelser.

Plankene og de store stokkene som vi hadde stilt opp langs veggen rundt vinduet hadde verken stop- pet bjørnen eller gitt oss varsel.

Det gikk noen timer før vi igjen kom til ro - denne gang med organisert vakt for resten av natten.

Når morgenen kom ble situasjonen vurdert - Vi hadde hittil besøkt hyttas nærområder i øst og vest.

Nå sto den lengste dagsturen for døren: Nordover til Lyngefjell, Nørstefjell og "Beisaren" som er Hopens nordligste punkt. - Etter dette "nattlige attack" måtte vi regne med at denne nye bjørnen var adskillig mer foretaksom en den forrige, og antagelig ville gå løs på hytten dersom vi var lenge

*Tor Børsting (til venstre) og Hans Kr. Bukholm på topp-platået - Blåfjell.
Foto: 20/8-2001 HKB (P01-15-27)*

borte. - En rask tur opp på brinken viste at det nå var to bjørner der oppe. - Vår "gamle venn" og en annen som hadde lagt seg i skråningen opp mot Lyngefjell, - i den retningen nattens gjest hadde forsvunnet.

Vi bestemte oss raskt. Vi hadde fortsatt mye ugjort sørover på øya. - Vi pakket utstyret, brente avfallet, boltet hytten og la i vei de 13 kilometerne til Hermansensskaret med tunge sekker.

Tåken lå tett. På vei oppover i skaret passerte vi på kort avstand den "rolige" bjørnen som knapt gadd å lette på et øre da vi passerte. - Den andre var borte i skodden.

Oppstigningen var tung. Det gikk sakte. Ingen hensikt å slite seg ut i starten.

Hele Blåfjell var innhyllet i tett tåke under hele overfarten. Vi stoppet flere ganger for å hvile og spise.

Det lysnet da vi kom ned til den hvite aluminiumshytten i Torkelsensskaret og vi var fremme i Hermansensskaret kl. 18.20 etter 7 timers tur.

Her hadde vi 12 volts blybatterier med full kapasitet og fikk omsider gjort sattelitt-oppringninger til Ole Andreas Ottesen, og til våre egne familier. I tillegg ble det nå mulig å lade batterier til videokamera og annet utstyr.

TIRSDAG 21\8-2001

Hviledag. Gårsdagen tok på. - Stive legger og skuldrer. Sen frokost og nydelig vær med klar himmel og god varme i solen i sørveggen på "Bjørnebo".

Vi ryddet opp rundt hytta og Steinar spikret på noen vannbord langs møne.

Mellom kl. 10 og 11 kom et redningshelikopter over hytta. Det kretset over oss et par ganger før det forsvant nordover. Senere fikk vi vite at forsvarsminister Bjørn Tore Godal var ombord og etterpå hadde vært til lunch på Hopen Radio.

Mens vi satt i solveggen og pusset støvler så Tor en bjørn som var på vei nordover. Vi ryddet raskt inn utstyr, men bjørnen la seg til å sove på en moseflekk vel 150 meter sørvest for oss. Der lå den lenge. Jeg rigget til kameraer og stativ på hyttetaket.

*Besøk av radiomerket sommerbjørn, binne, ved Bjørnebo i Hermansensskaret.
Steinar Haaland med Mauser Foto: 21/8-2001 HKB (P01-15-37)*

- Først i 16 tiden satte bjørnen seg opp. Satt lenge før den omsider motvillig reiste seg helt opp. Etter en runde bak "Russehytta" kom den sakte mot oss, været, før den kom helt bort til oss bare 3 - 4 meter fra hytteveggen. - Da satt vi alle på taket og fotograferte. - Etterpå ruslet den sakte mot nord der den fortsatt oppholdt seg da vi rett etter middag fikk se radiostasjonens lille Rana-plast i sør. De tre karene hadde problemer med å finne landingsplass i dønningene, men gikk til sist opp i brenningene innerst i bukten nord for hytten, mens isbjørnen fortsatt ruslet bortover stranden noen få hundre meter unna.

Det ble kaffe og kaker utenfor hytten før de tre karene igjen fikk båten ut fra stranden og forsvant sørover.

I kveld ringte vi til Oddmund Søreide i Austevoll og ga et kort referat fra våre bjørne-opplevelser. Mot kveld senket skodden seg igjen over Hermansensskardet.

ONSDAG 22/8-2001

Opp litt før 09.00. - Gråvær og skodde.

Vi startet fra Bjørnebo i Hermansensskaret litt etter kl.11.

Turen gikk nordover stranden mens vi spredte oss godt utover i terrenget.

Tor Børsting gikk ytterst mot stranden. - Deretter jeg, og Steinar gikk øverst mot "Småhumpen".

Oppe i fjellsiden under Småhumpen kunne vi se at bjørnen fra i går fortsatt lå. Den lå rett ut i et lite søkk og hadde bare beveget seg få hundre meter fra i går. Etterhvert som skråningen fra sjøen ble mindre mosegrodd og mer preget av stein og leire, konsentrerte vi oss om stranden der drivved av alle kategorier har samlet seg gjennom lange tider. Den eldste drivveden lengst vekk fra stranden er etterhvert nesten gått i oppløsning. Vi vet at dette tar svært lang tid i arktiske områder, og dette tømmeret må derfor være svært gammelt.

Det er mulig at mye av tømmeret er gammelt fløtningstømmer som skulle fløtes nedover til sagbruk, antagelig langs de Nord-russiske elvene.

En del av stokkene hadde huller i endene og noen var endatil utstyrt med de typiske jernlenkene som

Markspist stokk mellom stranden og "Småhumpen airport". Flere av stokkene på dette stedet hadde det samme utskårne mønsteret. Foto: 22/8-2001 HKB (P01-16-20)

man kjenner igjen fra tilsvarende virksomhet i Norge.

Men stadig kommer vi over mer spesielle gjenstander; grove forseggjorte treblokker med spesiell og uforståelig utforming som er boltet sammen med grove jern eller trenagler. - Antagelig deler av treskipskonstruksjoner som etter alt og dømme er svært gamle. Det meste av stredene virker stort sett å være uberørt og ligger slik de har ligget i uminnelige tider. De eneste spor etter mennesker ser ut til å være en del revefeller; firkantede trelemmer som fortsatt ligger under de steinene som fangstmannen i sin tid lesset dem ned med. - I tillegg enkelte selvskuddfeller for isbjørn.

Men når vi kommer bort mot "Småhumpen Airport" som på begynnelsen av 1970-tallet ble anlagt for å betjene oljeboringen på Koefoedodden og Lyngfjell, finner vi et område der strandlinjen er sterkt preget av menneskelig virksomhet. - Alt det tømmeret som opprinnelig var spredt utover stranden som her er uvanlig bred og flat, er skuflet til side med bulldosere til en haug langs strandlinjen som virker kunstig sammenlignet med de tilstøtende områder.

På denne delen av stranden fant vi også et av de mer spesielle funn hittil: To stokker som lå noen meter innenfor stranden hadde et besynderlig mønster med innskårne riller i møtende mønster på den ene siden. - Det kunne minne om det mønsteret som skjæres inn i gummitreets stokker i de mer sydlige egne.

Den tynneste av de to stokkene - den som lå ytterst mot strandbrinken - var på oversiden utsatt for en del gnag, antagelig i fjæren, slik at man kunne se at hele stokken innenfor var fullstendig oppspist av sjømak. Denne stokken må altså ha ligget svært lenge i sjøen før den landet på Hopens østlige strand.

Tor har et skarpt blikk og kunne ved flere anledninger plukke opp små rester av hvalrosstenner blandt strandgrusen..

Til slutt endte vi opp på den smale stranden under "NILU"-bua i Thorkelsenskarret.

(som betyr Norsk Institutt for Luftforskning) Stor fjære gjorde det mulig å forsere stranden under strandbrinken som her er svært bratt og med stadige utrasninger etter som sjøen graver seg inn i bredden.

På stranden over var det noen gamle revefeller og på et sted kunne vi se deler av et svært gammelt kvalskjelett spredt utover. - I dette området kunne vi og se deler av gamle kvalbein stikke ut av strandbrinken som her var 5-6 meter høy og som tydeligvis nettopp hadde rast ut.

*På mange av strendene på Hopen kan en finne store mengder tømmer og rester av trekonstruksjoner som kaier o.l -Mye av dette er svært gammelt.
Foto: 22/8-2001 HKB (P01-16-05)*

Til sist nådde vi fjellsiden under sydligste del av Blåfjell der terrenget videre ikke lot seg forsere fra syd.

- Vi snudde og returnerte til hytten. Isbjørnen var nå borte fra sitt leie. Vi lurte på om Bjørnebo hadde hatt besøk, men alt var i orden der.

Det ble middag mens skodden drev tett forbi hytta. Utpå kvelden klarnet det opp, men fortsatt med de obligatoriske tåkeskyene drivende over Småhumpen.

TORS DAG 23\8-2001

Vi våknet til gråvær og kald vind.

Jeg har antagelig fått en muskelstrek i høyre kne på turen med tung bør over Blåfjell. I tillegg bør vi gå gjennom en del av det Thor Iversen har skrevet samt notater før vi fortsetter de praktiske arbeidene ute i terrenget. Alt tilsa derfor at det nå var tid for en hviledag i Hermansensskaret.

Tor trives alene i den barske naturen og gikk en tur sydover stranden. -

Utpå dagen gikk Steinar og jeg opp for å se nærmere på den bratte og utilgjengelige "Styggedalen" som har sitt utløp noen hundre meter bak hytta i Hermansensskaret.

Før middag i kveld tok jeg børsa og gikk en times tur sørover stranden i retning av "Kapp Beljaev". - Det ble en kald retur i motvind, men trivelig å komme tilbake til ferdig middag som i dag var tunfisk med brokkoli, poteter og mais.

Satelitt-telefonen fungerer nå fint, også for innkommende samtaler.

I det kalde været blir det lest en del, lagt i ovnen og lyttet på NRK-utenlandssendingen på kortbølgen.

Det går mest på det forestående stortingsvalg og kronprins-brylluppet på lørdag.

Det ble en tidlig kveld. Vi la oss alle ved 23 tiden.

Fersk bjørnemøkk i Thorkelsenskarret. Foto: 25/8-2001 HKB (N01-16-08)

FREDAG 24\8-2001

Vi våknet til tett tåke og grov sjø som slo konstant mot stranden og økende vind opp mot kuling styrke.

En typisk dag for innendørs arbeider med planlegging og lesing.

Jeg brukte det meste av formiddagen til å lese korrektur på det som hittil var skrevet.

I tillegg var det nyttig å gjennomgå Thor Iversens hefte om Hopen fra 1941, samt gjøre notater og planlegging av de videre video-opptakene.

På en slik dag er det og greit å lytte til kortbølgen. - Både NRK og BBC World Service.

Til middag serverte Steinar i kveld kinesisk mat: røykt fårekjøtt i sursøt saus med ris. (!) - Forandring fryder...

LØRDAG 25\8-2001

Fremdeles gråvær med tåke, men adskillig mer lys enn i går og vinden har avtatt til en lett bris.

Vi rustet oss ut og startet mot Torkelsenskarret 10.50. Fordi vi gikk direkte og uten noen stopp gikk de fem kilometerne fort unna.

Vi ville først se om det var mulig å komme ned på stranden vest for skaret. På vei opp mot skarets høyeste punkt, møtte vi en gammel kjenning: Bjørnen som besøkte oss ved hytten i Hermansen-skarret og som senere har beveget seg nordover i svært korte etapper har siden vi sist observerte den

for to dager siden i Småhumpens vestskråning, beveget seg flere hundre meter videre, og vi fant den nå sovende øverst i Thorkelsenskaret. - Da vi var på vel 100 meters hold, våknet den brått og forsvant sørover i skodden; mot nordre skråning av "Småhumpen". Der den lå fant vi fersk bjørnemøkk. Mye av innholdet så ut til å være mose og lav. Noe må den vel sommerbjørnen ha for å holde fordøyelsen i gang.

Brinken ned mot vestre stranden var for bratt til at det var forsvarlig å ta seg ned.

Det ville lett gå ras dersom vi forsøkte, og vi oppga det.

Istedenfor gikk vi tilbake til østsiden og undersøkte fjellsiden der, men uten å finne annet enn benrestene

etter en isbjørnunge som Tor Børsting mente måtte være vel et halvt år gammel da den døde.

Vi returnerte til den hvite aluminiumshytten øst i Thorkelsenskaret og tok en hvil med mat og varm drikke.

Vi ville lete etter de ved og knokkelrestene som svenske Anders Heggblom hevdet å ha funnet. -

Han er oppgitt å være : : "biolog, polarforsker og deltaker på den Svensk-Finske geografiske Hopen ekspedisjon 1965".

Heggblom skriver om et geværfunn i Thorkelsenskaret. - Han skriver i et brev til Oddmund Søreide:

"Ett något markligere fynd gjorde vi uppe på en strandvall ca 8-9 m över havet, men rätt långt från stranden i Thorkelsenskaret, der det fanns litet drivved som antagligen samlats ihop."

Han forteller at han fant rester av et "tandnålgevær med nesten intakt kolbe" og en mekanisme som var i god nok stand til at den var lett å studere. - I nærheten fant han også et menneskelig lårben, noen ryggvirvler og klesrester.

Vi lette på alle mulige steder men uten hell. Dette kan skyldes at stedsbeskrivelsen er svært unøyaktig. - På grunnlag av beskrivelsen er det så godt som umulig å lokalisere stedet.

Etter dette ble det en rask marsj tilbake til hytta i Hermansenskaret.

Det var nå tid til å rusle rundt å ta en del bilder i svart/hvitt. - Det er mange fascinerende former og gråtoner i gamle trestokker, kval-hvirvler og polare landskaper i skodden.

Steinar serverte raspeballer med gulrøtter og kjøtt.

Ryggvirvel etter en hval ved "Småhumpen airport". Foto: 23/8-2001 HKB (P01-16-33)

Kortbølgen var i kveld full av kronprinsbryllupet i Oslo, og det var en merkelig opplevelse å sitte i en liten fangsthytte på ishavsoya Hopen å se utover brenningene og en øde strand, mens en hørte på festlighetene i direkte sending fra Oslo!

SØNDAG 26\8-2001

Fremdeles tåke. - Den tetteste hittil. For å utnytte tiden gikk Steinar og Tor igang med å reparere taket på hytten. Vannbord manglet på begge sider av taket og på tilbygget der ved og mat ble oppbevart manglet mye av tjæreappan på nordøstre hjørne, slik at vannet rant inn i strie strømmer da det regnet for noen dager siden.

- Det gamle ble revet vekk og erstattet med ny tjæreappan. Etter at treplank var slått over kantene fremsto hytten som tett og tørr. -

Jeg selv arbeidet med filmmanus og notater.

Før middag gikk vi en tur opp i Hermansenskardet der vi tok en ny posisjon på revefellen fra ifjor og i tillegg undersøkte vi nærmere en flat stensetning som muligens har vært en varde. - I denne står det et lite "flagg" av metall på vel 10x10 cm. På denne sto det 3 bokstaver: "NP", og den siste kan være H eller N.

Skodden var uvanlig tett, - neppe mer enn 100 meters sikt.

Tilbake i hytten var det søndagsmiddag med rødvin.

Det er å håpe at det snart blir værromslag og at skodden letter slik at vi kan komme igang med resten av fjellene og strendene sørover øya.

På strendene nordover fra hytta i Hermansenskardet er det foruten mye drivved også i enkelte partier svært mye kvalbein og knokler. Det virker som om dette er svært gammelt. Mye av kalk og andre næringsstoff er gjennom årene vasket ut av vær og vind og når en ser nærmere på det er knoklene gjennomhullet som en svamp. - Nedover i terrenget ligger det et irrgront belte av mose og annen vegetasjon fra hver knokkel. Det virker som om tilsiget av stoffer fra disse store knoklene gir næring til omgivelsene i hundrevis av år etterpå.

Hvordan knoklene fra disse svære havdyrene i en fjern fortid har landet akkurat her kan en fundere på. - Er det rester etter en hval som er skyllet på land på en tid da strandlinjen gikk høyere, eller er dette resultat av at hvalfangere for flere hundre år siden dro en hval opp på stranden og parterte den der? - I fjellsiden omtrent midtveis på "Småhumpen" tok vi i går en liten benbit fra en rygghvirvel som lå vel 150 meter fra stranden, og vel 15 til 20 meter over havnivå. Den vil bli sendt til Sysselmannen for undersøkelse dersom det er interesse for det.

Steinar Haaland gikk i kveld over notatene fra GPS-peilingene i 1998 og i år.

Det var en del forskjeller på disse posisjonene, uten at han helt ut forsto årsaken. - Det viser seg at grunnen var at han for tre år siden hadde regnet med grader og minutter med desimaler, mens det i år var brukt grader, minutter og sekunder, slik det tradisjonelt er brukt til sjøs og på kart.

Ved å regne på dette, viser det seg at forskjellene på posisjonene som er tatt i 1998 og i år er minimale.

MANDAG 27\8-2001

Nok en dag med yr og tåke.

Dagen gikk med til gjennomgang av papirer. Jeg fikk god tid til å arbeide med årets rapport samt til å sette opp en del skriv.

Steinar gikk gjennom GPS-posisjonene fra 1998 og satte årets posisjoner inn i samme system.- Thor Iversen har i sin tid brukt grader og minutter med desimal.

Steinar mener at grunnen til dette muligens er at man på den tid ofte brukte "kabelengder" (= 1\10-dels naut. mil.) og dette kan være sannsynlig fordi Thor Iversen i sitt hefte om Hopen fra 1941, en rekke steder bruker "kabelengder" i sin omtale av Hopen. Det synes derfor rett at vi i rapporten vår fra Hopen bruker samme system som Thor Iversen i sin tid brukte.

På ettermiddagen gikk vi en tur opp i Hermansenskardet og videre opp på Småhumpens sørlige side.

Tåken var tett. Det var lite å se.

Vi returnerte til hytten og inntok en middag bestående av pølser, poteter og grønnsaker, med rødvin.

TIRSDAG 28\8-2001

Fremdeles tåke og gråvær! Det er lett å bli utålmodige når en ikke får gjort det en skal, men idag kunne vi sesollys gjennom tåken og det kunne virke som om det var klar himmel noe høyere oppe i luftlagene.

Vi var underveis allerede før 10. - Opp Hermansenskarret og igang med "Johan Hjortfjellet" Over vel 100 meters høyde tetnet det til og klær og utstyr ble vått etter kort tid. -

Fjellene genererer tåke og er konstant omgitt av den, selv om det skulle være noenlunde klart over sjøen.

Nord-skråningen av Johan Hjort-fjellet er bratt.- Beste stedet er etter tidligere erfaringer vestre del av nordskrenten, der Thor Iversen også prøvet å komme opp den 10 september 1929. - Han skriver:"Oppstigningen til Johan Hjorts Fjell syntes å være bekvemmest nær den vestre skarpe kant, og jeg gikk opp her ledsaget av et par mann."

Allikevel er særlig den øverste del svært tung og bratt. Der oppe er det slutt på all vegetasjon og fjellsiden består bare av grus, stein og leire som ligger dekket av snø og is det meste av året. Denne løsmassen gir etter for hvert skritt og ligger å flyter som en elv i konstant sakte bevegelse ned fjellsiden.

Oppe på toppen var sikten nede i knapt 100 meter.

Steinar la inn posisjonen fra 1998 av det tyske depotet "Hugosøkket" på GPS og fant at distansen dit var 3,2 km. - Sist vi gikk dit; 13 september 98 var det strålende sol, kaldt og vindstille. Det øverste laget på bakken var frosset, og det var lett å gå. - I dag var det tåke, vind og fuktig bakke som førte til at tykke lag med leire klistret seg til støvlene for hvert skritt. Det var som å gå på ski i mildvær med feil smørning!

Turen til Hugosøkket virket adskillig lengre i dag.

Med hjelp av moderne satellitt-teknologi gikk vi rett på stedet. Amunisjon, teltp lugger, batterier og ammunisjonskasse lå enda på omtrent samme sted som sist, men håndgranatene var noe rotet utover. Jeg laget en skisse med kompassretninger over området som vi ikke fikk gjort sist, fordi kvelden kom på oss, og tok en del supplerende fotografier.

Etter varm drikke og mat bestemte vi oss småhuttrende for å returnere. Både utstyr og klær var allerede gjennomvåte etter mange timer i tåken.

Tåken var svært tett. Fordi vi ikke hadde noen sikt var det umulig å skjelne detaljene i terrenget. Vi

kom derfor noe for langt vest i "Djupsalen" og fikk en unødig stor stigning før vi var på toppen av Johan Hjorts Fjell.

Vi gjorde resten av turen kort og rask og fyrte opp så hytta ble glohet inntil klærne var tørre.

ONSDAG 29/8-2001

Fremdeles tåke og stabilt ca. 5 til 6 grader slik det har vært den siste uken.

I 11 tiden ringte vi til Hopen Radio. - Der var det grovere sjø enn her, men de skulle hjelpe oss med transport med en gang de kunne tenke seg en tur på sjøen.

Det var et omfattende arbeide å skrive Steinar sine mange GSP-posisjoner inn i en egen dataliste over registrerte kulturminner

Dagen gikk ellers med til å lese gjennom en del skriv fra Sysselmannen om regler for ferdsel og om kulturminner. Tor gikk en tur nordover langs stranden til "Småhumpen Airport" for å se etter hvalross-tenner, men fant ingen.

Jeg gjorde en del næropptak av Tjuvjo som spilte "såret" med stor innlevelse. - Merkelig forresten, for ungene er ikke og se og er vel allerede på vingene for lengst. - Det er vel innstinktene som ikke har slått seg av.

Det er enda mye uoppdaget på strendene. På vei tilbake oppdaget Tor en stor og antagelig svært gammel skipskjøl på stranden bare få hundre meter fra "Bjørnebo". Den virket ved første øyesyn å være enda større og grovere enn den vi registrerte ved Johs-hytta på Johs-stranda i 98. - Det så ut til å være aktre del av kjølen, for den endte i et "kne" på samme måte som den forrige, men den manglet de mange naglehullene. Den var svært slitt - ant. etter å ha blitt herjet lenge med av sjø og brenning før den endte på øststranden av Hopen.

I underkant stakk det flere tykke jernnagler ut, noe som indikerer at den har ligget over og vært skjøtet til en enda lengre kjøl eller en "stråkjøl". - Fartøyet har iallfall hatt store dimensjoner. -

Skipskjølen nord for Bjørnebo i Hermansenskaridet. Foto: 30/8-2001 HKB (N01-17-20)

Denne har vi passert under en rekke turer på stranden både i 1998 og i år, uten å registrere den! Men her er mye tømmer på stranden, og kjølen ligger midt i en tømmerhaug og er dermed lett å overse. På avstand ser den ut som en helt vanlig stamme med rot i enden. Vi skal måle den opp i morgen. Dagen endte ellers i de vanlige rutiner med nyheter på kortbølge, lytting på satellitt-telefon fra 21.30, og lesing, etter en god middag med stekte pølser, grønnsaker og bønner.

TORS DAG 30/8-2001

Fremdeles tåke. Vi håper at værforholdene blir bedre i dag slik at det blir mulig for folkene fra Hopen Radio å ta en tur på sjøen slik de har antydnet.

Vi gikk nord på stranden og målte opp og fotograferte skipskjølen som ble oppdaget blant alt drivtømmeret. - Kjølen er fra et stort fartøy. Bredden er vel 30 cm, og den ender i et "kne" som har vært overgangen til akterstavnen. Det er sannsynlig at det dreier seg om øvre del av kjølen på innsiden av skroget. - I underkant er der flere merker etter innfelte deler av en dypere kjøel, og denne har vært festet til vårt funn med en rekke tykke jernbolter som fremdeles stikker langt ned på undersiden. Akter, i kneet har flere tykke bolter stått gjennom emnet og ant. forbundet dette med akterstav og ror-arrangement.

Kjølen er gammel og fra et fartøy som muligens kan ha vært opp mot 100 fot langt. Den er svært slitt etter lang tids opphold i sjø og på strendene før den ble kastet opp på "Russestranden".

Selv om den er gammel tyder mye på at dette fartøyets konstruksjon i stor grad har vært basert på jernnagler. - Kjølen på Bjørnstranda er derimot så vidt vi kan se helt fri for jernnagler men har mange fine detaljer i utformingen; det store antall trenagler og sporene etter innfelling av bordganger kan her tyde på en adskillig eldre konstruksjon.

Etter en lunch med suppe og en hvil kunne Steinar i sør se en liten båt på vei nordover.

Syd på Bjørnstranda - opp mot Bjørnslatta. Foto: 31/8-2001 HKB (P01-17-32)

*Skipskjølen på Bjørnestranda tyder på at vraket er svært gammelt. Kun trenagler er brukt.
Foto: 31/8-2001 HKB (P01-12-21)*

Vi samlet sakene og ble effektivt fraktet sørover til stasjonen med alle våre ting. Etter en ypperlig middag med fersk fisk som ble brakt inn i går da "GO-SARS" var på besøk, ble det hyggelig samvær med karene på stasjonen og en etterlengtet dusj!

FREDAG 31\8-2001

Etter overnatting i det nye annekset våknet vi uvanlig tidlig (-antagelig over sjokket ved faktisk å ligge på en ordentlig madrass!)

- Det var klart vær med antydning til sol, som måtte utnyttes. - Vi rustet oss ut for å gå på Werenskjoldfjellet, men allerede da vi startet lå tåken igjen over fjellet. - Vi valgte derfor Bjørnestranda som dagens mål, og gikk først mot nord, så langt det var mulig å gå.

Det virker som om denne stranden har den største tetthet av gamle fangstanlegg. De ligger tett langs hele strandbrinken, noe som er helt forståelig. Det var denne stranden, i tillegg til strendene sydover til Koefoedodden som lå nærmest og lettest tilgjengelig fra radiostasjonen i Husdalen; bare en kort tur fra Husdalen og over Bjørnsletta. - Det var og på søndre del av Hopen at de fleste fangsekspedisjoner overvintret.

Opp fra denne stranden er det områder med uvanlig tykk og frodig mose. Turen sydover ble lang. Alle fellene skulle plottes inn på GPS. I blant kom det kraftige vindrosser og det var yr i luften. Det gjorde godt med varm drikke og mat i ly av Johshytta.

Til sammen gjorde vi 33 registreringer. - Flest revefeller, men også mange selvkudd for isbjørn. Helt mot syd, der stranden ender i Werenskjoldfjellet, stakk en gammel stokk opp av grusen. Den var forarbeidet i enden og vi tok en prøve for mulig senere datering gjennom Sysselmannen.

Til slutt gjorde vi en supplerende utførlig fotoregistrering av den gamle kjølen vi målte opp i 1998 før vi returnerte til Hopen Radio.

Tilsynelatende ligger den akkurat likedan på kanten av brinken med grusen vasket ut på sjøsiden som sist. Men det kan allikevel virke som om sjøen på de siste tre årene har vasket vekk mer av stranden nedenfor.

Utløpet av Bekkeskardet mot Koefoedodden Foto: 2/9-2001 HKB (P01-18-04)

– I såfall er det sannsynlig at den vil forsvinne dersom det kommer et vestlig uvær som er kraftigere enn normalt.
Jeg valgte derfor å supplere bildene fra 98 med flere tette nærbilder av naglehull og andre detaljer.

LØRDAG 1\9-2001

Tåke og økende sjø fra øst. - Vår tanke var å gå til “sørhytta” på Koefoedodden, men under fuglefjellet slo sjøen helt inn til berget med økende kraft og det ville neppe gå bra å prøve å forsere den smale stranden med ryggsekker og mye kostbart utstyr.

Vi overnattet nok en gang i den nye hytten i våre medbragte soveposer.

Etter tidevannstabellene, (som verken vi eller stasjonens folk hittil har fått til å stemme med de faktiske forhold) skulle det være fjære mellom kl. 2 og 3 i natt, men heller ikke da var forholdene brukbare.

- Vi kunne bare sove videre til morgenen kom.

SØNDAG 2\9-2001

Fortsatt samme værtype. - Jeg valgte å skjære igjennom. Kl. 12 startet vi med det nødvendigste av utstyr og proviant pakket i ryggsekkene den bratte veien opp til Werenskioldfjellet hvor tåken som vanlig lå tett som grøt. Tor Børsting hjalp oss å bære opp til Thor Iversens gamle hvileplass fra 1924, kalt “Stormly” fra hans besøk i Husdalen den 13\8-1924. (senere kjent som “Storstadsteinen”) - Han ville tilbake for å kunne ringe hjem til barnebarnet sin konfirmasjon.

Turen over fjellet ble lang og uten mitt gamle messing-kompass ville vi lett ha kommet ut av kurs. – Til slutt gikk det jamt nedover og omsider begynte vi å finne små metallbiter spredt utover i terrenget; rester etter det russiske flyhavariet i 1978.

Etter hvert nærmet vi oss “Bekkeskaret” som skiller “Werenskioldfjellet” med “Kvasstoppen” fra

“Iversenfjellet”. Etter fotografering og video-opptak tok vi oss ned den svært bratte skråningen til det punkt hvor “Bekkeskardet” munner ut på stranden.

Etter dette var det bare å ta seg bort den siste strekningen til nyhytta på “Koefoedodden”.

Steinar hadde knapt fått fyr i ovnen før det banket på døren. Stasjonssjef Otto sto utenfor med sin turledsager Andre fra stasjonen. - De hadde fylt en kanne vann i Bekkeskardet og ville vise at det gikk an å ta seg frem langs stranden! - De var drivende våte av svette etter å ha gått flere timer i varmedress og på veg tilbake under fuglefjellet ble Otto overrasket av en sjø som fylte både munn og varmedress. Vi var glad for at vi valgte å gå over fjellet med alt det følsomme utstyret...

- Det ble spøkt med at en får mer sosial kontakt og besøk på Hopen enn en vanligvis har i en storby...

Etter avsluttet besøk tok vi en tur rundt på Koefoedodden. Forsøk med metallsøkeren rundt den gamle spekkovnen ga flere utslag på gjengete bolter fra oljeletingen i 1972. Det er ikke rart. - Bilder fra den tiden viser at spekkovnen lå midt inne på oljebasen, og kloss i bygninger og lagerplass.

Svenske Anders Häggblom skriver om en rekke funn og observasjoner under sitt opphold på Koefoedodden:

- Mye av det Anders Häggblom observerte i 1965 er etter alt å dømme borte. Det er heller ikke usannsynlig at arbeiderne på basen har plukket med gjenstander de fant midt inne på base-området. Det er tragisk at det ikke ble gjort grundige undersøkelser før tillatelse til oljeboring ble gitt. - I boken om Hopen sier Oddmund Søreide at: “Hadde det ikke vært for spekkovnruienen på Koefoedodden, ville øya nærmest vært historieløs, sett fra et kulturhistorisk synspunkt” - Derfor er det ekstra tragisk at oljebasen ble anlagt akkurat på dette stedet. Det har neppe vært til å unngå at noen av de få viktige sporene fra fortidens virksomhet på Hopen er blitt slettet eller fjernet under en så omfattende virksomhet midt i et område med spor etter fortidens mennesker.

Når en gir seg tid til å gå nøye over området ser en og at første-inntrykket av at det er gjort skikkelig opprydning etter oljeletingen er en illusjon.

Etter som årene går dukker det opp stadig mer skrot. - Det kan virke som om mye er gravet ned, og en del av dette er tilsynelatende å finne i en haug bare få meter unna spekkovnen! Når en går langs stranden nedenfor brinken, ser en og at rustne oljefat, ledningstumper og annet skrot stikker ut av grusen der brinken stadig raser ut. Det er og tydelig at odden stadig blir mindre.

Den forarbeidede oppkjøringen for “Hoovercraften” som ble laget for vel 30 år siden ender nå i en bratt brink. Etter vinkelen å dømme har strandbrinken på dette stedet minket med 10 til 15 meter på dette punktet siden oljebasen ble anlagt.

Etter hvert beveget vi oss bort til den gamle fangsthytta; “Rudihytta” som ligger noen hundre meter lenger nord på odden. (“Rudihytta”; etter fangstmannen Henry Rudi som bygget den i 1908) - I

Langs stranden i Tovikbukta. Foto: 3/9-2001 HKB (P01-18-12)

september 1998 målte vi avstanden fra hytteveggen til brinken til nokså nøyaktig 10 meter. - I september 2001 målte vi den til 9,30 på samme sted. - Altså en minking på 70 cm. over 3 år. - Dersom erosjonen fortsetter i samme tempo vil brinken nå til inngangsdøren på hytten om 40 til 50 år.

MANDAG 3\9-2001

Gråvær, men med bedre sikt enn vi er blitt vant til.

Vi gjorde ferdig arbeidet med å posisjonsbstemme spekkovnen, og en slags innretning helt ute på brinken sør for spekkovnen. Dette har muligens vært en "bjørnebås" - fangstinnretning for bjørn. Denne står nå knapt en meter fra brinken og vil nok forsvinne i løpet av få år.

Vi gjorde en del videre forsøk med metallsøkeren, men det danner seg et stadig sterkere bilde av Koefoedodden som en gigantisk søppelplass for nedgravd jernskrap. Utslagene kom tett i tett. - Til slutt prøvde vi et godt stykke nord for det området der gamle fotos viser at oljebasen holdt til. Der var det mer normale utslag inntil vi fikk et særdeles kraftig utslag over et område på vel 150 x 40 cm.

Vi gjorde et snitt ned til ca. 20 cm og kom der på en bastant ubestemmelig jernkonstruksjon med flere forarbeidete spalter og hull. Utfra en åpning på vel 15 cm. var det umulig å identifisere den nærmere. Vi lukket hullet og gav opp. Det virker som om "opprydningen" etter oljeletingen stort sett er utført ved at man har gravet ned skrammelet for deretter å jevne ut overflaten med bulldoser. Etterpå tok vi eksteriør og interiørbilder av Rudihytten. Den er et miserabelt syn. - muggen og fuktig. Den blir neppe noen gang brukt igjen.

Jeg prøvet også å ta et bilde fra samme vinkel og med optikk med samme billedvinkel som Einar Koefoed den 25\8-1924. (Neg. nr.653-O) Det lot seg ikke gjøre. Brinken mot stranden går nå så

Foto: Einar Koefoed

Rudihytta på Koefoedodden. -Interiøret. Foto: 4/9-2001 HKB (N01-19-03)

Rudihytta på Koefoedodden - anno 2001. Foto: 4/9-2001 HKB (N01-19-11)

nært hytten at jeg måtte stått på et stillas på høyde med flomålet dersom dette skulle vært mulig. Vi klarte derimot å få til samme vinkel på fangstinnretningen (Neg. nr 1401 - 25\8-24 - "Selvskudd for bjørn - Hopen - Koefoeds Odde") Detaljer ved bildet fra 1924 av fellen ser ut til å stemme bra med fellen nær stranden nordøst for Rudihytten, men også her er det vanskelig å få bakgrunnen til å stemme fordi strandbrinken på 70 år har forandret seg svært. -

Deretter gikk vi nordover og registrerte til sammen 8 revefeller langs strandlinjen fra Koefoedodden til Egsetstranda. Enkelte av disse ligger nå helt på kanten av brinken og det er sannsynlig at noen allerede er forsvunnet. Vi kan derfor ikke regne med at registreringer av feller i dette området er komplett.

- Når vi nå begynner å få oversikt over øya danner det seg et bilde av stedvis svært store forandringer av strandlinjen over de siste hundreårene.

Enkelte steder antagelig opp mot 100 meter. - Det er derfor sannsynlig at en del minner etter tidlig hvalfangst som tidligere har vært å finne langs strendene for lengst er borte.

Vi var tilbake i hytten vel 19.30. Omkring 20.30 hørte vi lyden av et helikopter og straks etter kom et av kystvakten sin LYNX-helikoptere inn for landing. Tor Børsting slapp å gå til Koefoedodden i kveld. -

TIRSDAG 4\9-2001

Gråvær, men noe bedre sikt enn tidligere. Mens Steinar og Tor registrerte revefeller i skråningen opp mot Iversenfjellet prøvde jeg å finne de nøyaktige steder der Einar Koefoed den 25\8-1924 tok bildene på odden som senere skulle få hans navn; "Koefoeds Odde" (Nr. 653-K og 653-M) Bilde "K" viser deler av den flate sletten på odden med Iversenfjellet bakenfor i syd, og en del hvite prikker på marken i forgrunnen. -

Under bildet står skrevet med hånd: "Hvalros-knokler er det hvite i forgrund." Når en står på tilnærmet samme sted ser en tydelig at fjellet har forandret seg. Et større ras ved "Kapp Thor" har dannet en ny profil nederst mot sjøen.

Det andre bildet: ("M") er tatt ved brinken i syd og viser strandlinjen sørover mot "Kapp Thor".

På bildet fra 1924 er det en del snø i forgrunnen. Oppunder fjellet ser en tydelig at mye er rast ut på vel 77 år. Men i forgrunnen, i vannflaten er det en "såle" av mer motstandsdyktig stein. Det kan se ut til at steinen på dette stedet fortsatt er intakt fra 1924.

Etter lunch gjorde jeg opptak med Hopen-veteranen Tor Børsting ved "Rudi-hytta". - Om bruken av hytta på 40-tallet og om opplevelser og jaktturet hit de første årene etter krigen. - Et tilbakeblikk på pionertiden for mer enn 50 år siden, med en av dem som opplevde denne tiden. -

Mot kveld, etter middag tok vi turen tilbake til stranden mot sør fra bilde 653-M. - Der ved vestlige fot av "Iversenfjellet" og med utsikt mot "Kapp Thor", fant vi et stykke fjell i fjæresteinene som tydeligvis er mer solid enn det meste av stein på Hopen. Her valgte vi ut en pent avrundet, flat stein av passende størrelse som vi vil ta med til Bergen. Dersom det er mulig å få de nødvendige tillatelser fra myndigheter og Marie Iversen, vil vi lage en inskripsjon på den mest passende og senere legge den på Thor Iversens grav i Bergen. -En hilsen fra Thor Iversenfjellet på ishavsøya Hopen som Thor Iversen selv på sine eldre dager kalte for øya mi.

ONSDAG 5\9-2001

Enda mer tåke. - Det ble en lang formiddag inne i hytta på Koefoedodden.

Tiden gikk med til å fyre i ovnen, hytta er skikkelig isolert så det blir lett varmt.

Ellers pakket vi sekkene og gjorde klart til en avgang som ville passe med lavvann under fuglefjellet ved Hopen Met.

Etter en boks lapskaus startet vi kl 16.45. Etterhvert lettet tåken og jeg fikk flere gode bilder av Koefoedodden og Iversenfjellet fra området ved Egsetstranden.

Vi fikk og registrert og posisjonerte flere revefeller underveis. - En av dem var svært gammel. De fire bordene som dannet rammen var løsnet fra hverandre og var glidd med løsmassene utover mot brinken.

Den særegne sandsteinformasjonen som i mange år har hatt navnet "Kvalen" fordi formen og størrelsen kan gi en slik assosiasjon, ligger nå helt på kanten av brinken. - Sjøen har også her arbeidet effektivt de siste årene.

Sjøen har lagt seg mye de siste par dagene og sammen med stor fjære var det i kveld ikke vanskelig å passere fuglefjellet sør for stasjonen. - Kun de siste meterne var det trangt mellom fjellet og bølgene.

Det var bare å vente til en stor sjø hadde trukket seg ut, og så prøve å løpe forbi før neste store sjø kom veltende. -

Flere av oss fikk vann i støvlene da vi passerte.

Mot kveld ble det tørking av støvler mens tåken atter senket seg over Hopen.

Vi fikk høre at det på Bjørnøya i dag hadde vært pent vær med klar himmel og sol. - Vi er nå stort sett ferdig med strendene og registrering av feller og andre spor etter aktivitet. - Det som nå gjenstår er fjellene og til det trenger vi klarvær i 3 til 5 dager. -

I morgen vil jeg ringe kystvakten og få rede på planene for båtene utover høsten.

TORS DAG 6\9-2001

Fortsatt lav tåke og mildt, men i dag lå KV"Stålbass" for anker og offiserer og menige kom raskt i land. Det ble snart snakk om isbjørn og våre historier fra Braastadskaret vekket nysjerrigheten hos dem.

Enden på det hele ble at Steinar og jeg ble med ombord sammen med stasjonssjef Otto og Andre.

I Braastadskaret var sjøen uvanlig rolig og det gikk greit å komme iland rett nedenfor hytten.

Spenningen var stor da vi nærmet oss hytten. - Var den rasert av bjørn etter våre forrige opplevelser med ruteknusing? - Men alt var i orden. Lemmen for vinduet var intakt og den provisoriske slåen for døren var for. Det eneste tegn på at bjørn hadde vært ved hytten var oljefatene som vi hadde stablet foran døren. -

Det øverste var revet ned. - Det var det hele.

Vi gikk opp på brinken. - Ingenting å se. Mens Steinar ventet på de andre, gikk jeg oppover i skaret. Der var ingenting. Liggeplassen oppe i fonnen så ikke ut til å ha vært benyttet i det siste. Det så ut som bomtur for mannskapet på Stålbass. I tillegg til Steinar og meg var det 11 personer i redningsdrakter på veg vestover.

Vi nådde frem til brinken ved den bratte vestskråningen og vi så den med det samme.- En isbjørn lå ende ut på stranden, nær det sted vi målte opp noe som muligens har vært en grunnmur. Etter å ha vurdert den nærmere var vi enig om at det etter alt og dømme var den som la seg foran hytten da vi sist var i Braastadskaret. Vi værsette den, men den reagerte like lite som sist.

Det ble fotografert og kikket oppe fra brinken. Sør på stranden kunne vi gjennom tåken skimte enda en bjørn som kom gående sakte mot oss, men før den nådde nærmere ble den var oss og la på svøm ut fra stranden, der den snart forsvant i tåken.

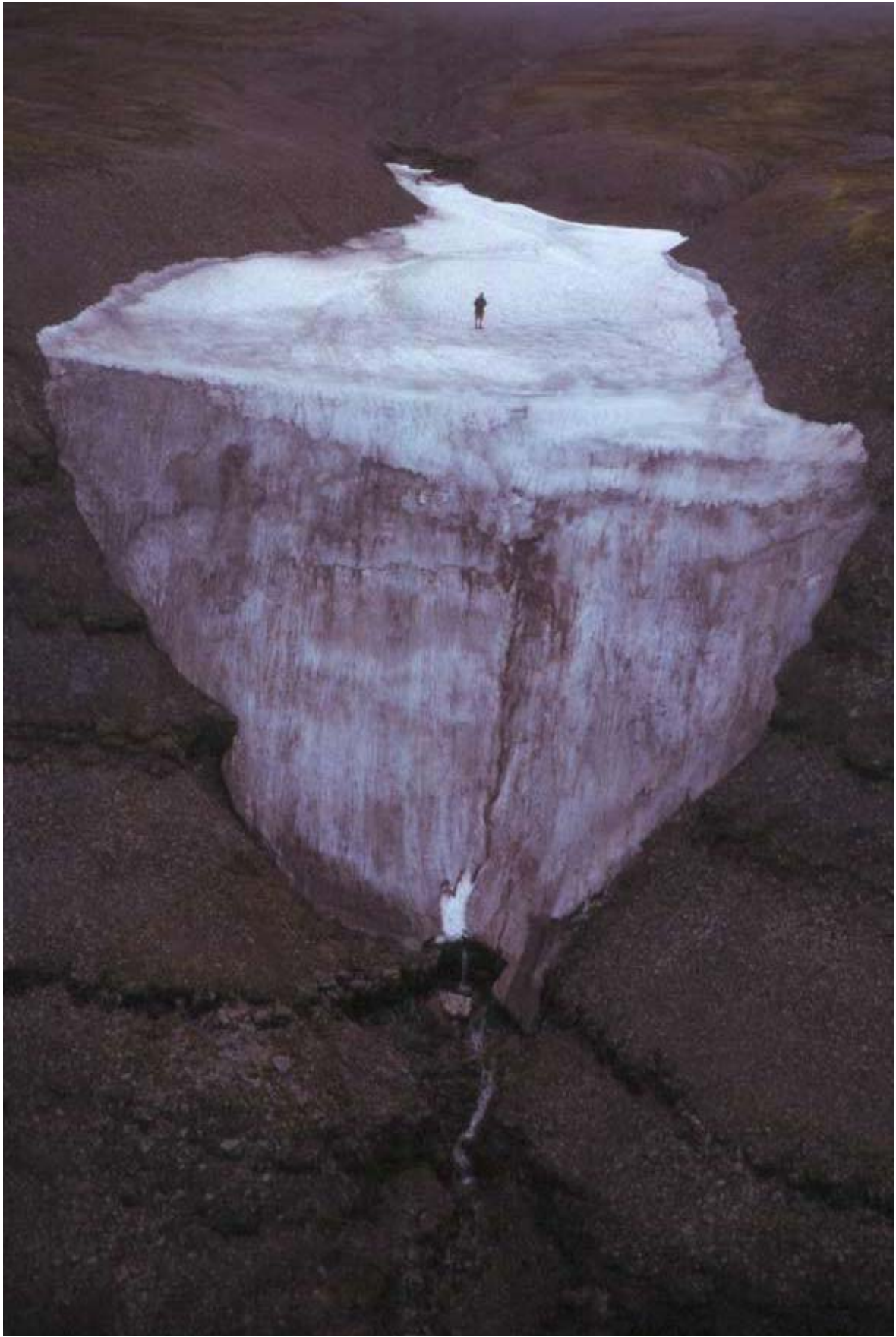
Det var en fornøyd gruppe som returnerte til østsiden. De fleste hadde hatt sin første isbjørnopplevelse.

FREDAG 7\9-2001

Tåke fra morgenen av, men noe lettere utover dagen. Allikevel lå tåken som før over både Iversenfjellet, Werenskioldfjellet og Kollerfjell og det hadde ingen hensikt å gå opp dit.

Tor Børsting er fortsatt usikker på om "Livbåtstranda" er rett plassert. - Han kjente seg ikke igjen da vi gikk stranden fra Hermansensskaret og har siden lurt på om det egentlig var på sørsiden av "Knulterodden" han for mer enn 50 år siden husker å ha sett livbåtrester. Ut på dagen ble vi skysset forbi fjellet i gummibåten av Andre. Det hadde letnet litt og Kollerfjell lå i et solslør gjennom skodden.

Vi gikk stranden nordover, registrerte et par revefeller og nådde "Knulterodden". - For sikker hets

Øverst i Bekkeskaret mot Iversenfjellet. Foto: 8/9-2001 HKB (P01-19-04)

Vegetasjon mot Iversenfjellets topp. Foto: 8/9-2001 HKB (N01-20-04)

skyld gikk vi like til “Gåskaret” et stykke nord for odden. - Tor kjente seg fortsatt ikke igjen. - Det er ikke rart. - På 50 år er strandlinjen svært forandret, brinken er høyere. Vi har sett at det kan skje forandringer fra uke til uke.

Konklusjonen var at “Livbåtstranda” etter alt å dømme er rett plassert både på kartet og i boken.

LØRDAG 8\9-2001

I dag var vi oppe og så på været kl. 06.00. - Toppene var uten skodde og det var god sikt.

Vi startet opp Werenskjoldfjellet vel 08.30. Oppstigningen er svært bratt med løs grus og stein som stadig glir unna når en går. Det blåste en kald nordøst vind som opp mot toppen hadde en styrke nær liten kuling.

Første stopp var “Stormly”, - De store hellene som Thor Iversen stilte på høykant som en levegg i 1924 har for lengst veltet nedover med løsmassene.

I forbindelse med fotografering og opptak satte vi disse hellene opp slik det opprinnelige bildet fra 13\8-1924 viser. Noen av hellene mangler og en bør senere se på muligheten av en fullstendig rekonstruksjon av stedet.

Etter stoppen ved “Stormly” fortsatte vi over til Werenskiolds høyeste punkt på vestsiden der restene av varden står. - Her var alt fortsatt slik vi fant det i 98.

Fortsatt er området preget av lang tids virksomhet på radiostasjonen. Fremdeles ligger restene av en antennemast over varden som “ble bygget av jord og mose og avstivet med stein...”

Tett ved, mot sørøst ligger en hvitmalt flaggstang overende i leiren, og den tomme kabeltrommelen er fortsatt henslenget et stykke mot øst. Vi tok video og bilder ved varden og ned mot “Askheimodden” på stranden i vest.

Deretter gikk vi vel 200 meter sørover og fant det punktet der Iversen tok et bilde mot Koefoedod-

den og Iversenfjellet. Tåken lå som et lokk over toppen der vi sto til tross for den sterke vinden. Men etter noe venting letnet det og vi fikk tatt bilder fra omtrent samme punkt der Thor Iversen fotograferte i 1924.

Da vi sist var her i 1998 var det kuldegrader og tele i jorden. - I dag var det over frysepunktet og vi sank stadig ned til ankene i den bløte leiren mellom mosedottene.

Iversen sier i sitt hefte fra 1941 at varden ble bygget 21 meter fra brinken. - Vi skrittet opp dette på ny og avstanden er nå nede i vel 18 meter. Varden er ellers som nevnt i 98 sterkt redusert av vær og vind gjennom 77 år og er i dag vel nærmest å regne som en forhøyning på sletten der man i de senere år har lagt igjen forskjellige materialer og andre rester etter arbeide med antenner o.l.

Det bør her gjøres en opprydning, særlig fordi Thor Iversens varder på Hopen nå er foreslått å få status bland de mest interessante kulturminnesmerker i hele Svalbard-området.

Etter varden gikk turen sørover. I Werenskioldfjellets sørlige skråning som nå var fri for tåke kunne vi fortsatt finne store og små rester etter det russiske militærflyet som i august 1978 fløy inn i den østre fjellsiden. Det må ha truffet rett under brinken, for til dels store vrakdeler er slengt flere hundre meter inn på plataet vestenfor.

Dette er den beste dagen vi har hatt på lenge. Luften er klar utenom den hurtig vekslende tåken og det er bare toppen av Iversenfjellet som ikke er synlig i sør.

Vi bestemte oss for å benytte sjansen mens været var rimelig bra og gikk sørover.

Overfor "Bekkeskaret" tok jeg noen bilder av veteranen Tor Børsting. I bakgrunnen fikk jeg inn Koefododden og området nordover der han i perioden mellom 1946 og 52 drev med fangst.

"Bekkeskaret" har sitt utgangspunkt i to bekkefar og disse starter nokså nær den bratte vestbrinken nord for Iversenfjellet. Særlig er det sørligste løpet langt og fra sin start som et grunt bekkefar med et par meters dybde, utvider det seg raskt til en kløft som fort når en dybde på opp imot 50 meter. Kløftens to sider er begge like bratte og danner en utpreget v-form. På sørsiden av denne løp det flere skar ned.

Disse var fortsatt fylt med snø som øverst lignet en liten bre, men som nederst var svært bratt med gammel is som tydeligvis har ligget i flere år. Øverst i dette bekkefalet fant vi et sted i ly mot den iskalde vinden og inntok vår medbragte mat og varm drikke.

Her skilte vi lag. og Tor Børsting ville returnere til stasjonen, mens vi satte kursen mot Iversenfjellet

Gammel hodeskalle av isbjørn på Iversenfjellet. Foto: 8/9-2001 HKB (N01-20-12)

Minnestøtte over de omkomne etter "Dekabrist" forliset.. Foto: 9/9-2001 HKB (P01-19-36)

i håp om at tåken ville lette også der.

Det gjorde den ikke. Vi bommet på Iversens varde nr. to i tåken og kom for langt mot sørøst.

Nær det øverste plataet i skråningen ned mot sørøst fant vi et felt med tette ansamlinger av planter og lav i tette klynger. Jeg tok flere nærbilder av disse.

Der ute mot brinken letnet tåken noe slik at vi fikk et glimt av "Skumskjærene" ved Koefoedodden. - Vi rakk akkurat å fotografere før tåken igjen senket seg over oss.

Inne på plataet fotograferte vi en meget gammel hodeskalle av isbjørn. Den ene siden var helt dekket av mose.

Kort etter fikk vi øye på Iversens andre varde mot nord gjennom tåken.

Denne er bygget av flate steiner og er i meget god stand.

Vi gikk dit, tok bilder og GPS-posisjon. Etterpå fant vi en passende flat sten nær varden som vi tok med.

Vi gikk så mot sydøst og gikk etter kort tid rett på Iversens første varde som var helt innhyllet i tåke.

Thor Iversen skriver:

"Vi bygget en varde på det høyeste sted av Iversenfjellet, 9 m innenfor fjellbrinken (366 m.o.h.) Varden ble bygget av temmelig fast leir med stein som ble samlet på plataet i nærheten."

Vi skrittet og fant at denne varden i dag ligger vel 4 meter fra brinken. Også denne varden er sterkt tæret av vær og vind etter 77 år. Kun rester er igjen og kjernen er i dag holdt sammen av netting.

Midt i står et tykt metallrør, noen trepinner og en slags firkantet innretning som er laget av fire treplanker satt sammen til et slags rør.

Vinden var iskald og bitende, antagelig av styrke liten kuling.

Etter fotografering returnerte vi raskt ned til øvre del av "Bekkeskardet" der vi kom opp. Klokken var da vel 15.30.

Vi fulgte samme rute tilbake og passerte toppen av Werenskioldfjellet i tåke. Over på vestsiden virket det som om det letnet noe og vi gikk derfor ned i fjellets nordvestre skråning der vi fikk lokalisert det sted der

Iversen tok sitt bilde nr. 644: "Kollerfjellet foto fra syd." Steinar plasserte seg på samme sted der en kan se en mann nederst til venstre i Thor Iversens bilde. Da tåken letnet fra toppen av Kollerfjellet i et par minutter, fikk jeg tatt de nødvendige opptak og bilder.

Etter tilsvarende lokalisering og fotografering like ved "Stormly" på østsiden, returnerte vi til stasjonen, hvor vi ankom litt etter 19.30, ca. 12 timer etter avgang i morges.

På stasjonen fikk vi tidligere i uken vite at Sysselmannens helikopter skal komme til Hopen på førstkommande onsdag og skal da ha med arkeolog for å undersøke skipskjølen på "Bjørnstranda". Jeg valgte derfor å ringe Kolbein Dahle hos Sysselmannen allede nå for å signalisere behovet for

Stasjonsjef Otto Torstensen på Hopen. Foto: 9/9-2001 HKB (P01-19-31)

transport over helgen, dersom vi blir ferdig med opptakene på toppene nordover. En del av opptakene fra 98 kan brukes, men bør suppleres. Også meldingene fra Kystvakten om at "høstbåten" er full, at et fartøy er på verksted, og at KV-Tromsø antagelig skal på andre oppdrag, gjør det nødvendig å prøve å komme med dette helikopteret. - Ellers kan vi i verste fall måtte vente til oktober, før vi kan returnere. Kolbein skulle ta opp dette ved første anledning over helgen.

SØNDAG 9\9-2001

Vi var oppe i 6-tiden, men da lå tåken igjen tett som før. Vi hvilte ut og så været an utover formiddagen.

Vel kl. 14 rustet vi oss ut for tur på Kollerfjell i tilfelle det skulle klarne såpass at det ville være mulig å få filmet fra noen av Thor Iversen sin gamle foto-punkter.

Men det var allerede begynt med et jevnt regn som stadig øket, og allerede ved første opptakssted ; på vestsiden av Kollerfjellets sørhelling var vi blitt våte til skinnet. - Det ville heller ikke være mulig å arbeide med regnet drivende over utstyr og linser.

Vi returnerte til stasjonen og tørket utstyr og klær.

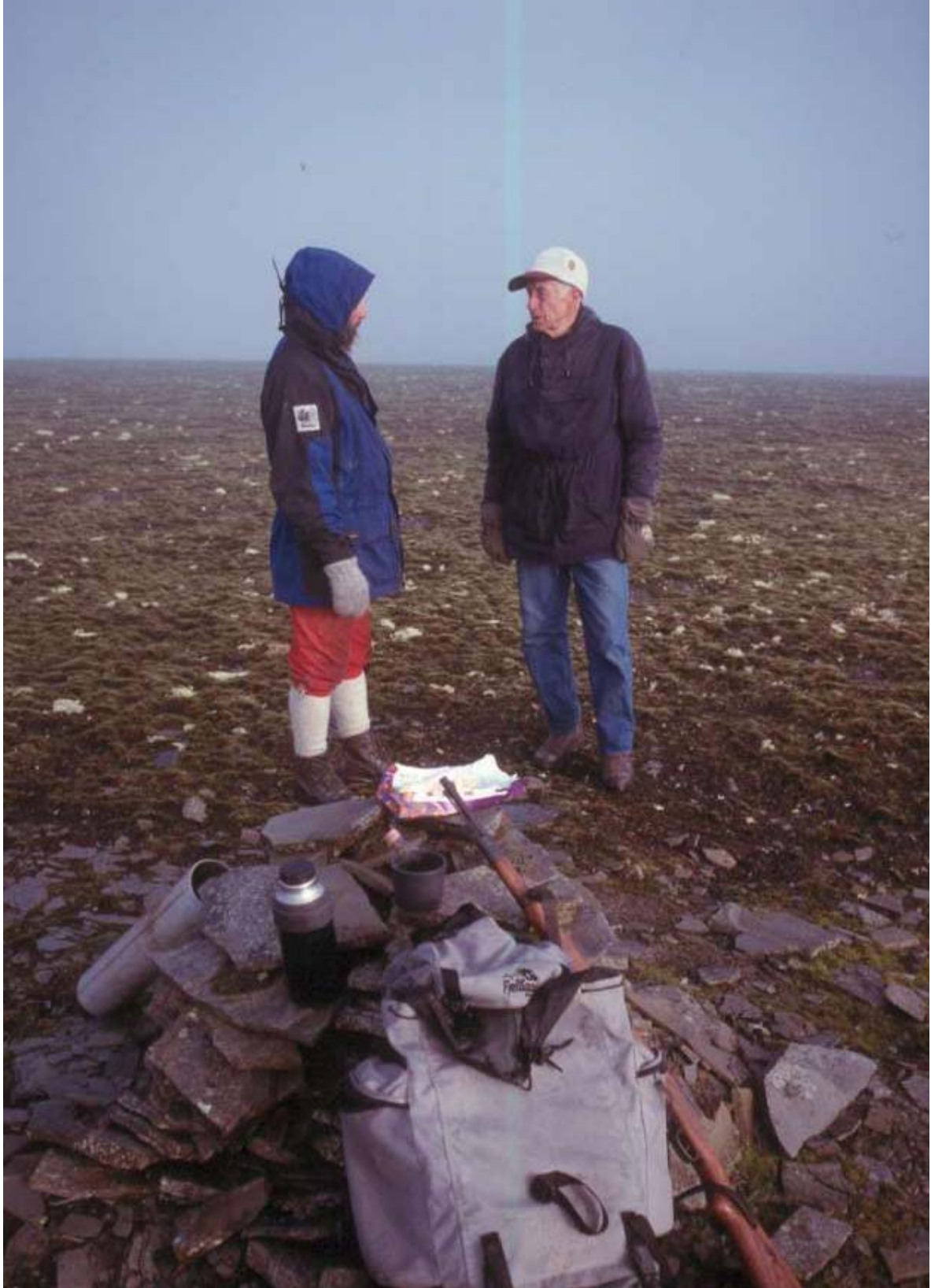
Regnet fortsatte utover hele kvelden.

MANDAG 10\9-2001

Etter signaler fra Sysselmannen kan vi vente helikopter på onsdag 12 september.

Derfor er det viktig å få gjort mest mulig på de få dagene som gjenstår, men i dag var det igjen tykk tåke av vekslende høyde.

- Jeg tenker tilbake på alle de skildringer som finnes, - inkludert fra Thor Iversen om mislykkede forsøk på å utforske Hopen pga dårlig vær og tåke... - Dette problemet går igjen som et ekko i mange av de utallige skildringene som finnes fra forsøk på å stige iland på Hopen opp gjennom

Varden på Kollerfjellet - Steinar Haaland og Tor Børsting. Foto: 10/9-2001 HKB (P01-20-00)

årene...

Vel kl.14 lettet været og vi startet øyeblikkelig mot Bjørnsletta og Kollerfjell. Det tetnet igjen og vi ventet en times tid i et lunt skar nær vestre del av oppstigningen, der Thor Iversen tok sitt bildet; "Fig. 11. Fra vestskråningen i Husdalen mot sør. Viser en stor del av Husdalens vestre skråning og vestsiden av Werenskioldfjellet. Iversen fot. 13\8-1924.". (Side 21 i heftet fra 1941.)

- Dette er at av de bilder jeg vil prøve å få tatt fra samme vinkel for bruk i filmen om "Thor Iversen og ishavsoya Hopen"

- Tåken var stadig like tett men det så ut til å være lettere i høyden. - Vi gikk oppover og like til varden på Kollerfjell. Varden er der den var, men er ifølge bildet blitt noe lavere etter 77 år. Iversen skriver: "Også toppen av Kollerfjellet dannet et platå som hellet svakt mot øst i flere lave avsatter. På det høyeste punkt 285 m.o.h.

bygget vi en varde av stein 15 meter innefor den bratte vestbrink. Steinen ble tatt ut av fjellveggen på vestbrinken. Varden står på en nokså jevn tørr slette. Sletten var dekket av små stein, mose og gress (fig. 8.). Jeg tok peilinger og fotografier fra forskjellige steder på platået."

- Også i dag er det 15 meter til brinken. - Dette fordi han muligens har målt til en bratt bakke som ender i selve stupet mot stranden, og ikke til selve brinken.

Her fikk vi gjort en rekke opptak av vegetasjon og den omtalte "polygonmark" - som er mangelkantede åpne småflater av stein adskilt av et tykt lag med mose.. - Denne vekslingen mellom stein og mose danner et merkelig mønster som dekker store deler av platået på Kollerfjell.

Vi arrangerte dagens utgave av Iversens bilde (neg. nr. 647: "Varden på Kollerfjell bygget av sten. 285 m.o.h. og 15 m indenfor fra vestre bratte brink."

Etter dette fant vi et sted "- One hundred paces north of cairn on Koller hill, looking north", som Iversen skriver i sitt hefte om Hopen fra 1926.

Der ventet vi i flere timer. Tor gikk til middag, og vi ventet videre i tåken.

Omkring kl. 19 lettet tåken, og vi kunne se både Iversenfjellet i sør og Johan Hjortfjellet i nord. - Et kort øyeblikk kunne vi se havet både i øst og vest, samt Koefoedodden i syd, før tåken igjen kom drivende og stengte for all videre sikt.

Vi pakket sammen og gikk ned Kollerfjellets sørskråning i skumringen.

- En telefon til Sysselmannen v. Kolbein Dahle fortalte at det ikke vil bli noe helikopter denne uken. Andre oppgaver var viktigere, men "Thor Iversens folk er en prioritert oppgave", og vi vil bli hentet ved første mulige anledning...

TIRSDAG 11\9-2001

Vi var oppe i sekstiden, men kunne bare ta det med ro. - Tåken var den tetteste vi har sett hittil. - Det var knapt mulig å se ut til brottene, bare 100 meter unna. Telefon til kystvakten på Sortland gjorde det klart at vi etter alt å dømme blir hentet av våre gamle venner på KV-Stålbass på fredag kveld eller lørdag morgen.

Det er best å få alt på plass i tilfelle økende vind og grovere sjø skulle gjøre det verre mot slutten av uken.

Dessuten kan de viktigste gjenstående opptakene gjøres i områder i nærheten av Hopen Radio, Kollerfjell og Johan Hjorts Fjell.

Steinar dro med Otto og Andre i båt til Hermansensskaret og hentet resten av film, utstyr og proviant. De dro avgårde i tett skodde og navigerte utenfor bråttene etter den posisjon Steinar hadde lagt inn på vår GPS.

Etter et par timer var de tilbake i like tett tåke og ble møtt på stranden av nyhetene om at terrorister hadde styrtet passasjerfly inn i "World Trade Center" og "Pentagon" i USA!

Stemningen på Hopen radio ble med ett forandret. - Den positive og lystige stemningen var etter dette en annen...

Resten av kvelden ble stort sett tilbragt i nærheten av TV-apparatet. - Lite ble sagt, bortsett fra ytringer av sjokk og vantro...

I morgen vil vi pakke det meste ferdig til avreise på fredag i håp om at verdenssituasjonen ikke snur seg i en retning som fører til øket spenning også i vår verdensdel...

Hopen Radio i Husdalen. Foto: 12/9-2001 HKB (P01-20-11)

ONSDAG 12/9-2001

For første gang på lenge var det bra vær. Etter frokost opplevde vi at tåken plutselig letnet og at hele kysten sørover til Koefoedodden var klar. - Tåken lå som en vegg noen hundre meter fra strandlinjen. Vi rykket raskt ut og jeg fikk en rekke trolske bilder av stasjonen, stranden og hundrevis av sjøfugl midt i det hele. Det som nå hastet var å lokalisere flest mulig av de stedene der Thor Iversen tok bilder fra fjelltoppene.

- På vestsiden av Kollerfjell drev tåken og heller ikke i dag fikk vi det bildet vi flere ganger hadde prøvet å få tatt. - Etter en stund ga vi opp og gikk opp på fjellet.

Over på østsiden hadde vi hellet med oss og vi fikk med en gang tatt bilde nr.652:

“Foto fra østbrinken av Kollerfjellet. - Tatt sydover. Iversenfjellet fjærnest. “Tovik” til ankers utfor Husdalen.” - Til tross for kraftig motlys og mye tåke i havet fikk vi komposisjonen nokså riktig. Noe lenger nord passerte vi “Gåskaret” som er blitt brukt som nedgang til “Livbåtstranden”. Også der fikk vi gjennom et kort gløtt i tåken tatt det bildet vi trengte. Deretter fant vi den kløften om hvilken Thor Iversen

skriver: “Fra østbrinken skar en snøfylt kløft seg inn i plataet. Denne kløft delte seg i 2 armer hvorav den ene løp mot nordvest og den andre mot sørvest næsten gjennom hele plataet. Disse armer som var omkring 20 m brede, var snøfylte og så ut som frosne elver. Mr. Richard som deltok i prinsens av Monacos ekspedisjon i 1898, har omtalt denne snøfylte kløft.”

Kløften er også i år snøfylt, selv om Thor Iversens bilder fra 1924 klart viser at det i august det året var adskillig mer snø enn i år.

“frosne elver” på Kollerfjellets østside. Foto: 12/9-2001 HKB (P01-20-25)

Mens vi hadde matpause i øvre del av skaret klarnet det først opp, deretter tetnet det til igjen, denne gang for godt. Ettersom det fortsatt var tidlig på dagen fant vi at vi ville teste ut GPS og mitt gamle messingkompass. Vi tok en kurs mot Hugosøkket på kompasset og fant at det ville ta vel 35 minutter å nå dit med vanlig gangfart som er ca. 4 til 4,5 km. pr. time.

Etter vel 35 minutter på nordøstlig kurs kom vi til en grunn kløft der jeg kunne skimte en begynnende is lenger nede. Dette var begynnelsen på den kløften som lenger mot øst blir dypere og bredere før den passerer “Hugosøkket” og kaster seg utover i det bratte skaret som ender ved “Livbåtstranden”.

Når en streifer slik rundt i tåken, legger en enda mer merke til detaljene i terrenget. - Det veksler mellom mose, lav og store partier med stein og grus i forskjellige varianter. Enkelte steder står lange rader med flate steiner på høykant nedover i terrenget, som om det skulle være gjort med hensikt.

Andre partier er helt dekket med mosegrodde steiner uten annen vegetasjon mellom.

Det er tydelig at de helt spesielle temperatur og klimaforhold i områder med permafrost fører til at nokså spesielle fenomener oppstår.

Vi returnerte til stasjonen og enda flere nyheter om terroraksjonen mot “World Trade Center” i USA.

TORS DAG 13\9-2001

Enda en flott dag, men i dag var det også helt fritt for tåke!

Vi startet vel 08.30 rett opp på sørvestlige helling av Kollertfjell og fikk denne gang med en gang tatt bildet fra vestsiden og sørover som vi hadde gjort flere forgjeves forsøk på å få til.

Deretter fortsatte vi til varden. Det var helt klart like til Blåfjell i nord, mens det fortsatt drev noe tåke over Werenskioldfjellet fra vest, men i et kort blaff fikk vi også tatt dette bildet.

Deretter var det bildene fra varden, som jeg tok både på slides, sort/hvitt og digital video i samme utsnitt og høyde som Thor Iversen. En liten pussig detalj her er at vi på alle disse opptakene måtte senke kameraet ned i brysthøyde, etter at vi hadde funnet nøyaktig rett plassering. - Årsaken til dette er antagelig at Thor Iversen brukte et Kodak belg-kamera for format 9x12 cm. - Dette kameraet var etter det jeg vet utstyrt med en utfoldbar søker med speil. - Det vil si at man holdt apparatet nede på brystet og så motivet via et speil. - Derfor er de fleste bildene tatt i en lavere vinkel enn det vi i dag naturlig ville bruke.

Etter dette var det fortsatt like klart nordover.

Vi gikk via det tyske depotet; "Hugosøkket" og fikk tatt en serie gode detalj og oversiktsbilder i den klare lave høstsolen som vi ikke fikk tatt under det forrige besøket som var i tett skodde.

Vi fortsatte nordover og fikk tatt flere bilder ned mot "Styggedalen" fra Johan Hjortfjellet.

Fremme på nordskrenten ble det matpause. Tor returnerte til stasjonen. Han syntes han hadde gått langt nok.

Vi la igjen sekkene på fjellet og fortsatte ned til Hermansensskaret.

Nede i det bratte henge rett under toppen fant vi det stedet der Thor Iversen tok bilde av "Småhumpen" 10\9-1929. Bildet viser et panorama høyt oppe fra Johan Hjortfjellets nordskråning og i bakgrunnen kan "Blåfjell" skimtes.

Fra Småhumpen sydover mot Johan Hjortfjellet. Foto: 13/9-2001 HKB (N01-21-05)

Nordover mot Blåfjell fra Småhumpen. Foto: 13/9-2001 HKB (P01-22-03)

Thor Iversen skriver:

“Oppstigningen til Johan Hjorts Fjell synes å være bekvemmest nær den vestre skarpe kant, og jeg gikk opp her ledsaget av et par mann. Fjellsiden var snebar inntil vi kom 170 m.o.h. Ovenfor var den hvit, først av rim, senere av virkelig sne. Da vi kom 230 m o. h. var skråningen islagt og så glatt at vi oppga å klatre helt opp på platået av Johan Hjorts Fjell, som ble anslått å ligge ca. 35 m høyere.”

Det lå en massiv tåkebanke langs hele østsiden av Hopen, mens vestsiden var helt tåkefri. Vel nede tok vi straks til med “Småhumpen”. - Dette er et lett fjell å bestige. - Både syd og nordhellingene er slake og behagelige. Fra syd må en over en rekke platåer som skilles av noe brattere partier. Helt oppe, der det flater ut opp mot selve toppen, må en over en smal egg som er mindre enn en meter bred. - På begge sider faller brinken bratt ned mot strandnivået. Over denne eggen akselererte vinden til kuling med sterke kast som gjorde det farlig å ferdes der. Jeg valgte å senke stativet til sittehøyde før jeg gjorde opptakene til Iversens bilde med negativ nr. 662.D. som viser to mann på denne eggen, med Johan Hjortfjellet i bakgrunnen.

Vi fortsatte oppover og fant neste fotopunkt nær toppen av fjellet.

Bildet (nr. 662.B.) viser en mann på et snødekket topp-platå og er tatt sørover.

Til sist passerte vi toppen og lette oss frem til Thor Iversens standpunkt for bilde nr. 691, og som er fra “Småhumpen” sin nordre skråning nordover mot “Blåfjell”.

Mens vi sto der, kom solen frem i en sprekk i skylaget som gradvis hadde drevet nordover etter at vi steg ned fra “Johan Hjorts Fjell”, og la en gulaktig stripe av kveldsol over Torkelsenskardet og den sydligste del av Blåfjell.

Vi snudde og returnerte over Småhumpen.

Nede i Hermansenskaret fikk jeg flere bilder av skaret, med sol på vestsiden og dyp kveldsskygge ned mot “Bjørnebo”. Samtidig kom et slør av tåke drivende inn fra havet i vest.

Selv uten sekker var nordstigningen av Johan Hjortfjellet et tiltak etter en dag som allerede hadde vært lang.

*Solen går ned over "Djupsalen" mellom Johan Hjortfjellet og Kollerfjellet.
Foto: 13/9-2001 HKB (P01-22-29)*

Midtveis oppe i skråningen snudde vi oss, og fikk da se at hele Småhumpen på bare få minutter var blitt dekket av tykk tåke som nå dekket både land og havet på begge sider av Hopen. Vi fant igjen sekkene oppe på brinken, og mens vi satt der og drakk vår siste tekopp fikk vi besøk; En "tjuvjo" kom seilende opp fra Hermansenscardet. - Den svevet noen sekunder få meter over hodene på oss der vi satt, før den satte seg ned på bakken vel 5 meter fra oss. - Den lettet, tok noen elegante runder og satte seg ned på den andre siden - like nær! - Til slutt lettet den elegant, og gled lydløst tilbake utfor brinken, dit den kom fra...

En fin avslutning på en flott dag. Etter dette gjorde vi turen kort, og gjennom vekslende tåke og klarvær, passerte vi "Johan Hjorts Fjell", "Djupsalen" og "Kollerfjell, som alle har fått navn av Thor Iversen, før vi like før kl. 20.00 var tilbake på Hopen Radio.

De vel 15 kilometerne gjennom terrenget fra Småhumpen til Husdalen hadde tatt oss vel 4 timer, og på stasjonen sto varme hjemmelagede kjøttkaker med brun saus og ertesting og ventet på oss. De to siste dagene har gjort at vi til tross for mye tåke og vind, allikevel har fått gjort det aller meste av det vi kom til Hopen for å gjøre.

FREDAG 14\9-2001

Tåken er tilbake som før og om mulig enda tettere, men etter de par siste dagene er det ikke lenger noen krise. -

Jeg har nå god billed-dekning og det er bare noen få av de mindre viktige bildene Thor Iversen tok på "Werenskioldfjellet" jeg ikke har fått tatt opp. Det betyr at det vil være mulig å følge opp den opprinnelige ideen til filmen om Thor Iversen og Hopen.

Dagen gikk med til pakking og forberedelser til avreise i morgen med KV-Stålbas.

*Manskapet på Hopen Radio, høsten 2001.
 Fra venster: Hans Petter Hansen, Tjeldsund; stasjonssjef Otto Torstensen, Finsnes;
 Alf A. Sakariassen, Langånes; André Skrivervik, Stavanger.
 Foto: 9/9-2001 HKB (N01-20-20)*

LØRDAG 15/9-2001

På morgenen meldte Stålbas seg over radioen. I løpet av natten har vinden øket og sjøen var på morgenen grov. Det bryter nesten i rennen inn mot stranden, og stasjonssjefen mente det var store sjanser for å fylle båten på vei ut.

Løsningen ble å ta utstyret over til vestsiden for å prøve der.

Dette slo til, og vel 11.30 ble vi hentet av gummibåten fra Stålbas på stranden nedenfor Johshytta, tett ved den gamle kjølen vi har målt opp. - Her var det lite sjø og svært gode forhold. - I tillegg var tåken lettere og vest i havet skinte solen. Etter en stund dukket Stålbas opp fra sør og kort etter kom gummibåten inn for å hente oss.

På vei ut til skipet kom vi klar av tåkehatten som dekket Hopen. Ute ved skipet skinte solen.

På vei sørover kunne vi betrakte Hopen på avstand - det lille som var synlig!

Mens KV-Stålbas arbeidet seg sørover i de tunge havdønningene la tåken seg og dekket til sist hele øya. -

Kun "Iversenfjellet" og "Kapp Thor" var fri for tåke da vi etter flere timer var kommet så langt sør at ishavsøya Hopen etterhvert gled ut av syne for oss.

Den andre "Thor Iversen Ekspedisjon" til denne særegne øya i ishavet som Thor Iversen selv i sine senere år kalte for "øya mi" var over.

DE GAMLE FANGSTOMRÅDENE PÅ HOPEN

Fangstområdene er kartlagt til dels på grunnlag av dagboksnotater fra fangstekspedisjonene, dels på egne erfaringer og opplysninger fra værstasjonens besetninger og til dels på grunnlag av funn som ble gjort under filmekspedisjonene "Thor Iversen og Ishavsøya Hopen" høsten 1998 og 2001, på grunnlag av rester av revefeller, bjørnebåser, selvskuddskasser og annet som tydet på denne type aktivitet i området.

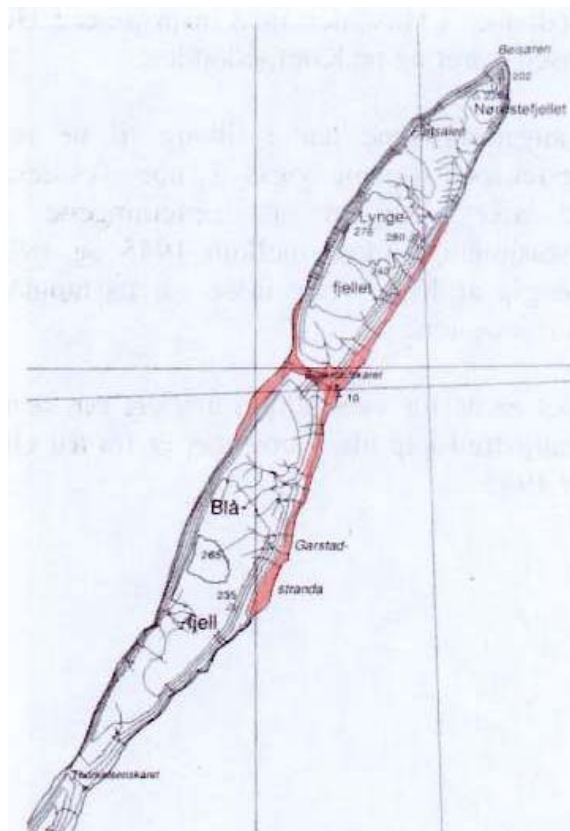
Jagten på bjørn kunne nok også foregå langt utenom disse områdene, ut over isen eller opp i fjell-sidene og oppover på fjellene.

Fangstområdet ved Braastadskaret

har trolig bare vært benyttet av fangstekspedisjonen i 1923-24, (August Hansen, Sverre Sørensen og Karl Hoel).

Det er lite sannsynlig at noen av besetningene ved værstasjonen har brukt dette terrenget, på grunn av den avstand og de dårlige overnattingsmuligheter som det vanligvis var her. Hytta blir stadig rasert av bjørn.

Fangstområdet omfatter stranden på vestsiden, skaret og strendene på østsiden nordover under Lyngefjellet samt sørover under Blåfjell til Garstadstranda så langt det er mulig å komme.

Det nordlige fangstområdet på Hopen

Fangstområdene fra Thorkelsenskaret og sydover.

Områdene kan naturlig deles i tre ulike deler slik det nok også var delt mellom de forskjellige medlemmene ved den første fangstekspedisjonen 1908-09:

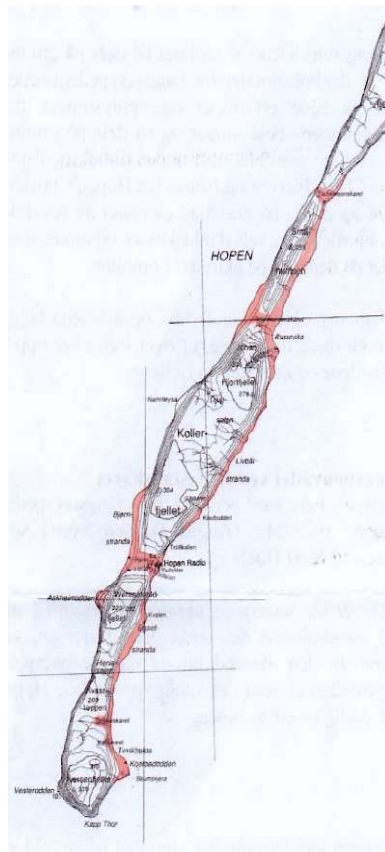
- 1.- Hermansenskaret med strendene på øst- og vestsiden, stranden nord til Thorkelsenskaret og stranden sydover til Livbåtstranda. (Fylkesnes, Nikolaisen og Thuna).
- 2.- Husdalen med Bjørnsletta og Bjørnstranda og når sjø og is tillot adkomst Askheimodden, videre stranda fra Krykkefjellet sørover mot Bekkeskaret og når sjø og is tillot det, Knulterodden nord for Husdalen. (Olofsson og Nilsen).
- 3.- Koefoedodden, stranden nord mot Bekkeskaret og oppe i områdene på begge sider av Bekkeskaret. (Rudi).

Disse 3 områdene ble også benyttet av Storstadekspedisjonen i 1934-35. De hadde hovedbasen i Husdalen med bistasjoner i Hermansenskaret og på Koefoedodden.

Fangstområdene har i tillegg til de rene fangstekspedisjonene også i noe vekslende grad vært benyttet av besetningene på værstasjonen i årene mellom 1945 og 1970, avhengig av hvor ivrige disse var på fangsten og fortjenesten.

Det er derfor vanskelig å avgjøre om rester fangstredskap ute i terrenget er fra før eller er 1945.

Fangstområdene er markert med orange. Utarbeidet høsten 2001 av Tor Børsting.

Fangstområder på den sydlige halvdel av Hopen

GPS-POSISJONER

Under oppholdet på Hopen i august og september 2001 ble det tatt GSP-posisjoner av alle de feller og fangstanlegg som ble observert på de forskjellige deler av øya.

En del feller ble posisjonert i 1998, men på den tid var det lagt inn større feilmarginer på GPS-systemet enn i dag, og de fleste av disse er derfor registrert på ny når vi har vært i nærheten av dem. Det viste seg at de steder som ble kontrollert på nytt viste nokså små avvik fra de vi gjorde i år, og posisjonene fra 98 gir derfor allikevel gode data for de steder vi ikke fikk kontrollert i år.

Mange av disse fellene er nå over 70 år gamle. - Noen er ganske velbevarte med alle deler komplett - enkelte revefeller ligger til og med fortsatt med stein oppe på falletten. Andre er delvis gått i oppløsning med plankebiter spredt i terrenget rundt slik at det etterhvert er blitt vanskelig å se hva det har vært.

Noen steder har det skjedd store forandringer med jord og grusmasser i nærmest konstant flyt nedover fra fjellene.

Det største antallet er fallfeller for rev. Disse er nokså like, og i de fleste tilfeller plassert på små høydedrag i terrenget. Vi har ikke tatt bilder av alle disse, men heller valgt å fotografere en del av de mer komplette og typiske.

I 1998 ble posisjonene skrevet inn i teksten på de dagene de ble funnet. - I år er antallet feller mye større fordi vi med lengre tid til rådighet har rukket over langt større områder. Jeg har derfor valgt å plassere alle GPS-posisjonene i en egen oversikt som herved følger.

Posisjonene er oppgitt i grader, minutter og sekunder - nordlig bredde og østlig lengde.

	NORD	ØST
Ved hytta i Hermansenskardet: "Bjørnebo"	76°33,90	25°09,58
Livbåtstranda:		
Revefelle	76°32,65	25°07,75
Brent stokk og benrester	76°32,60	25°07,55
Revefelle	76°32,58	25°07,43
Selvskuddkasse for isbjørn	76°32,55	25°07,40
Revefelle	76°32,53	25°07,33
Revefelle	76°32,47	25°07,13
Revefelle	76°32,03	25°05,90
Hermansenskardet og stranden på vestsiden: På brinken på vestsiden:		
Trebit fra stokk i grus: ca. 50-60 m.o.h	76°34,42	25°07,98
Revefelle	76°34,65	25°08,03
Nede på vestsiden: (fra nord mot sør)		
Vårt nordligste punkt på stranden:	76°43,88	25°08,62
Revefelle og knokler fra bjørn	76°34,83	25°08,37
Brent trerot. (bit tatt med)	76°34,60	25°07,85
Hvalknokler på stranden, vestsiden (bit tatt med for datering)	76°34,55	25°07,75
Selvskudd for isbjørn og knokler	76°34,53	25°07,67
Selvskudd	76°34,52	25°07,58
Selvskudd og knokler	76°34,50	25°07,55
Selvskudd + revefelle	76°34,47	25°07,50
Revefelle	76°34,42	25°07,38

Revefelle	76°34,40	25°07,55
Revefelle	76°34,28	25°07,07
Vår sydligste pos. på brinken:	76°34,15	25°06,63

Stranden fra Bjørnebo i Hermansensskaret og så langt nord som det er mulig å gå, til en møter fjellet på østsiden av Blåfjell nordenfor Thorkelsensskaret:

Fangstgrav (?) - Målt opptegnet og fotografert	76°33,57	25°09,37
Revefelle og selvskudd (9 m avst.)	76°34,07	25°09,08
Revefelle	76°34,12	25°08,77
Revefelle av stor grov material	76°34,15	25°09,27
Revefelle	76°34,43	25°09,87
Revefelle el. annen fangstinnretning	76°34,52	25°09,85
Revefelle	76°34,63	25°10,12
Revefelle	76°35,97	25°12,92
Gammelt kvalskjelett - mye bein	76°36,28	25°13,85
Revefelle	76°36,32	25°13,95
Vårt nordl. pkt. på stranden	76°36,42	25°14,28

Hytten i Braastadskaret	76°39,83	25°23,10
-------------------------	----------	----------

Stranden nordover fra hytten i Braastadskaret:

Selvskudd + revefelle	76°39,93	25°23,60
Revefelle	76°40,00	25°23,77
Ansamling av trematerialer i mosen - stokker og knær	76°40,07	25°23,97
Planke (1-1\2m) m. slitte hull i endene	76°40,12	25°24,23
Revefelle	76°40,23	25°24,42
Revefelle	76°40,27	25°24,48

I Braastadskaret:

Revefelle	76°39,92	25°22,05
Revefelle m. netting (for levendefangst?)	76°39,92	25°22,40
Revefelle	76°39,84	25°23,11
Revefelle	76°40,03	25°21,30
Selvskudd og revefelle	76°39,83	25°22,75

Sør for "Beisarstua" i Bråstadskardet: (Fra nord til sør)

Revefelle	76°39,63	25°22,07
Revefelle	76°39,53	25°22,47
Revefelle	76°39,32	25°21,87
Revefelle	76°39,20	25°22,22

Bråstadskardet; stranden på vestesiden av skardet: (Fra sør mot nord)

Vår sørligste pkt. på stranden	76°39,40	25°19,12
Revefelle	76°39,67	25°19,73
Mulig hustuft (?) Stein lagt opp. + lem fra revefelle	76°39,97	25°20,78
Bekkeskard ned på stranden lengst nord (Mulig å gå opp.)	76°40,08	25°21,15

Supplerende funn på øst-stranden fra "Bjørnebo" og nordover:

Båtkjøll 240m NØ for Bjørnebo:	76°34,01	25°09,29
Ansamling av runde stokker 1 planke m. bokstsavene: "LAI"	76°34,30	25°09,53

*Solnedgang i vest fra varden på Kollerfjellet.
Foto: 10/9-2001 HKB (P01-20-04)*

Hvalknokkel nord for flystripen, ca. 100 m fra stranden (tatt med prøve)	76°35,70	25°12,38
I Torkelsenskardet:		
Revefelle	76°36,18	25°13,23
Steinheller fra revefelle	76°36,20	25°13,28
Revefelle	76°36,38	25°12,63
Vårt nordl. punkt på østbrinken	76°36,60	25°14,58
Toppen av Johan Hjortfjellet	76°33,75	25°06,76
På Bjørnstranda. - Fra nordligste punkt og sørover:		
Vårt nordligste punkt	76°31,74	25°00,07
Selvskuddplass og revefelle (brukt av Tor Børsting: 1946\52)	76°31,67	24°59,69
Selvskudd	76°31,62	24°59,47
Selvskudd	76°31,59	24°59,32
Selvskudd	76°31,56	24°59,26
Selvskudd m/høy "markeringsstang"	76°31,52	24°59,11
Revefelle	76°31,52	24°59,14
Revefelle	76°31,50	24°59,16
Steinheller fra revefelle	76°31,47	24°59,13
Steinheller fra revefelle	76°31,39	24°59,08
Steinheller fra revefelle	76°31,25	24°59,01
Steinheller fra revefelle	76°31,16	24°58,98
Revefelle	76°31,10	24°58,97
Revefelle	76°31,01	24°58,97
Steinheller fra revefelle	76°30,93	24°59,02

Selvskudd og fundam. for høy stang	76°30,89	24°58,97
Selvskudd	76°30,86	24°58,96
Samling av materialer	76°30,80	24°59,01
Selvskudd	76°30,74	24°58,86
Steinheller fra revefelle	76°30,72	24°58,78
Punkt (rulle) for å dra skinn opp fra Bjørnstranda	76°30,71	24°59,33
“Johs-hytta” på Bjørnstranda	76°30,67	24°58,73
Revefelle	76°30,65	24°58,73
Gammel skipskjøl med trenaglehull	76°30,61	24°58,50
Selvskudd	76°30,54	24°58,52
Selvskudd	76°30,54	24°58,45
Revefelle	76°30,54	24°58,48
Halvveis nedgravet “forarbeidet” tømmer (prøve tatt med)	76°30,51	24°58,38
Revefelle	76°30,50	24°58,45
Selvskudd og revefelle	76°30,48	24°58,30
Selvskudd	76°30,46	24°58,22
Revefelle	76°30,44	24°58,21
Vårt sørligste pkt. på stranden	76°30,40	24°58,06
Ved Hopen Met. \ JHopen Radio:		
På brinken sørover:		
Steinheller fra revefelle	76°30,43	25°00,60
Steinheller fra revefelle	76°30,40	25°00,46
På brinken nordover:		
Revefelle	76°30,60	25°00,73
Rester av selvskudd	76°30,64	25°00,74
“Stormly” på Werenskioldfjellet	76°30,31	24°59,85
Revefelle øst for “Kvasstoppen” på brink; nordsiden av “Bekkeskardet”	76°28,28	24°56,88
På Koefoedodden:		
Rester av “Bjørnebås” øst for nyhytten, nær brinken	76°27,27	24°58,67
Selvskuddkasse	76°27,48	24°58,48
Bjørnebås vest for “Rudihytten”	76°27,54	24°58,18
Spekkovn	76°27,29	24°58,65
Betong-firkant (ant. for kartograf. arb?)	76°27,29	24°58,68
Steinsetting (fundament) for stolpe til å lokke bjørn	76°27,56	24°58,12
Nedgravd jernskrap	76°27,33	24°58,64
Revefelle	76°27,22	24°58,05
Revefelle; rester av materialer	76°27,19	24°57,86
Selvskudd, rester av stolpe	76°27,18	24°57,81
Vårt sørligste pkt. under “Iversenfjellet”	76°27,14	24°57,44
Stranden fra Koefoedodden nordover til Hopen Met:		
Revefelle, kun steinheller	76°27,62	24°57,70
Varde av leire, stein og hønsenetting	76°27,65	24°57,55
Revefelle	76°27,68	24°57,58
Kaikonstruksjon - grovt tømmer, m.		

jernbolter	76°27,80	24°57,55
Revefelle	76°27,89	24°57,38
Nyere steinvarde på brinken på sørsiden av Bekkeskardet	76°28,04	24°57,18
Varde av leire, stein og hønsenetting	76°28,05	24°57,33
Revefelle, nesten nedgrodd	76°28,20	24°57,39
Revefelle	76°28,29	24°57,45
Revefelle, delvis nedgrodd	76°28,41	24°57,52
Revefelle	76°28,47	24°57,52
Revefelle	76°28,67	24°57,59
Revefelle; rammebord glidd utover	76°29,38	24°59,09
Revefelle	76°29,61	24°59,72
Stranden rundt "Knulterodden":		
Revefelle	76°31,09	25°02,77
Revefelle	76°31,12	25°02,89
Bjørnebås (?)	76°31,28	25°03,80
Revefelle	76°31,29	25°03,79
Revefelle	76°31,30	25°03,83
"Iversenfjellet":		
Varde 1 på høyeste punkt mot vest	76°27,04	24°54,75
Varde 2 på lavere topp mot øst	76°27,30	24°55,35
Kranie av isbjørn	76°27,25	24°55,53
"Werenskioldfjellet"s nordside:		
Stor flyvrak-del, i bekkefar inne på plataet	76°29,39	24°57,42
"Kollerfjellet":		
Thor Iversens varde	76°31,70	25°00,88
"Småhumpen":		
Trigonometrisk punkt; firkantet trerør, ca. 1,2 m langt	76°35,46	25°10,59

Foto: 7/9-1998 HKB (S98-02-32)

THOR IVERSENS VARDER

Noe av det viktigste for “Thor Iversens Samlinger” under begge Hopen-turene har vært å få dokumentert de fire vardene han fikk bygget. - 2 av disse står på Iversenfjellet. - Den første; på fjellets høyeste punkt er i dag i heller ynkelig forfatning.

Under ilandstigningene i 1924 bygget Thor Iversen og hans menn til sammen fire varder. - To på Iversenfjellet, en på Werenskjoldfjellet, (pluss “Stormly” på nordøst-brinken) samt en på Kollerfjell. I heftet “ISHAVSØYA HOPEN” som ble trykket i 1941, skriver han på side 17 under avsnittet; “Annet besøk - 11 til 13 august 1924” følgende:

“Varden ble bygget av jord og mose og avstivet med stein, og hadde en stump bambus i midten. Inne i varden la vi ned en flaske med en papirlapp som inneholdt opplysninger.”

Under kapittelet “Tredje besøk. - 25 august 1924” skriver han videre:

“Vi bygget en varde på det høyeste sted av Iversenfjellet, 9 m innenfor fjellbrinken (365 m o h.). Varden ble bygget av temmelig fast leir avstivet med stein, som ble samlet på platået i nærheten. En liten bambusstang ble stukket ned i midten, og en flaske med en notis ble gravet ned i varden.”

Da vi fikk anledning til å undersøke vardene i slutfasen av den første ekspedisjonen, hadde det ligget snø på de høyeste fjellene i flere dager. Jorden i vadene var derfor stivfrosset og delvis dekket med snø. Vi gjorde derfor ingen forsøk på å undersøke dem, men kunne uten videre at se at høyden var sterkt redusert etter mange års slitasje av et hardt klima. I tillegg har det i senere år vært satt ned markeringsstolper i vardene og i senere år er noen av vardene forsøkt støttet opp med hønsenetting. Det er derfor svært uvisst om flaskene fortsatt ligger der, eller om de er hele.

Varde nr. 2 på Iversenfjellet er bygget av stein og er selv i dag i meget god forfatning.

Varden på Werenskioldfjellet ligner varde nr. 1 på Iversenfjellet; sammensunket og temmelig redusert.

Den fjerde; på Kollerfjellets høyeste punkt er av stein og fortsatt i bra stand, selv om sammenligning med Iversens bilde klart viser at den var noe høyere da den ble bygget i 1924.

I varde nr. 1 på Iversenfjellet og på Werenskioldfjellet har Thor Iversen lagt inn flasker med opplysninger.

- Dette er de to vardene som er i dårligst forfatning.

Når de fire vardene nå etter alt og dømme blir “høyprioriterte kulturminner” vil Thor Iversens Samlinger gå inn for at de to vardene som er i dårligst forfatning blir restaurert.

Thor Iversens enke har overført alle rettigheter til hans etterlatte materiale til Iversen-samlingen, og vi anser derfor innholdet i vardene; flaskene og innholdet i disse som vår eiendom. Vi kan pga reglene i “Forskrift om kulturminner på Svalbard” ikke selv undersøke vardene ettersom innholdet er eldre enn fra 1945 og dermed automatisk fredet. Dette må derfor skje i samarbeid med Sysselmannen på Svalbard.

Ut fra de signaler vi tidligere har fått, går vi ut fra at Sysselmannen også vil respektere våre interesser, og at vi vil bli informert og konsultert når vardene skal undersøkes og eventuelt restaureres. Undersøkelsen av vardene med åpning av flaskene, dersom disse fortsatt finnes er også av stor interesse for oss fordi dette vil bli et naturlig høydepunkt i filmen som vi allerede har investert mye i. - Det er derfor å håpe at dette kan skje snarest.

“Thor Iversens Samlinger” skal ifølge sin arbeidsinstruks arbeide for å samle informasjon om Thor Iversens liv og virke, og skal i tillegg arbeide for å sikre fysiske minner etter ham for fremtiden. Styret oppfatter det som nevnt slik at de gjenstander som Thor Iversen måtte ha etterlatt i Svalbardområdet fortsatt eies av den instans som til enhver tid måtte ha rett til å disponere hans etterlatenskaper. Vi har også forstått det dit hen at dette syn støttes av gjeldende lovverk.

I møte med Ottar Krohn og Kolbein Dahle ved Sysselmannens kulturvernavdeling i Longyearbyen

lørdag 5-9-98 tok undertegnede derfor opp dette før ekspedisjonen ble fløyet til Hopen neste dag. Konklusjonen etter møtet var slik jeg oppfatter det følgende:

1. Ekspedisjonen kunne foreta en undersøkelse av overflaten på de aktuelle to vardene. Dersom flaskene var lett synlig og tilgjengelig, uten særlige inngrep i vardene, ville vi kunne ta med flaskene for å sikre dem for fremtiden.
2. Gjenstander kan ifølge loven ikke fjernes fra Svalbard, men vi ville allikevel kunne gjøre dette, dersom Kystvakten som skulle hente oss skulle gå direkte til Norge istedenfor til Longyearbyen, etter avsluttet tur.
3. Gjenstandene skulle i så fall undersøkes og registreres i samarbeid mellom Sysselmannen og Iversen-samlingen, for så igjen å returneres til Svalbard etterpå.
4. Det ble avslutningsvis slått fast at Sysselmannen og Thor Iversens Samlinger har felles interesse for at vardene undersøkes nærmere. Videre og at de to institusjonene skal arbeide videre for å opprettholde kontakten som nå er etablert, å søke å samarbeide om saker av felles interesse.

I alle fall mener vi at det på møtet ble uttrykt en felles interesse for å finne ut hva Thor Iversen skrev, dersom hans meldinger fra 1924 fortsatt lar seg tyde.

Gjennom Thor Iversens skrifter er viten om innholdet i vardene tilgjengelig for interesserte. Vi vet at interessen for Arktis er sterkt økende og at ferdselen i tidligere utilgjengelige områder er i sterk vekst. Souvenir-jegere vil bli et økende problem.

På Hopen er det også en viss gjennomstrømning av "tilfeldige" besøkene som oppholder seg på øya i ca. 6 måneder av gangen, og med gode muligheter for friluftsliv, som gir lett tilgang til Iversen-wardene.

Vi mener at det på møtet ble interesse for å finne ut hva Thor Iversen skrev, dersom hans meldinger fra 1924 fortsatt lar seg tyde.

Vi vil derfor foreslå følgende:

1. Sysselmannens kulturvernavdeling og Thor Iversens Samlinger samarbeider om å organisere en ny ekspedisjon til Hopen så snart dette lar seg gjøre i praksis. Det må være med en arkeolog som kan forestå de nødvendige utgravninger av de to vardene.
2. Dersom flaskene fortsatt finnes og er hele, tas de med, innholdet dokumenteres og kopier av dette legges senere tilbake i vardene, sammen med ytterligere informasjon om Thor Iversens virke på Hopen, hans liv, og ellers informasjon omkring omstendighetene rundt det at flaskene ble gjenfunnet.
3. Vi vil også foreslå at man vurderer å sette opp en minneplate i Husdalen med tilsvarende informasjon.

Thor Iversens Samlinger vil eventuelt stille seg bak, og støtte et slikt tiltak.

NYE NAVN PÅ HOPEN

Under de to ekspedisjonene har det fremkommet ideer til en rekke nye navn på Hopen.

Helt siden Henry Rudi overvintret på Hopen i 1908 har det vært vanlig at stadig nye steder blir oppkalt etter personer med tilknytning til ekspedisjoner og steder på øya.

Flere av de navnene som Rudi-ekspedisjonen brukte ble erstattet av nye navn fordi navnene fra 1908 ikke sto på noe kart og derfor var ukjente for Thor Iversen da han i 1924, 29 og 30 laget sine kart. Thor Iversen er i alle fall opphavsmann til minst 23 navn, dersom en går igjennom listen som Oddmund Søreide har satt opp i slutten av sin bok, "Hopen".

På Polarinstituttets Hopen-kart av 1949 kan man finne 29 navn. På det nye kartet fra 1989 er flere navn kommet til, slik at antallet der er omkring 40.

Ifølge Søreide var det også, da boken kom ut, i tillegg 7 hyttenavn og 3 stedsnavn i bruk, slik at tallet da var kommet opp i ca. 50.

Da vi var på Hopen i september var i alle fall ett navn kommet i tillegg: Et av skardene mellom Knulterodden og Kapp Beljaev på østsiden av Kollerfjellet er nå omtalt som "Søreideskaret".

(Oddmund Søreide var i oktober 1998 ikke selv klar over dette.)

Thor Iversen-ekspedisjonen av 1998 er gjennomført for å gjøre undersøkelser og registreringer av kulturminnesmerker på Hopen, samt for å følge i fotsporene til en av dem som har betydd mest for kartleggingen av øya; Thor Iversen.

Vi finner det derfor rett å følge opp tradisjonen med å navnsatte nye steder på Hopen, slik at orientering og ferdsel kan bli enda enklere. -- Det er ikke til å legge skjul på at det på store områder av Hopen i direkte samtale eller under radiokommunikasjon tildels er svært vanskelig å uttrykke klart hvilke steder en befinner seg på, eller mener å beskrive, fordi en mengde nes, strender, skar og skrenter ikke har navn, og heller ikke ligger i nærheten av noe sted med kjent navn.

Nye navn bør derfor føres inn på kartet ved første revisjon.

Vi har valgt å følge tradisjonen fra tidligere, ved å sette våre nye navn etter personer med tilknytning til Hopen og Thor Iversen, eller som har vært med på vår ekspedisjon.

De steder vi har gitt navn ligger hovedsakelig på nordre del av Hopen, men vi har også satt et nytt navn på sydlige del av øya -- etter en veteran; Tor Børsting.

Vi er klar over at regelverket for nye navn i Svalbardområdet sier at man skal unngå å gi steder navn etter nålevende personer. Vi vil allikevel i dette tilfellet gå inn for at man gjør unntak fordi det klart kan dokumenteres at reglene i akkurat dette tilfellet ikke er i samsvar med den lokale tradisjon for Hopen. - Så godt som alle navn er på Hopen gitt nettopp etter personer med tilknytning til virksomhet eller utforskning av øya mens disse fortsatt var i live.

Flere av dem som i dag har sine navn knyttet til Hopen har heller aldri vært i nærheten av øya, men har kun stått for undersøkelser av de prøver som Thor Iversen og Einar Koefoed samlet inn på 1920-tallet.

De nye navn er:

1. "SØREIDESKARET", skaret ovenfor Livbåtstranda - etter Odmund Søreide som skrev boken om Hopen, og som har vært på Hopen radio som telegrafist i flere sesonger. Navnet er allerede i bruk på Hopen.
2. "STORMLY" - navnet Thor Iversen satte på varden med le-heller i nordøstre skråningen av Werenskioldfjellet i 1924. Navnet har ikke vært i bruk fordi det ikke har vært kjent, men det er dokumentert gjennom Thor Iversens skrifter, og gjennom hans bilde av stedet som ble tatt den dagen varden ble bygget; 30-7-1924.
3. "BØRSTING-SLETTA" - sletten mellom Iversenfjellet og Bekkeskardet. - Etter Hopen-veteranen Tor Børsting som overvintret 4 ganger på Hopen radio mellom 1946 og 1952. Børsting var også pådriver og organisator for ekspedisjon til Hopen i 1998. Børsting drev på slutten av 1940-tallet mye jakt akkurat i dette området.

4. "HAALAND-SKARET" - skaret på Blåfjell mot øst ovenfor "Garstadstranda" - etter biolog Steinar Haaland, som var ansvarlig for logistikk og posisjonsbestemmelser på Thor Iversen-ekspedisjonen i september 1998.
5. "OTTESEN-SKARET" - det bratte skaret mot øst mellom "Lyngefjell" og "Flatsalen" - etter Hopen-veteranen Ole Andreas Ottesen som overvintret på Hopen i 1949-50 og som var kjentmann på vår 1998-ekspedisjon.
6. "MARIESALEN", forsenkningen mellom de to høydene på Blåfjell, - etter Thor Iversens enke Marie Iversen, som overlot hele Thor Iversens etterlatte film og billedsamling til Hans Kr. Bukholm på 70-tallet, og dermed la grunnlaget for "Thor Iversens Samlinger", som nå har stått bak begge ekspedisjonene.
7. "MELKILD-STRANDEN", stranden fra Beisarhytta og nordover, - Etter Sveinung Melkild som var Thor Iversens siste assistent i 1952-53. Sveinung Melkild var også en av grunnleggerne av "Thor Iversens Samlinger" på 1970-tallet, og var en sterk medspiller under organiseringen av 1998-ekspedisjonen. Han har også vært en viktig kilde til viten om Thor Iversens liv og virke.
8. "BUKHOLM-PLATÅET" - platået på den høyeste del av "Blåfjell" sør for Mariesalen, - etter Hans Kr. Bukholm, fotograf og filmmann, som på 70-tallet fikk overlatt hele Thor Iversens etterlatte film og billedmateriale fra Marie Iversen og etter dette tok initiativet til å etablere Iversen samlingen. Han er fortsatt formann i samlingen, og var også initiativtaker til, og leder for Thor Iversens ekspedisjonene til Hopen i 1998 og 2001.

Vegetasjon på toppen av Iversenfjellet. Foto: 8/9-2001 HKB (N01-20-15)

OPPSUMMERING - KONKLUSJONER

Thor Iversens ekspedisjon til Hopen i 1998 kom i stand med minimale resurser og varte i vel to uker.

Ideen oppsto som en følge av at undertegnede på 1970-tallet fikk overlatt hele Thor Iversens samlede fotografiske produksjon på nærmere 7000 negativer og bortimot 3 timer 35mm kinofilm fra Thor Iversens enke Marie Iversen. Gjennom arbeidet med dette store og nærmest ukjente materialet ble jeg gradvis klar over hans enorme innsats ved fiskeriforskning i arktis gjennom mange år og jeg ble spesielt fascinert av hans forhold til ishavsoya Hopen.

Etter hvert utviklet ideen seg til å lage en film om hans pionerarbeid der oppe.

Under arbeidet med filmen viste det seg at Sysselmannen hadde svært lite materiale om Hopen og dermed utviklet det hele seg til et opplegg som ikke bare gjaldt arbeidet med en film, men som også i praksis fikk et atskillig videre siktemål; å fortsette Thor Iversens arbeide med observasjoner og registreringer på øya, men nå, mer en 70 år etter med et kulturhistorisk siktepunkt.

Ved at Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet i Bergen også var villig til å gå inn med pengemidler, Sysselmannen med transport og DNMI ved å la oss bruke hyttene på øya, ble det hele mulig å gjennomføre i praksis.

I 1998 var vi på Hopen fra 6 til 19 september. Selv om været var godt var det allikevel ikke mulig å gå over hele øya. - Derfor begynte vi tidlig å sysle med tanken om en supplerende tur, og da med muligheten for å bruke mer tid. Dette var og nødvendig fordi vi ikke kunne gjøre regning med å være like heldig med været to ganger på rad.

I 2001 viste dette seg å være klokt - Hopen var dekket av tåke i bortimot 4 av de 5 ukene vi var der og hemmet særlig arbeidet med opptakene til filmen om Thor Iversen og Hopen. Heldigvis fikk vi noen dager med klarvær helt mot slutten av oppholdet. Vi satte da igang med lange turer både nord og sørover. - Siste turen bare 2 dager før avreise. Vi fikk da en rekke opptak av natur, dyreliv og geologi. I tillegg klarte vi å lokalisere de aller fleste av de punkter der Thor Iversen tok bilder i 24 og 29. - Dette gjør det mulig å opprettholde den bærende ide bak filmen; "i Thor Iversens fotspor" ved å oppleve Hopen gjennom hans egne bilder og filmopptak, og gjennom våre.

Problemer med stadig tåke førte til at vi gjennom de første ukene særlig måtte konsentrere oss om strendene og de lavereliggende områdene.

Under dette arbeidet prøvde vi å gjøre en tilnærmet fullstendig registrering av gamle fangstanlegg i de områdene vi besøkte. - Dette resulterte i tilsammen nærmere 130 registreringer. Samtlige punkter er registrert med GPS systemet.

I forbindelse med arbeidene med opplag nr. 2 av boken om Hopen var det kommet inn informasjon som kunne tyde på at det på nordre del av øya fremdeles kunne finnes spor etter tidlig fangstvirksomhet som hittil ikke var registrert.

Ved nærmere undersøkelse og ved en kritisk granskning av kilden til disse opplysningene kom vi til at det ikke var hold i dette. - Dersom det har vært slike spor kan mye tyde på at disse er tatt av havet for lenge siden. Etersom fangst på hvalross og hval har vært drevet med base på Hopens strender så langt tilbake som for 300 år siden, må de fleste spor etter denne virksomheten etter all sannsynlighet ha ligget på deler av stranden som forlengst er borte. Målinger vi gjorde på Koefoedodden i 1998 og 2001 viser at stranden der krymper mer enn 20 cm. pr. år. Dette antyder 2 meter pr. 10-år og 20 meter over 100 år. - Enkelte steder kan tap av strand utfra dette over 300 år godt være bortimot 80-90 meter.

I 2001 hadde vi med en metallsøker. Denne ble prøvet en rekke steder men det ble ikke funnet annet en spiker og jernskrammel av nyere dato. Bruk av denne metallsøkeren på Koefoedodden avslørte at dette stedet langt fra er et eksempel på "eksemplarisk opprydning" etter oljeleting slik en ved første blick skulle tro. Stedet er derimot fullt av nedgravet skrammel som dukker opp allerede etter kort tids leting.

At alt dette ligger nært inntil og nærmest "omringer" den gamle spekkovn-ruinen gjør dette ekstra tragisk.

Som tidligere nevnt skriver Oddmund Søreide i Hopen-boken: "Hadde det ikke vært for spekkovn-ruinen på Koefoedodden, ville øya nærmest vært historieløs, sett fra et kulturhistorisk synspunkt."

Mens vi i 1998 arbeidet oss sørover Hopen etter en heller stram tidsplan tok vi oss i 2001 tid til å besøke flere avsidesliggende strender som neppe noen tidligere har undersøkt nøye. Også på disse fant vi klare spor etter fangstvirksomhet, men ikke noe sted fant vi større tetthet av reve og bjørnefeller enn i områdene nær radiostasjonen. Dette er rimelig, også utfra det faktum at alle rene fangsekpedisjoner til Hopen har hatt sine hovedbaser og hytter fra Hermansenskaret og sørover. De eldste fangsthyttene er "Rudihytta" på Koefoedodden, "Nilsebu" i Husdalen, og "Russehytta" i Hermansenskardet.

Bortsett fra dette ble det bygget en hytte helt nord i Bråstadskardet i 1923, men denne hytten ble bare benyttet til denne ene overvintringen. I 1972 ble den revet og erstattet med den hytten som fortsatt står der og kalles: "Beisarhytta".

DYRELIV

I 1998 var det ikke "sommerbjørn" på Hopen og det var noe spenning knyttet til om vi ville få oppleve bjørn i 2001. - En nærgående bjørn ville kunne skape praktiske så vel som sikkerhetsmessige problemer for tre mann som skulle bo i tildels skrøpelig fangsthytter i mange uker.

Allerede da vi ble fløyet fra Hermansenskaret til Braastadskaret fikk vi et forvarsel ved at det ble observert bjørn under flyturen, og allerede andre dagen observerte vi to sovende bjørner under en tur til vestsiden av Braastadskaret. - Den ene av disse la seg senere på dagen til rett foran hyttedøren og måtte jages med signalpenn. - Senere ble det eneste vinduet i hytten slått inn i ett-tiden om natten mens vi sov av enda en bjørn.

Disse hendelsene gjorde oss bekymret for at isbjørn ville bryte seg inn i hytten mens vi var ute om dagen og vi valgte derfor å forflytte oss til Hermansenskaret noe før vi egentlig skulle. Vi fikk dermed ikke med oss "Lyngefjell" og "Nørdstefjell" på årets tur, og heller ikke stranden som ligger syd for Braastadskaret; "Garstadstranda"-

- Vi observerte med sikkerhet 4 forskjellige bjørner - ifølge Tor Børsting antagelig 5 bjørner på nordre del av Hopen i år. Dette er uvanlig...

Også ved "Bjørnebo" i Hermansenskardet ble vi besøkt av en bjørn som vi i lenge kunne observere fra hyttetaket. - Denne bjørnen var radiomerket og kunne senere observeres i området i ukevis.

Både i 1998 og i 2001 fikk vi besøk av rev i Bråstadskardet. Vi observerte i 2001 og rev på toppen av "Småhumpen" og ved varden på "Kollerfjell". - Denne siste var særdeles tillitsfull og ga meget gode opptak på ned til 5 meters avstand.

Av fugler så vi spesielt mye krykkje, polarmåker, og en del havhest.

Tjuvjo ble observert på så godt som alle turene ute i terrenget.

SKIPSDELER

Etter den interesse vi opplevet etter oppmålingen av den gamle skipskjølen på "Bjørnstranda" i 98, var vi i år særlig oppmerksom på vrakdelar når vi ferdes langs strendene og jeg fotograferte en del av disse funnene.

Mange av disse var gamle og bar preg av lang tid i sjø og fjære. Det er vanskelig å bestemme skipstype, størrelse og alder utfra disse funnene uten inngående kjennskap til og oversikt over skipsbyggingstradisjonene over et vidt spekter av tid og geografiske områder.

Dette må undersøkes nærmere av fagfolk, men det bør nevnes spesielt at vi i Hermansenskardet; få hundre meter nord for hytten, fant enda en skipskjøl på stranden. - Denne var noe større og grovere enn den første men var noe mer skadet og slitt av sjøen.

Foto: HKB (N01-14-09)

FILMEN

Det har hele tiden vært tanken å lage en film om Thor Iversen og Hopen.

I 98 fikk vi mange gode opptak fra selve øya, men vi rakk ikke å gå over den grundig nok til å lokalisere alle de mange steder nærmere hvor Thor Iversen var og fotograferte under de 5 landstigningene i 1924, 29 og 30. - Et av de fremste mål for årets tur var nettopp dette. - Størstedelen av de første fire ukene var preget av tett skodde og vi kunne dermed ikke gjøre opptak på toppene. - Desto mer ble gjort av registreringer på de mange strendene.

I begynnelsen av den sist uken før vi ble hentet var jeg alvorlig bekymret for at vi heller ikke i år ville få nok opptak til å lage en film, men kort tid før avreise slo været om og vi fikk flere dager med klarvær.

Vi utnyttet tiden godt og fikk med oss til sammen 5 fjell på 2 dager. Dermed ble også denne delen av prosjektet berget for oss. -

Kun 2 eller 3 av Iversen-bildene på søndre del av Hopen lot seg ikke fotografere i 2001-versjon, men dette var av de mindre sentrale bildene som overlappes av bilder vi har fått tatt og filmen kan dermed lages som planlagt.

Filmen kan antagelig gjøres ferdig i løpet av et par år, dersom finansiering og avtaler ellers går i orden. -

Det var planene om en film som i siste halvdel av 90-tallet startet prosjektet, og dette er således svært viktig både for Iversen-samlingen og for Bergen Filmutvikling.

I tillegg har vi gjort flere opptak med Hopen-veteranene Tor Børsting og Ole Andreas Ottesen. Børsting overvintret på Hopen til sammen fire ganger mellom 1946 og 1952 og er dermed en av de få gjenlevende med inngående detalj-kunnskap fra den aller første pionertiden etter krigen på Hopen. -

Ole Andreas Ottesen var på Hopen et år; i 1949-50.

Opptakene er gjort med disse to på stedene hvor hendelsene det fortelles om faktisk fant sted.

Vi tror at dette vil ha verdi i fremtiden.

LOGISTIKK

Både i 1998 og 2001 var biolog Steinar Håland ansvarlig for logistikk og praktiske arrangementer. I 1998 ble vi fløyet fra Longyearbyen med Sysselmansens helikopter.

- Det samme skulle vært tilfelle i 2001, med transport til Hopen i midten av august.

Dessverre måtte helikopteret til service fra begynnelsen av måneden, og vi ville da ikke kunne bli fløyet inn før etter 9 september. - Vi tok derfor kontakt med kystvakten, som hadde anledning til å ta oss med fra Longyearbyen lørdag 11 august med KV-Nordkapp. Vi ankom derfor Longyearbyen torsdag 9 og fikk da tid til proviantering samt planlegging sammen med Kolbein Dahle ved Sysselmansens kontor.

Ved ankomst Hopen var det grov sjø og ilandføringen måtte derfor avbrytes, inntil det var mulig å få resten inn med båt neste dag.

Deretter ble forholdene slik at LYNX helikopteret fra Nordkapp kunne sette oss nord til Hermansen-skardet som skulle være vår hovedbase på Hopen.

Senere samme uke var et av redningshelikopterne fra 330-skvadronen på Hopen på et av sine rutinetokt i Barenshavet, og vi fikk da følge med det videre til den nordligste hytten i Braastadskaret.

I slutfasen, da vi hadde fått gjort det aller meste av våre planlagte oppgaver, fikk vi vite på Hopen Met at Sysselmansens helikopter skulle til Hopen 12 september, bl. a. for å undersøke skipskjølen på Bjørnstranda. -

Da vi kontaktet Sysselmannen for å få returtransport med dette, viste det seg at turen var utsatt til etter 24 september. Vi kontaktet derfor igjen Kystvakten, som tilfeldigvis hadde KV-Stålbas på sørgående forbi Hopen lørdag 15 september, og dette ble løsningen på transportproblemet for oss. Styret i "Thor Iversens Samlinger" vil med dette rette en dypfølt takk til alle instanser som har bidratt til begge ekspedisjonene og som dermed gjorde prosjektet mulig.

ØKONOMI

I 1998 ble Hopen prosjektet løst ved støtte fra Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet i Bergen

De samme instanser som i alle år også var Thor Iversens arbeidsgivere. I tillegg fikk vi i praksis vesentlige bidrag fra Sysselmannen på Svalbard under turen i 98 i form av helikoptertransport til Hopen, og fra velferden ved Værvarslinga for Nord Norge; DNMI.

I 2001 var forholdet det samme: Fiskeridirektoratet mer enn doblet støtten fra 98.

Dessverre falt Sysselmansens transport bort, som før nevnt, men Værvarslinga for Nord Norge stilte også denne gang hyttene til disposisjon på samme grunnlag som sist. - Under begge turene har de medvirkende vært med uten noen form for lønn eller annen økonomisk godtgjørelse enn dekning av rene utgifter.

- Det er altså totalt sett snakk om et svært rimelig prosjekt, sett på bakgrunn av resultatene i form av antall oppmålte objekter, GPS-registreringer, bilder og video-opptak.

Resultatene vil bli tilgjengelige for de instanser som har støttet prosjektet, og i tillegg for offentligheten gjennom Sysselmannen på Svalbard. Hele rapporten vil bli lagt inn på CD-plate som vil bli sendt til alle de institusjoner som har støttet Hopen-prosjektet. - I tillegg vil Nasjonalbiblioteket i Rana og Norsk Polarinstitutt få kopier av rapporten.

Sysselmannen vil og få tilgang til bilder og video-opptak, og stillsbildene vil, når disse er scannet på forsvarlig vis også kunne letes frem gjennom deres database, slik det er ytre ønske om.

Styret i "Thor Iversens Samlinger" ser også fram til å få etablert en varig avtale med Sysselmannen for bruk av den arktiske del av Iversens-samlingen som omfatter flere tusen bilder tatt i perioden fra ca. 1923 til 1940. Iversen-samlingen vil neppe make dette uten medvirkning fra en etat som har mulighet til å bidra økonomisk til katalogisering og scanning av bildene.

ANNEN STØTTE

Også i år har vi mottatt støtte fra en rekke privatpersoner og firmaer.

Firmaet "CASIUS" i Bergen ga oss i 1998 flere mini-PCer som ble brukt til kontinuerlige arbeider med denne rapporten.

Det var viktig å kunne skrive mens inntrykkene enda var friske ute i felten... Hele denne rapporten er i utgangspunktet skrevet på en "Cassiopeia" mini-PC som veide 400 gram, og som viste seg å fungere bortimot 10 timer på 2 penlight batterier. Den fungerte perfekt i temperaturer ned mot null, og selv under så krevende forhold mistet vi ikke noe av den skrevne tekst. Stor takk til CASINUS i Bergen v/ Eivind Hovden som forsynte oss med dette utstyret for en svært lav sum og som også i 2001 i tillegg gratis forsynte oss med et digitalt Casio stillskamera som bidro til å lette arbeidet med å ta digitale bilder til senere bruk.

Det bør og nevnes at prosjektet i praksis har mottatt uvurderlig støtte gjennom de ytelser som er gitt gjennom 330-skvadronen og Kystvakten. 330-svadronen hjalp oss med transport mellom hyttene, og Kystvakten hjalp oss flere ganger med transport mellom fastlandet, Svalbard og Hopen.

EPILOG

Da vi startet prosjektet: "Thor Iversen og ishavsóya Hopen" vurderte vi det slik at vi ville ha behov for å oppholde oss på øya i fire til seks uker og at vi burde være minimum 4, helst 5 eller 6 personer. Grunnene til dette var at de ustabile værforholdene ville gjøre det nødvendig å legge inn rikelig med rom for venting i lange perioder med skodde og vind. I tillegg var det i 1996, som var det første året vi forsøkte å få prosjektet igang, kun aktuelt å ta opp filmen på det profesjonelle videosystemet "Betacam SP".

Kameraet med batterier hadde her en vekt på over 10 kilo. I tillegg kom et stativ på ca. 9 kilo. I 1996 ble film-prosjektet planlagt som et samarbeid med NRK-Natur-redaksjonen. Da gjennomføringen først ble utsatt med ett år, trakk NRK seg ut.

Vinteren 1997-98 gjorde vi et tredje forsøk på å komme igang, men "Det Arktiske År - 1998" i Tromsø som Tor Børsting arbeidet for å få støtte fra falt av forskjellige grunner bort på ettervinteren. Vi satt da igjen med den støtte som Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet i Bergen lovet oss allerede i 1996, og som begge instanser trofast hadde gitt oss fornyet løfte om, hvert år siden: 2 x Kr. 15.000.-.

Det var denne støtten, samt det at Sysselmannen på Svalbard i sluttfasen før avreise ga oss helikoptertransport fra Longyearbyen til Hopen, som til syvende og sist gjorde ekspedisjonen i 1998 mulig.

Støtten fra Sysselmannen bidro også til å gi prosjektet en formell og offisiell status som var en stor fordel og styrke under gjennomføringen.

Når begge ekspedisjonene nå er avsluttet og jeg som prosjektleder skal oppsummere resultatene sett i forhold til forventningene, og også sett i forhold til det vi realistisk sett kunne regne med å få til, så virker det som om vi har fått gjennomført det meste: Av alle de 33 kulturminner vi hadde på vår liste første år er det bare et par vi ikke fikk registrert og fotografert.

Vi har tatt opp til sammen bortimot 15 timer digital video. Dette har vært mulig fordi Bergen filmutvikling i 1998 kjøpte inn et moderne lettvekts 3-CCD digitalt kamera som veier ca. 1,5 kilo. Sikkerheten for å kunne gjennomføre prosjektet uten risiko for å måtte stoppe opp ved sammenbrudd på utstyret ble styrket ved at Sysselmannen begge år stilte til disposisjon kontorets eget digitale kamera, som er av samme type som vårt eget. Dette kameraet sto hele tiden i beredskap på Hopen radio, men vi fikk heldigvis ikke behov for å bruke det verken i 1998 eller i 2001.

Det er klart at film-delen av prosjektet, som for Thor Iversens Samlinger og Bergen Filmutvikling sin del er den viktigste, ikke kunne vært gjennomført av tre personer med den eldre type tyngre og større utrustning som oftest veide fra 10 kilo og oppover. En reduksjon av vekten fra over 10 til ca. 1,5 kilo bidro vesentlig til at vi kunne holde fremdriften ute i felten og også til at en rekke situasjoner lot seg dokumentere uten transport og rigging av stort og tungt utstyr.

Da jeg i 98 innså at oppholdet på Hopen av flere grunner måtte reduseres til 2-3 uker dro jeg nytte av den informasjonen jeg allerede for mange år siden fikk av nå pensjonert statsmeteorolog Alv Sunde i Bergen.

Allerede tidlig på 90-tallet sjekket han værprognosene for Svalbard og Hopen basert på statistikker gjennom en årrekke, og konkluderte med at september var den måneden da vi etter alt og dømme kunne regne med best vær med minst tåke og skyer. Det var derfor naturlig for meg å satse på denne måneden for rask gjennomføring med størst mulig sikkerhet for å bli ferdig. I 98 viste dette seg å stemme. August var visst nok stort sett preget av skodde og lavt skydekke.

I 2001 fikk vi igjen erfare at dette var et godt råd. - Tåken lå over Hopen i det meste av august og godværet dukket først opp igjen ut i september.

Transport fra hytte til hytte på Hopen var tung nok som den var, men ekspedisjonens fremdrift ble vesentlig styrket og lettet ved stor hjelpsomhet og velvilje fra alle på Hopen radio, som så sant det var mulig for dem stilte opp med båt til transport av utstyr fra hytte til hytte, når dette allikevel passet med turene de skulle gjøre, og i tillegg med mange andre typer praktisk hjelp.. -- Vi retter stor takk til stasjonssjef Otto Torstensen som var stasjonssjef begge år, og karene hans for all velvilje i de to sesongene vi var på Hopen.

Det er også viktig for meg å få frem at effektivt arbeide med den kulturhistoriske delen, særlig første året, ble gjort mulig p.g.a. det store arbeidet Oddmund Søreide tidligere har gjort gjennom arbeidet med sin bok om Hopen. Det var opprinnelig meningen at Søreide skulle være med, men selv om det ikke gikk slik, ytet han uvurderlig bistand ved å sette opp lister over alle de kulturminner han hadde kjennskap til, og ved å plote disse inn på kart som vi fikk tilsendt kort tid før avreise i 98.

Etter at det viste seg at Oddmund ikke kunne være med, ble det Hopen-veteranen Tor Børsting, med en rekke overvintringer på Hopen på 40-50-tallet, som kom inn og skulle være vår kjentmann.

Han var også en aktiv pådriver for å få prosjektet gjennomført.

Uten hans innsats med planlegging av logistikk og ellers iherdig innsats i en periode da jeg selv ikke kunne følge opp, ville vi neppe kommet av gårde i 1998.

Tor Børsting fulgte også opp de formelle kontakter både med Sysselmannen og andre etter at sykdom kort tid før avreise den gang gjorde det klart at han ikke ville kunne bli med selv.

For å styrke gjennomføringen foreslo Tor Børsting en annen Hopen-veteran. Ole Andreas Ottesen fra Tromsø hadde overvintret på Hopen som ganske ung i 1949-50, og stilte opp etter kort betenkningstid.

Hans gode humør og mange lystige historier foruten det at han representerte bindeleddet med en tidligere tidsepoke på Hopen, gjorde ham til et verdifullt element under gjennomføringen av turen.

Senhøstes år 2000 gikk jeg gjennom hele materialet fra første ekspedisjon og det var klart at vi ville ha behov for en del supplerende bilder for å kunne lage filmen om Thor Iversen og ishavsoya Hopen. I tillegg var det da allerede klart at Oddmund Søreide og Tor Børsting planla å gi ut en sterkt utvidet andre utgave av boken; "Hopen - Ishavsøy og meteorologisk stasjon." Samtidig hadde vi i "Thor Iversens Samlinger" i stadig sterkere grad sett behovet for å fullføre og komplettere feltarbeidet på Hopen ved også å gjøre et grundigere arbeid med registrering av kulturminner på de områdene og strendene vi ikke rakk over første år. Da invitasjonen så kom fra Sysselmannen i desember 2000 om å være med til Hopen sommeren 2001 for å se nærmere på vardene, lå alt til rette for å utvide dette til en ekspedisjon nr. 2. Det var da en stor glede å kunne ringe til Tor Børsting for å spørre om han var villig til å bli med, fordi han gikk glipp av turen i 98, men også fordi han var redaktør for den nye Hopen-boken og dermed helt klart ville ha direkte nytte av et opphold på Hopen.

I løpet av våren 2001 falt så de fleste brikkene på plass ved at også Fiskeridirektoratet mer en fordoblet støtten fra første tur.

Første år ville det vært naturlig å overlate ansvaret for logistikk og proviant til en med bred erfaring fra Arktis.

I første fase, da vi fortsatt trodde at det var mulig å skaffe tilstrekkelig med midler, ville det vært aktuelt å spørre Geir Aasebøstøl eller Jason Robers som begge gjorde en utmerket jobb under innspillingen av "Svalbard - Arctic Seasons" i 70mm i 1994-95. Økonomien gjorde dette uaktuelt. Valget falt derfor på Steinar Håland som har allsidig erfaring som biolog, leirskolelærer og med bred og mangeårig erfaring i seilaser med åpen båt på kysten av Nord-Norge om vinteren. Han bidro sterkt til at alt gikk greit, og gledet oss i tillegg med en rekke utmerkede måltider på hyttene.

I likhet med alle gode støttespillere fra første ekspedisjon stilte også Steinar Haaland opp da ny tur var aktuell i 2001, og på samme grunnlag som sist.

Det er og viktig å rette en varm takk til Kolbein Dahle ved Sysselmannens kulturvernavdeling for forståelse, velvilje og konstruktive utspill for å få prosjektet igang.

Videre en stor takk til Jon Magne Josephsen, Haugesund, som har stilt både datautstyr, ekspertise og tid til rådighet under arbeidet med tilretteleggelse, skanning og ferdiggjørelse av denne rapporten, og som dermed muliggjorde en rask avslutning av prosjektet etter begge ekspedisjonene.

Også takk til fotograf Helge Sunde, Bergen som har skannet mange slides til digitalt format.

Helt til slutt er det rett og takke Marie Iversen, Sigmund Myklevoll og Sveinung Melkild i "Thor Iversens Samlinger" for inspirasjon og støtte i all år.

Bergen mai 2002

BERGEN FILMUTVIKLING \ THOR IVERSENS SAMLINGER

Hans Kr. Bukholm

STILLSBILDER

S/Hv bilder: Thor Iversen.

Fargebilder: Hans Kr. Bukholm

Copyright "Thor Iversens Samlinger" og Hans Kr. Bukholm.

Dersom bilder fra Thor Iversens Samlinger og Hans Kr. Bukholm skal brukes utover denne rapporten må tillatelse innhentes skriftlig i hvert enkelt tilfelle:

Ved sitater eller gjengivelse av teksten skal kilde oppgis.

Bergen Filmutvikling / Thor Iversens Samlinger

Ibsensgt. 100 - 5053 Bergen – Norge - Tlf: 5529.8682.

PROSJEKTET ER GJENNOMFØRT MED HJELP OG STØTTE FRA

Sysselmannen på Svalbard v. Kolbein Dahle

Fiskeridirektoratet i Bergen v. Rolv Behrens

Havforskningsinstituttet i Bergen v. Sigmund Myklevoll

Værvarslinga for Nord-Norge- Robert Deasly / Otto Torstensen

"Hopen Met", stasjonssjef Otto Torstensen

Kystvakten - Sortland

330-Skvadronen- Banak

AS Nera

Ur og Foto A/S – Bergen – Otto Hellegård

Casinus – Bergen – Eivind Hovden

Exide-Sønnak - Bergen

Marie Iversen - Bergen

Sveinung Melkild - Hop - Bergen

Sigmund Myklevoll - Havforskningsinstituttet - Bergen

Oddmund Søreide - Vestre Vinnesvågen

Tor Børsting - Oslo

Ole Andreas Ottesen - Tromsø

Steinar Haaland - Elsfjord

Kolbein Dahle - Longyearbyen / Steinkjær

Geir Aasebøstøl – Longyearbyen

Jon Magne Josephsen – Haugesund

Fotograf Helge Sunde - Bergen

KILDER

“ISHAVSØYA HOPEN” av Thor Iversen - Fiskeridirektoratets skrifter - Serie Havundersøkelser. 1941

“HOPEN” (Hope Island) Thor Iversen - Det Norske Videnskaps-akademi i Oslo - ”Resultater av de Norske statsunderstøttede Spitsbergenekspeditioner” Bind 1 - 1926.

“HOPEN - ISHAVSØY OG METEOROLOGISK STASJON” - av Oddmund Søreide - Forlaget “Friske Tankar AS” - 1994.

“THOR IVERSENS SAMLINGER” - v. Hans Kr. Bukholm - Ibsensgt. 100 - Bergen

“BERGEN FILMUTVIKLING” - v. Hans Kr. Bukholm - Ibsensgt 100 - Bergen

Marie Iversen - Bergen

Oddmund Søreide - 5396 - Vestre Vinnesvågen - Austevoll.

Sveinung Melkild - Østre Hopsvei 15 - Hop.

Sigmund Myklevoll - Havforskningsinstituttet - Bergen

Dr. Wilh. Koefoed -Oslo

Geir Aasebøstøl - Longyearbyen

Tor Børsting - Folke Bernadottesvei - 17C - 0862 - OSLO

Ole Andreas Ottesen - Polarveien 16 - 9013 - Tromsø.

Journalist Gerh. Garatun Tjeldstø / - Bergens Tidende - Bergen.

TEKNISK UTSTYR PÅ EKSPEDISJONEN I 2001

De to ekspedisjonene i 1998 og 2001 ble gjennomført i en tid med helt andre tekniske forutsetninger enn på Thor Iversens tid. Thor Iversen har selv i sitt skrift gjort rede for de hjelpemidler han rådet over på 1920-tallet. - I tillegg hadde han med et Kodak kamera for bilder i format 9 x 12 cm.

Det kan derfor være på sin plass å nevne hva slags utstyr vi hadde til vår rådighet i 2001

- vel 70 år senere:

- SONY 3-CCD Digitalt Handycam type DCR-VX-1000-E. (samt en tilsvarende på Hopen-radio som reserve - ble ikke brukt)
- LEICA M6 - stillskamera med 28 - 50 og 90mm optikk for slides. - LEICA M4P - stillskamera med 40mm for s/hv.
- NIKON FE med Nikkor Zoom 28/85mm (+ macro) for negativ film. - NIKON F2 mekanisk speglrefleks som reserve. (ble ikke brukt) - Nikkor 28 - 105 - 135 og 180 mm faste objektiver.
- Kamera for 4x5" stills med Nikkor 100 mm opt. (ble lite brukt) - CANON 250 Super 8mm filmkamera (CANON Auto-zoom 518 : reserve) - LEICA Trinovid 8x32-BA kikkert.
- "MAGELLAN - Blazer 12" GPS-navigatør i lommeformat.
- "CASIOPEIA" A-10" PC i lommeformat - Vekt Ca. 450 gram. - CASIO QV-3000EX - 3,3 megapix for stils til rapport.
- "COINMASTER-TR" - metall detektor.
- "SLIK" Pro 804 CF lettvekts-stativ med carbon fiber ben, med "MANFROTTO" 128-RC lettvekts pan-hode for video-opptak.
- Kamera-sekk av typen "LOWEPRO - MINI TREKKER" og skulder veske - NERA satelitt-telefon.
- 2 stk. 12 volt blybatterier, 10 og 6,5 amp. m. solcellepanel for lading.

I tillegg hadde vi et par lommekompasser, deriblandt et gammelt i messing fra tidlig 1900-tall. På turen i 1998 hadde vi og med Thor Iversens gamle målebånd i lær-innfatning. Dette ble brukt som rekvisitt under opptak til filmen og i tillegg til å måle opp "Russebytta" i Hermansensskaret. For å lette arbeidet i felten hadde vi med et arbeidseksemplar av Oddmund Søreides bok om Hopen og i tillegg Thor Iversens skrifter om øya. Dermed hadde vi lett tilgang til viten om hans bevegelser på øya som støtte for våre egne turer.

Forutsetningen var at alt utstyr skulle kunne bæres mellom hyttene og i verste fall tilbake til Hopen Radio for retur til fastlandet. Lav vekt måtte derfor prioriteres, og førte i praksis til at vi utelot en del utstyr som vi normalt ville ønsket å ha med.

På turene i terrenget gikk vi med lette sekker. Kamerautstyret ble i 98 båret i en stor kamerasekk, men denne ble i 2001 byttet med en langt mindre sekk som veide under halvparten. - For å ha rask tilgang til DV-kameraet ble dette hele tiden båret i en lett skulder-veske. - Dette gjorde det i praksis mulig å få med de aller fleste situasjoner som oppsto.

Vi kunne ikke bære med oss motorisert generator for ladning.

Vi baserte oss derfor på lading av kamerabatterier fra små 12 Volt batterier som kontinuerlig ble ladet fra solcellepanel. dette fungerte bra.

Dette fungerte bra og jeg mistet ikke situasjoner pga flate kamera-batterier.

Ellers hadde hver mann med egne klær og personlige effekter.

Vi hadde med et par lette rødsprit apparater som hovedsakelig ble brukt på Beisarhytta. På de andre hyttene var det gode gasskokeapparater med 2 brennere.

I 1998 hadde vi med et "SACTLER" videostativ med "fluid-head". Dette stativet veide over 9 kilo, og etter få dager måtte vi bare ta konsekvensen av at det er begrenset hva bare tre personer -

deriblant en pensjonist, kan bære på lange turer på en ishavssøy. - Dette stativet ble stort sett stående på hytten og var til generell plage ved forflytning. Carbon-stativet veide kun 2,2 kilo, og ble i praksis med på alle turer uten særlig besvær. Det sikret oss en rekke oversikts og tele-opptak i 2001 som vi ikke fikk i 98, og lot seg i tillegg panorene i kaldt vær uten særlig ustøidighet. Vi hadde ellers ingen alvorlig svikt på kameraer eller elektronisk utstyr. - Alt fungerte som det skulle.

Til slides og 8mm ble brukt Kodachrome pga av denne filmtypens helt spesielle kjemiske oppbygning og ypperlige egenskaper ved langtidslagring. - Thor Iversens egne Kodachrome-bilder fra 1938 er fortsatt i meget god forfatning, mens mye av det som er tatt på Ectachrome og andre filmtyper med organiske fargestoffer så sent som på 1970-tallet nå er i sterk degenereing. Vi vil gjerne at våre bilder fra Hopen skal overleve like lenge som Thor Iversens fargebilder, og for at Iversen-samlingens Hopen arkiv skal kunne bli en "billedbank". Med den frykt man i dag har for raske klimaendringer i Arktis, ser vi at det vil være viktig å sikre billedmaterialet langt inn i fremtiden.

Slides ble tatt på Kodachrome 25 og 64.- 8mm på K40. Alle sort/hvitt bilder ble tatt på Kodak T-Max 200 og negativ stills på "FUJI REALA 100". S/hv. bildene ble tatt som en "back-up" for fargebildene, men ble også prioritert opptatt til en mulig billedutstilling fra Hopen.

Bilder på negativ fargefilm ble opptatt for å tilrettelegge for skanning og forstørrelser i farger, men så godt som alle fargebilder ble i tillegg tatt på Kodachrome for langtidslagring som kulturhistorisk materiale for fremtiden. - Det aller største antall fargebilder er opptatt på Kodachrome som selv etter dagens krav har en eksepsjonelt høy oppløsning og fint korn. En må regne med at farge-negativene ikke er brukbare etter 20 til 40 år. Lagringsbestandigheten for lagring av digital video (DV-format), med sin svært tettpakkede informasjon er usikker. Derfor tok vi opp vel 20 minutter 8mm film, slik at levende bilder også fra våre ekspedisjoner skal kunne overleve oss, slik Thor Iversens filmer fra omkring 1930 fortsatt finnes i dag.

Jeg ville normalt gjort opptakene på 16 eller 35mm, men vekt og økonomi gjorde dette mindre aktuelt.

De digitale stills vi tok opp er ikke brukt i denne rapporten, men forventes brukt i flere sammenhenger fremover.

Plusschytte ved Havnasveien 11/9-98 Kl. 12¹⁵ 1998.
SH - HNB

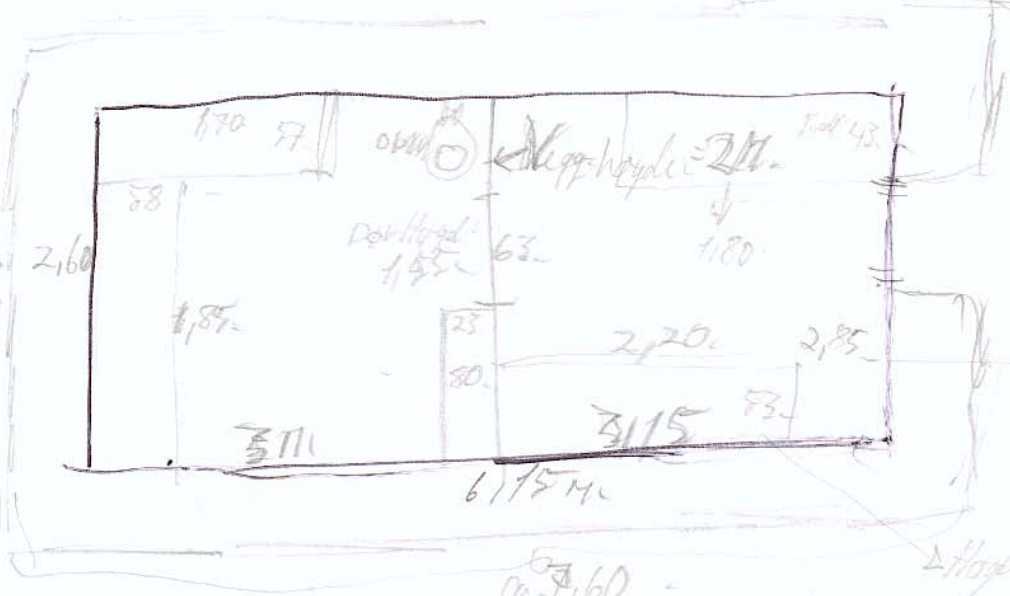
Original sluss - Hopen 9-98

(Hudo.)

Ca: 7180

Ca: 4180
Bredd: 4180

Ca: 4550

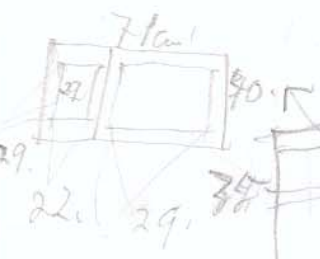

Vegg-bredd: 285

Høyd fra bunn til
vindu-bønnen

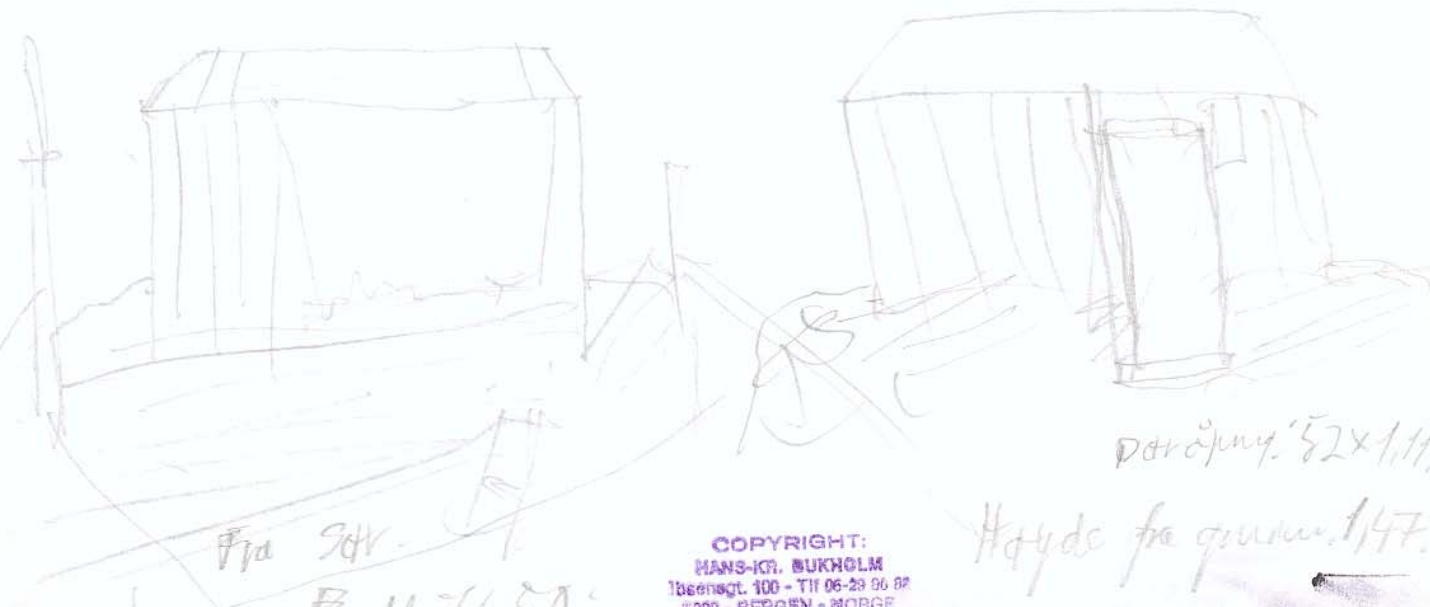
Ø 110
Ca: 7160

35
114

Fra øst

Utsikt mot sør

Fra sør

Bredd: 450

Døråpning: 52 x 111

Høyde fra grunn: 147

SYSSELMANNEN PÅ SVALBARD
v. Kulturminnekonsulent Kolbein Dahle
9170 - Longyearbyen

Kopier = Kopier
Sidd: 17/1198
in. alle farge-
kopier - (10x15cm)
+ 7 ark skisser
(Kopier til SMT)

Sak: Sluttrapport - "Thor Iversens ekspedisjon til Hopen" - 1998.

Og tegning →

Dere har nå mottatt rapporten på vel 50 sider som inneholdt; historikk om Thor Iversen - om Thor Iversens samlinger - Rapport fra ekspedisjonen 6-19 september 1998 - Forslag til nye navn.

Under ekspedisjonen gjorde vi enkel oppmåling av tilsammen 10 hytter og andre objekter. Av praktiske grunner passet det ikke å ta alt dette inn i selve rapporten og skissene følger derfor vedlagt.

Det er tilsammen 7 ark. Det er selvfølgelig ikke fullstendige oppmålinger av hyttene med alle mål. Dette ville overgå de praktiske mulighetene for 3 mann som på 2 uker også skulle gjøre opptak til en film, men vi håper at Sysselemannen allikevel vil kunne ha nytte av arbeidet.

Følgende er skissert:

1. "Beisarhytta" i Braastadskaret.
2. "Russehytta" i Hermansensskaret.
3. "Bjørnebo" i Hermansensskaret.
4. "Nilsebu" i Husdalen.
5. "Johshytta" på Bjørnstranda.
6. Skipskjøl på Bjørnstranda.
7. "Rudihytta" på Koefoed-odden.
8. Selvskuddkasse på Koefoed-odden.
9. Fangstanlegg på Koefoed-odden.
10. "Camp Skakk" på Egsetstranda.

Selve rapporten inneholder i tillegg endel mål som det ikke er laget skisser til.

Vedlagt følger også 10 x 15 cm. fargekopier av alle bilder jeg tok på negativ fargefilm på Hopen. Dersom dere ønsker å beholde dem som referanse i Sysselemannens arkiv, vil jeg sette pris på å få kostnadene dekket. Ekspedisjonen er som dere vet gjennomført på minimalt budsjett, og overskridelser må dekkes av meg personlig.

Det ble tatt et tilsvarende antall slides, men negativ film ble prioritert til kulturhistorisk fotografering. Jeg tror ikke at slides-serien inneholder vesentlige tillegg til negativ-bildene.

Dere kan fritt bruke bildene i kulturminnerapporten, mot vanlig kreditering av fotografen og Iversen-samlingen på hvert bilde i samsvar med vanlig skikk. Dersom bildene skal brukes i andre sammenhenger eller av utenforstående, vil vi be om at dere kontakter oss i hvert enkelt tilfelle.

Bildene er tatt med Leica og 50mm 1:2,8 Elmar optikk. Hvert enkelt bilde er merket med rull og bildenummer på baksiden. Rullnummeret er merket rødt, mens billednummer er sort. Når det står; 7-18 så er bildet fra rull 7, bilde nr. 18.

Bildene har følgende innhold:

Rull 1

11-15: Isbjørnkadaver i Bråstadskaret. 7.9.98. - 16: Fra Lyngfjell mot Bråstadskaret. - 17: Lyngfjell - 19: Vestskrenten fra Flatsalen - 20-21: Beisaren. Hopens nordligste punkt - 23-24: Kors-varde ved Beisaren.

Rull 2

1-2: "Vei" etter beltekjøretøyer fra oljeletingen. - 3-5: Lyngfjell mot Blåfjell - 6-8: Fra sørskråningen av Lyngfjell mot Bråstadskaret. (Thor Iversen tok et bilde fra dette punktet: se rapport.) 9-10: Beisarhytta i Bråstadskaret. - 11-12: Stranden norover fra Bråstadskaret (Nå kalt "Melkildstranden") - 13-15: Fangstanlegg (?) 150m fra Beisarhytta - 16: Kjevebein av kval nord for Bråstadskaret - 17: Slutten på stranden nordover fra Bråstadskaret - 18-21: Beisarhytta: Orientering=fjell mot vesthav mot øst - 22: Sørover mot Garstadstranda - 23: Avreise fra Beisarhytta.

Rull 3

1-2: Isbjørnkadaver i Bråstadskaret - 3: Bråstadskaret fra Blåfjell - 4: Ole Andreas Ottesen og Hans Kr. Bukholm - 6: Mot "Haalandskaret" 7: "Mariesalen" på Blåfjell - 8-9: Hans Kr. Bukholm og Ole Andreas Ottesen på Blåfjells høyeste punkt; "Bukholm-plataet" - 10-13: Fra Blåfjell mot Småhumpen - 14: Hytta i Torkelsensskaret - 15-17: Stranden mellom Småhumpen Airport og Hermansensskaret; Russevika - 18: Tre-gjenstand på stranden, Russevika ved Hermansensskaret. - 19-24: Russehytta i Hermansensskaret (øst mot hav/ vest mot fjellene) -

Rull 4

1-2: Stranden sørover mot Kapp Baljaev - 4-5: Sørover Livbåtsranda - 6-9: Nordover fra Kapp Baljaev - 10-11: Russehytta og Børnebo i Hermansensskaret - 13-18: Russehytta - 19-22: Livbåtstranda med fall-felle for rev - 23-25: Knulterodden, Hans Kr. Bukholm.

Rull 5

1-2: Sørover mot Hopen radio fra Knulterodden, (1: Hans Kr. Bukholm/ 2: Steinar Haaland) - 3-8: Rester av fangstanlegg på Knulterodden, (Mauser er med for å vise målestokken) - 9-10: Varde og fall-felle øverst i Hermansensskaret - 11-15: Sørover fra toppen av Småhumpen, (Th. Iversen tok bilder fra disse steder; se rapport) - 16-18: Selvskudd-felle i Russevika, Ole Andreas Ottesen og Steinar Haaland - 19-21: Tømmer og forarbeidet tømmer i Russevika - 22-23: Russehytta med lunner for opptrekk av båt(?) - 24: Rester av selvskudd-kasse, Russevika.

Rull 6

1: Rester av selvskudd-kasse, Russevika - 2: Russehytta og Bjørnebo - 3: Russevika - 4: Båt-transport av utstyr - 5: Russehytta og Bjørnebo fra Hermansensskaret - 6: Stranden mot vest fra brinken av Johan Hjortfjellet - 7-10: Småhumpen fra Johan Hjortfjellet - 11-12: Djupsalen mellom Johan Hjortfjellet og Kollerfjell - 13-24: Hugosøkket med rester etter det tyske nøddepot fra krigens dager - (Bilde 18: Hans Kr. Bukholm/ 13-14-15-19: Steinar Haaland) - Patroner/ Håndgranater/ Våpenkasse. -

Rull 7

1-2: Hugosøkket; våpenkasse, Hans Kr. Bukholm - 3-4: Thor Iversens varde på Kollerfjellet, Steinar Haaland - 5-7: Stranden mot vest i kveldssol fra Kollerfjell - 8: Solnedgang fra Kollerfjell - 9: Knulterodden fra Kollerfjell - 10-12: Husdalen i retning sør med Iversenfjellet fra Kollerfjell - 13-18: Nilsebu i Husdalen (orientering; fjell i vest, hav i øst) - 19-21: Livbåtrester etter "Dekabrist"-forliset - 22: Sandstein-blokk kalt "Kvalen" helt nord på Egsetstranda.

Rull 8

1: "Kvalen", Ottesen og Haaland - 2: Camp Skakk - 3: rest av selvskudd på Egsetstranda - 5-6: Bekkeskaret - 7-8: Nordover fra Iversen-fjellet, (Mot "Børsting sletta") - 11-13: Varden ved vestbrinken på Iversenfjellet - 14-16: Kapp Thor fra Koefoed-odden - 17: Nyhytta på Koefoed-odden - 18-22: Rester av spekkovn på Koefoed-odden - 23: Koefoed-odden.

Rull 9

1-3: Selvskudd-felle på Koefoed-odden, (På bilde 1; Ottesen/Haaland) - 4-10: Rudihytta på Koefoed-odden (orientering; fjell mot sydvest, hav mot nordøst) - 11: Rudihytta; foto; Einar Koefoed 1924 - 12: Rudihytta fra sjøsiden - 16: Nyhytta på Koefoed-odden - 17: Hvalross-beinrester på Koefoed-odden - 18-20: Iversenfjellet/ Kapp Thor - 22-25: Fangstanlegg nord på Koefoed-odden.

Rull 10

1-2: Fangstanlegg nord på Koefoed-odden - 5-8: Rester etter russisk flyhavari under Werenskioldfjellet på Egsetstranda - 9-14: Camp Skakk nord på Egsetstranda - 15-18: Fangstanlegg ved Kvalen nord på Egsetstranda - 20-23: Johshytta på Bjørnstranda - 24: Bjørnstranda - 25: Rester etter liten spissbåt på Bjørnstranda, Steinar Haaland.

Rull 11

1-5: Rester etter liten spissbåt på Bjørnstranda - 6-17: Skipskjøl på Bjørnstranda, (se rapport og skisse) - 18-19: Rester etter fartøy på Bjørnstranda - 20: Husdalen fra nordskråningen av Werenskioldfjellet - 22-23: Rester etter Thor Iversens varde og radiomast på Werenskioldfjellet - 24: "Stormly"; Thor Iversens leheller og varde fra 1924 på nord-østre skråning av Werenskioldfjellet -

Rull 12

1-4: "Stormly", med leheller og øverste helle på varden med flere navn innrisset. Det eldste etter fangstmann Sigurd Storstad, derfor kalt "Storstadsteinen". Kalt "Stormly" av Thor Iversen da han bygget varden i 1924 - 5: Gamle børser fra selvskuddkasser, bevart på Hopen Radio - 8-9-16: Hopen sett fra øst. Lengst mot syd; Iversen fjellet -

Rull 13

1-5A: Bjørnøya; Hammerfesthuset og Tobiesenhuset -
7A: Transportabel dampkjele fra kullguvedriften.

Rekkfølgen i bildene kan følges i rapporten. Også dato og andre opplysninger kan finnes der.

Dersom dere har behov for mer informasjon kan dere kontakte oss.

Det er sannsynlig at "Thor Iversens samlinger" inneholder mye materiale som kan være av interesse for Sysselmannen.

Vi vil herved invitere Sysselmannens Miljøavdeling til å se gjennom samlingen.

Fordi alle kopier av Thor Iversens bilder defineres som "originaler", og ikke kan lånes ut, må dette skje ved et besøk i Bergen.

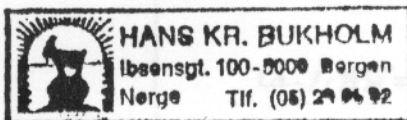
Vi imøteser tilbakemelding fra dere om dette når det måtte passe.

Vi vil ellers takke for det gode samarbeidet med dere under Hopen-prosjektet, og håper på fortsatt god kontakt!

Bergen 15/11-98

Hans Kr. Bukholm
BERGEN FILMUTVIKLING
Hans Kr. Bukholm

Sveinung Melkild
THOR IVERSENS SAMLINGER
Sveinung Melkild

THOR IVERSENS SAMLINGER

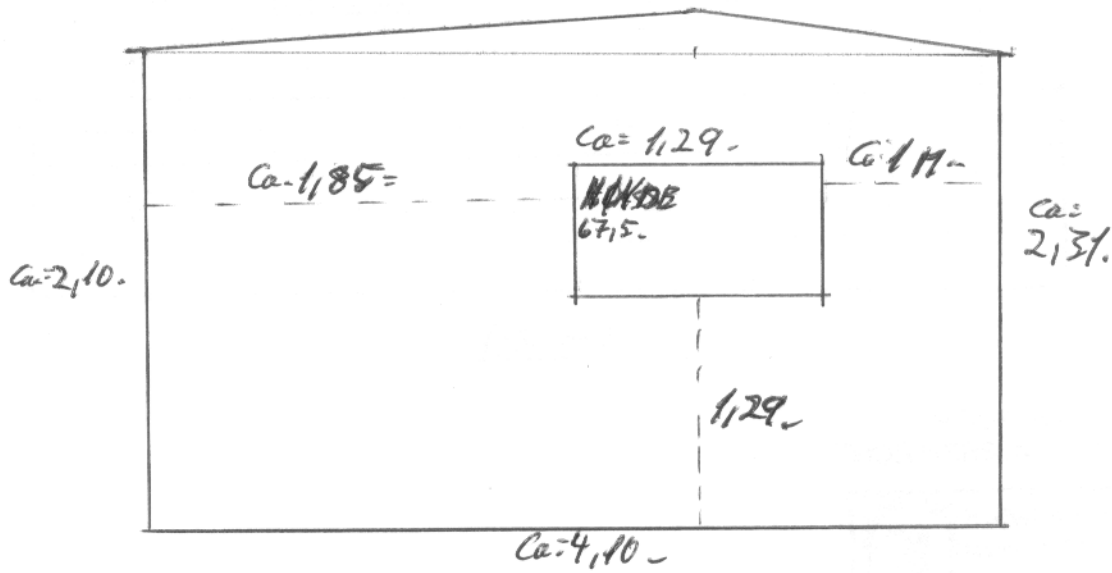
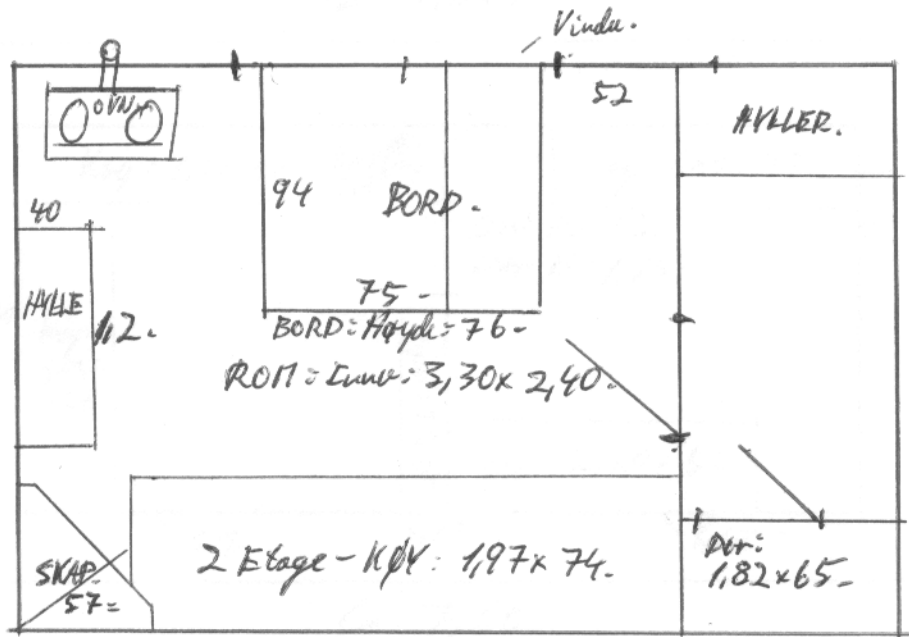
Vedlegg:

7 ark med tilsammen 10 oppmålte objekter.

Tilsammen stk. 10 x 15cm fargekopier fra 13 filmruller..

4,10.

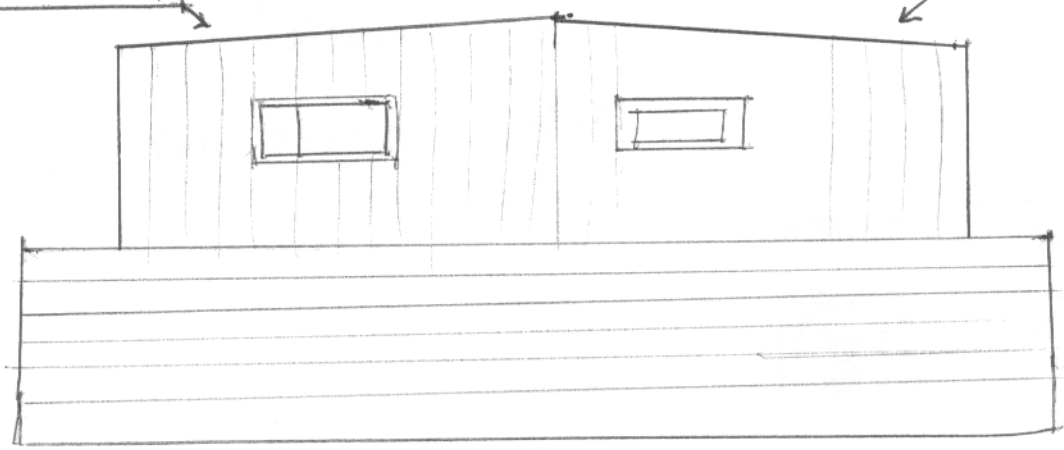
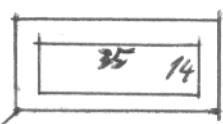
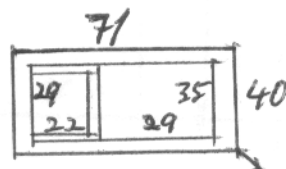
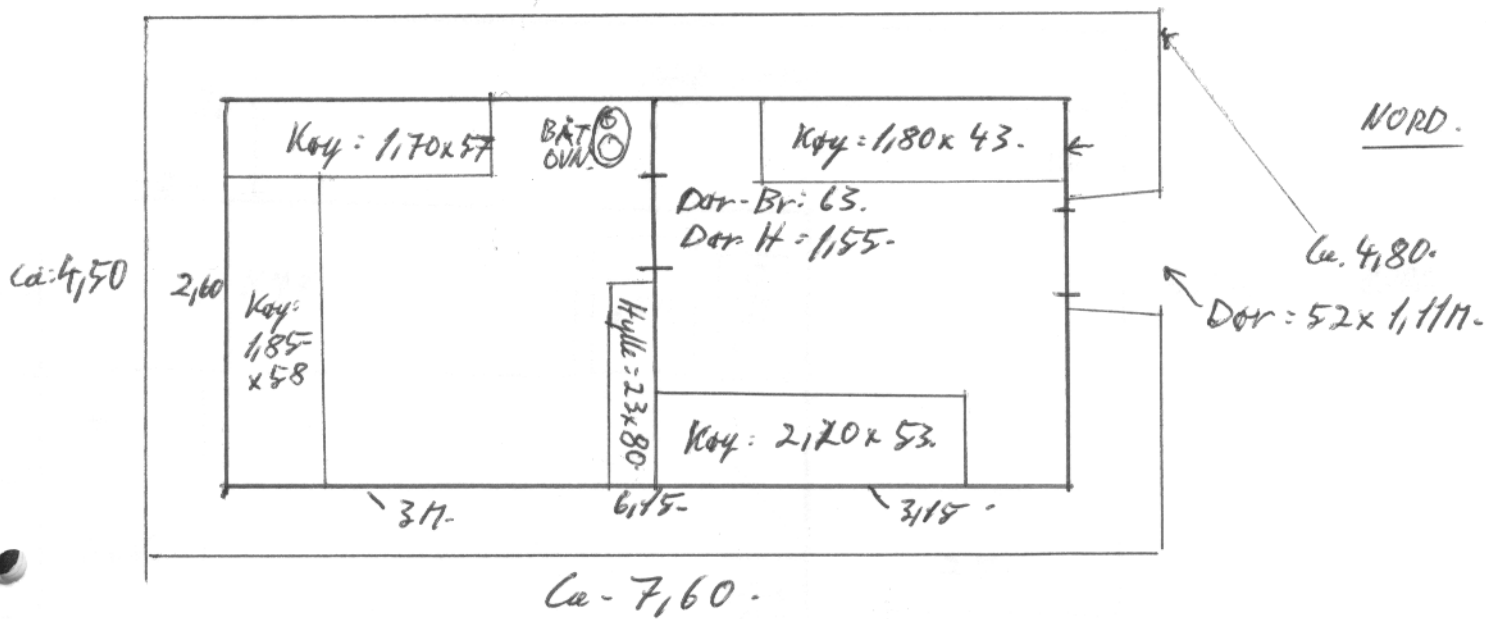

Fra øst

© COPYRIGHT THOR IVERSENS SAMLINGER

Ca = 7,80.

Tak:
Høyde fra grunn:
1,47

Frøst.

© COPYRIGHT
THOR IVERSENS SAMLINGER

HANS KR. BUKHOLM
Ibsensgt. 100-5000 Bergen
Norge Tlf. (05) 29 86 82

4,70.

21.

ARB-BENK.

VED.

40 -

78 -

KØK:

VED.

Ø
Ø
Ø

4,40.

NORD-

6
55x34.

Vindst.

3,15.

KØK.

21.

1,30.

95

KØK-APP.

BORD.

HYLLE

Vindu -
3,50.

Glass: 75 x 43.

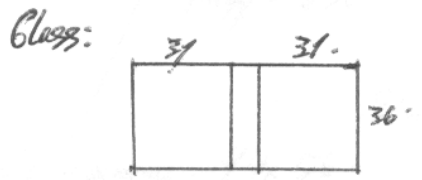
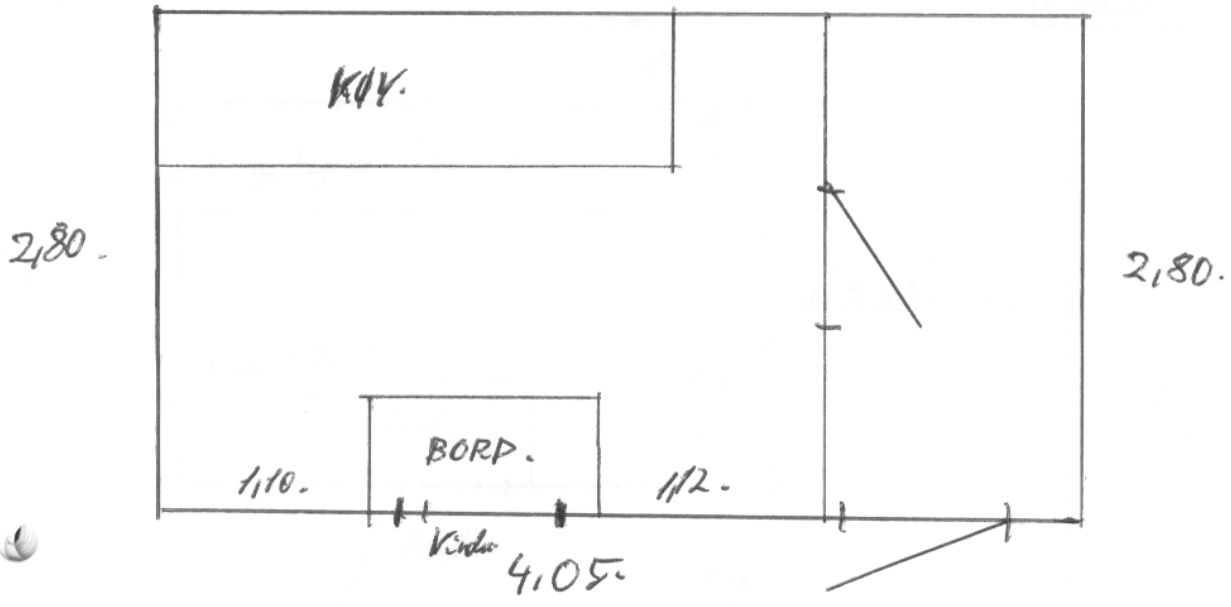
ØST.

© COPYRIGHT
THOR IVERSENS SAMLINGER

HANS KR. BUKHOLM
Ibsensgt. 100-5000 Bergen
Norge Tlf. (05) 29 86 82

Vilsebuⁿ - i Husdalen. 14/9-98.

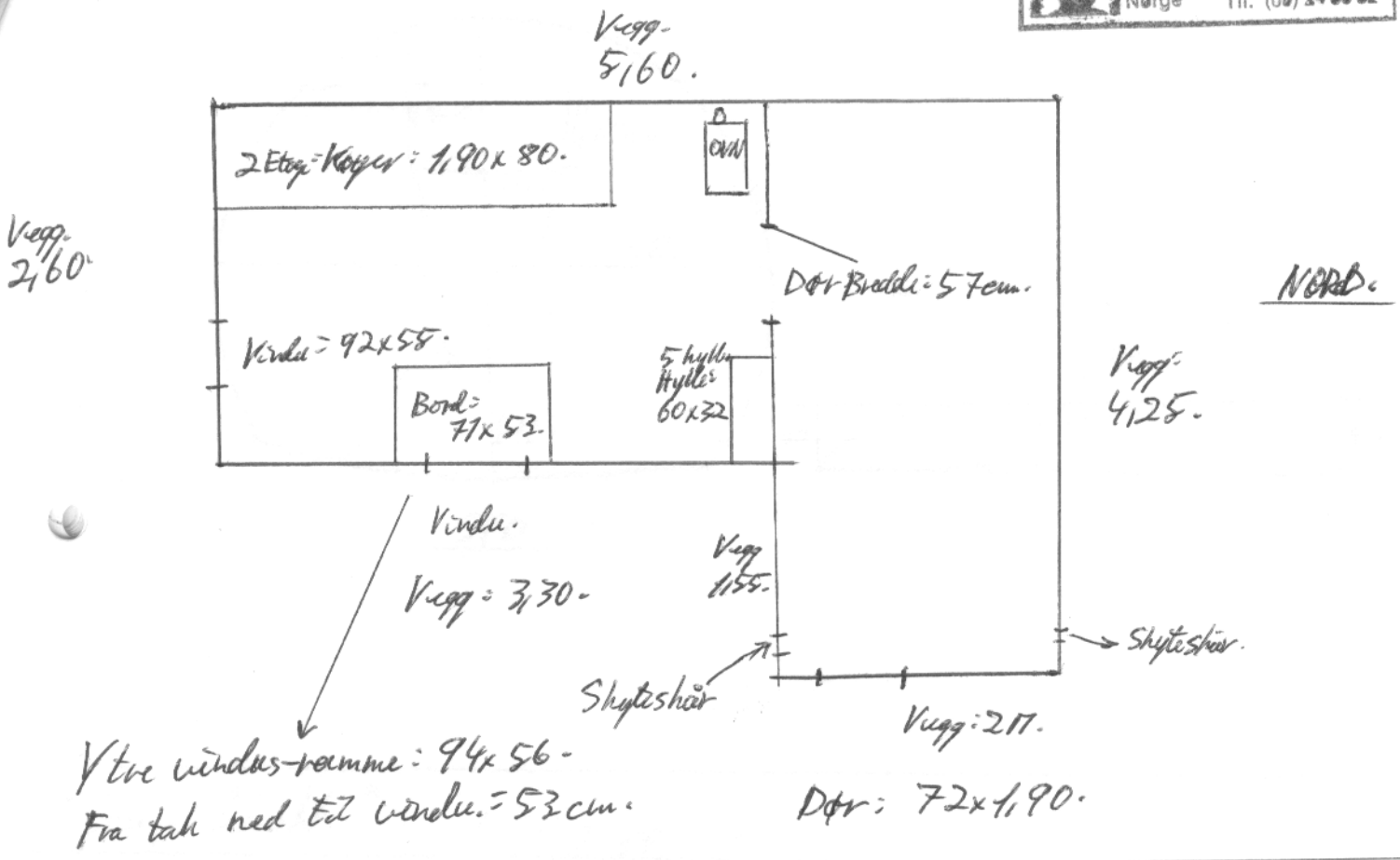
© COPYRIGHT
THOR IVERSENS SAMLINGER

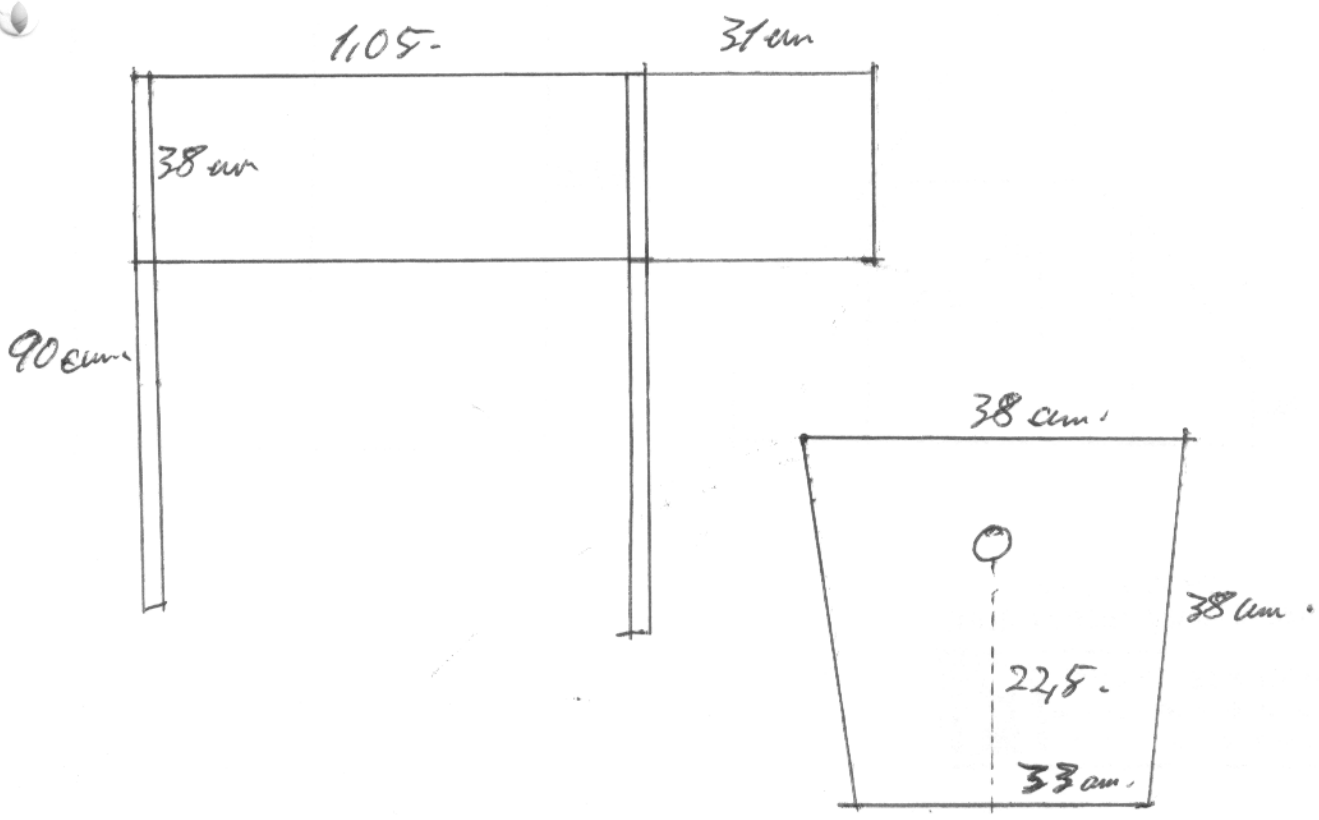
HANS KR. BUKHOLM
Ibsensgt. 100-5000 Bergen
Norge Tlf. (05) 29 86 82

VINDI-HYTTEⁿ på Kofjordodden. 16/9-98.

© COPYRIGHT
THOR IVERSENS SAMLINGER

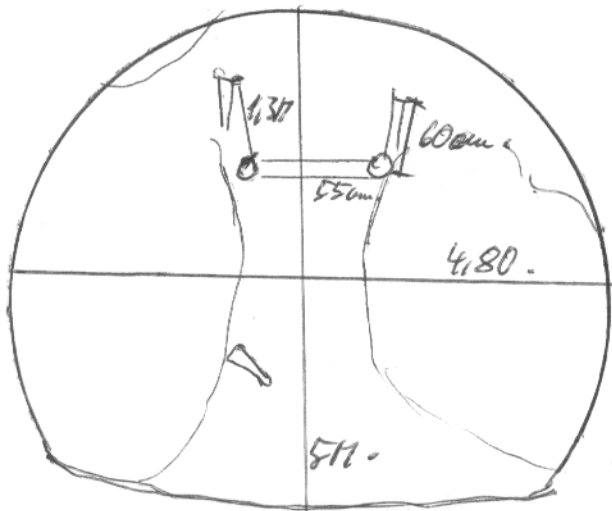

Selvsydd-hesse - Kofjordodden! 16/9-98.

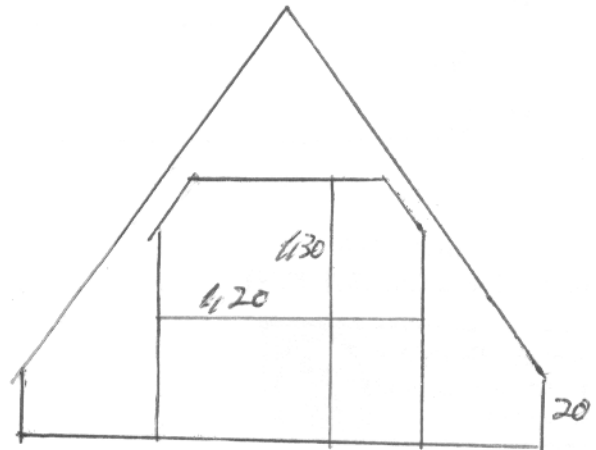
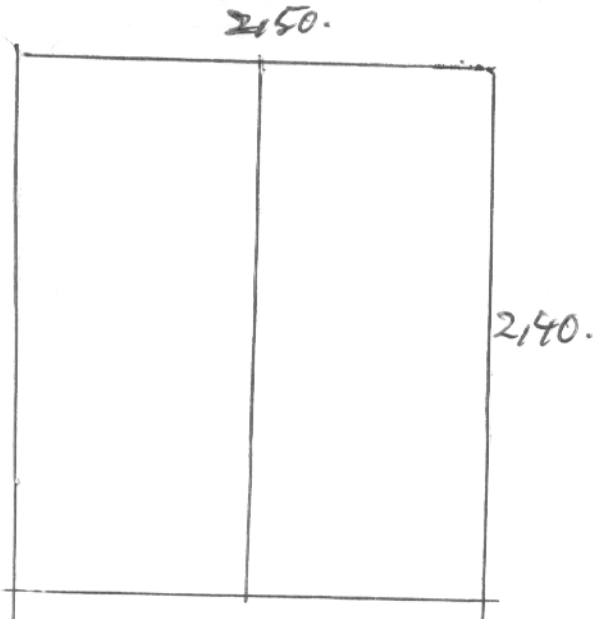
Fangstanlegg på Koejordodden. - 17/9-98.

6-

SKO.

"Camp Shakh." - 17/9-98.

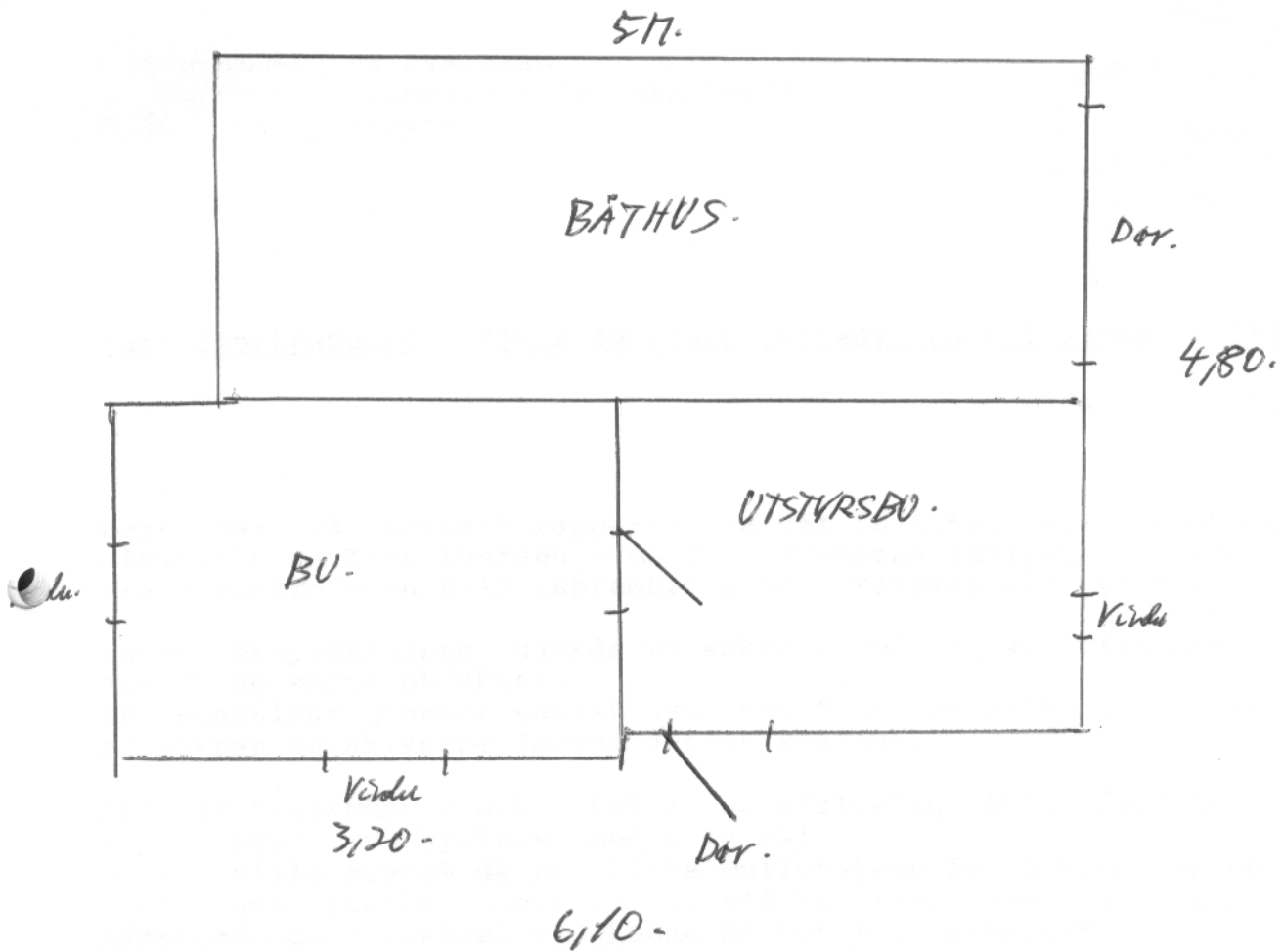

© COPYRIGHT THOR IVERSENS SAMLINGER

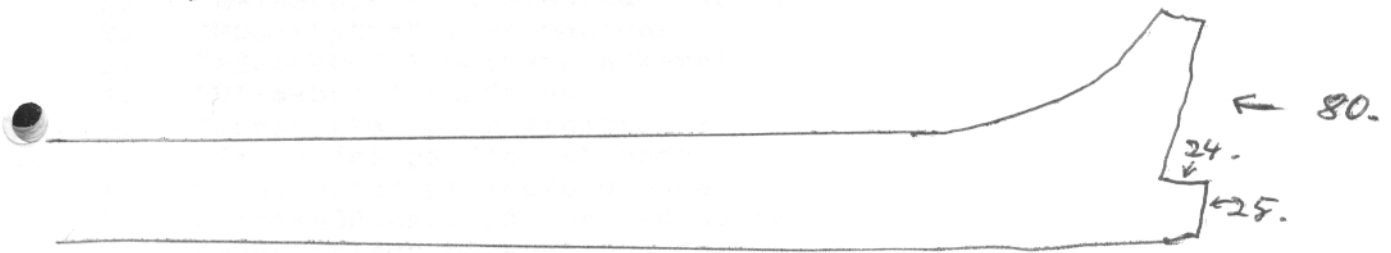
HANS KR. BUKHOLM
Ibsensgt. 100-5000 Bergen
Norge Tlf. (06) 26 26 82

Høvesthytte - på Bjørnstranda. 18/9-98.

7

Shipshytel på Bjørnstranda - 18/9-98.

© COPYRIGHT
THOR IVERSENS SAMLINGER

SYSSELMANNEN PÅ SVALBARD
v. Kolbein Dahle / Kristin Prestvold
9150 - Longyearbyen.

(Kopie til Riksarkivet 17/12 2001) Kjøp - Skott
m. stills og VHS.
29/11 2001
(Kopie til Svalbard)

Sak: Sluttrapport - "Thor Iversens ekspedisjon til Hopen 2001".

Ekspedisjonen besto i 2001 av 3 personer:
Hans Kr. Bukholm - Ekspedisjonsleder.
Steinar Haaland - logistikk
Tor Børsting - Veteran og kjentmann.

Ekspedisjonen hadde følgende formål.

1. Fullføre opptakene til en dokumentarfilm om Thor Iversen og Hopen.
2. Fullføre registreringen av kulturminner på Hopen så langt dette lot seg gjøre.
3. Samle supplerende stoff og bilder til opplag nr. 2 av Oddmund Søreide sin bok fra 1994: "Hopen - Ishavsøy og meteorologisk stasjon." (Redaktør: Tor Børsting.)
4. Gjøre opptak med Tor Børsting om pionerårene på Hopen fra 1946 til 52, da han overvintret der tilsammen 4 ganger.
5. Samle stills til en fotoutstilling om Hopen, samt supplere Thor Iversens Samlinger sitt billedarkiv fra øya.

I praksis ble alle disse oppgavene løst: Mens vi på første tur, i 1998 registrerte og målte opp under 30 objekter, gikk vi i år løs på fangstanleggene, og er dermed totalt oppe i nærmere 130 registreringer. Vi håper Sysselemannen vil finne dette nyttig på sikt.

Det ble tatt opp over 6 timer digital video. Blandt disse opptak med Tor Børsting om veterantiden på Hopen. Det ble tatt opp ca. 190 negativ-stills som registrering, ca. 360 Kodachrome slides, vel 250 s/hv. negativer, og i tillegg ca. 60 digitale stills.

(I 98 ble det opptatt ca. 300 neg stills, der Sysselemannen fikk 10x15 papirkopier av samtlige, samt ca. 360 slides, hovedsaklig på Kodachrome, men også endel på Fuji.)

I år har vi brukt utelukkende Kodachrome slides pga denne filmtypens fremragende egenskaper for langtidslagring.

Totalt sett er det altså tatt opp ca. 1530 stills under de to ekspedisjonene.

10x15 ca. papirbilder av alle negativ-opptak fra i år blir sendt herfra en av de nærmeste dagene, sammen med VHS-kopi av video-opptak fra 2001.

Slides: Det har vært samtalt om at Sysselemannen skal få tilgang til samtlige slides fra 98 på digitalt format, men dette arbeidet er hittil ikke kunnet gjøres av økonomiske og praktiske grunner. - Materialet vil pga risikoen ikke kunne sendes i posten, men må enten fraktes med kurer til og fra Svalbard eller arbeidet må gjøres av oss.

Det må da gjøres avtaler om økonomi.

(NB: "DNMI" har i brev til TIS datert 9 okt. 2001 signalisert interesse for tilgang til billedmaterialet. - Vi har gitt dem slik tilgang etter at hele materialet er digitalisert og dermed er tilgjengelig hos Sysselmanen på Svalbard.)

Vilkårene for bruk blir som tidligere avtalt i 1998 og gjelder for alle stills og video som er opptatt av Bergen Filmutvikling/Thor Iversens Samlinger/Hans Kr. Bukholm: Sysselmanen kan bruke materialet fritt til all intern bruk. - Dersom bilder eller video skal brukes av utenforstående, skal det henvises til BF-TIS-HKB i hvert enkelt tilfelle. All bruk skal krediteres med HKB/TIS (og BF i tilfelle bruk av video.)

Vi vil, som før, understreke at vi gjerne ser at bildene blir bruk, og har ingenting imot at Sysselmanen lar interesserte få se dem. - Ved bruk må man imidlertid kontakte oss for avtale.

I 1998 bidro Sysselmanen med vesentlig støtte i form av helikoptertransport til Hopen, og dette ga grunnlag for fri tilgang til alt stoff fra turen.

I 2001 skulle Sysselmanen bidra på samme måte, men helikopteret ble da ikke tilgjengelig i den aktuelle perioden. Vi måtte da søke annen transport, og ekspedisjonen ble forlenget i forkant i forhold til våre ideelle ønsker. - dermed har kostnadene for oss i år vært høyere enn planlagt, og dette har tappet oss for våre allerede små økonomiske resurser.

Vi har derfor pr. idag ikke dekning for full ferdiggjørelse av slutt-rapporten med etterfølgende digitalisering til CD.-plate. Sluttrapporten vil bli en sammensatt og omarbeidet versjon av begge års ekspedisjoner, ant. på mellom 150 og 200 sider, med et stort antall bilder scannet inn i høy oppløsning. I tillegg vil en rekke tegninger, kart, skisser og stills bli lagt inn i denne rapporten.

Regning for VHS-kopi (2 kassetter) fra 2001 følger vedlagt.

I tillegg for en kassett fra 1998 som erstatning for en kassett som ble ødelagt hos dere.

10x15cm. kopier fra ca. 190 stk. negativer - 2001:

Negativ-rullene fra 1998 er nummerert fra 1 til 13. - Arets ruller er nummerert som forlengelse av dette: fra 14 til 21. Bakpå hvert bilde står et dobbelt nummer. For eks. 18.8. Dette betyr at bildet har nr. 8 på rull 18. Identifisering og bestilling av kopier blir dermed enkelt.

For ordens skyld: 10x15cm. papirkopiene fra både 1998 og 2001 er masseproduserte "påsynskopier" av moderat kvalitet.

Det forutsettes at disse ikke brukes som grunnlag for digitalisering eller trykk i andre sammenhenger enn i interne "arbeids-dokumenter" eller annen mindre krevende bruk. Dersom Sysselmanen ønsker at bildene skal inn i et digitalt arkiv, for mer krevende bruk, må det gjøres ved scanning direkte fra original-negativene.

Vi forutsetter at Sysselmanen og TIS/BF/HKB har felles interesse av at bruk av bildene avspeiler det reelle tekniske kvalitets-potensiale som ligger i originalene.

Innholdsliste over 190 stk. 10x15cm. kopier fra 35mm negativ film. - Thor Iversens Samlinger / Bergen Filmutvikling Hopen ekspedisjonen 2001:

Rull 14

Bråstadskaret.

1-2: Ansamling av trestykker på stranden nord for Bråstadskaret. / 3: Skipsdel / 4: Kvalkjeve: endestykket er saget av Anders Heggblom. / 5-6: "Beisarhytte" / Bråstadskaret - vestre strand: 7-9: Skipstømmer / 10: Bjørne og menneskespor / 11-15: Div. tømmer og treverk / 16-17: Rester etter bygning? / Bjørnebo - Hermansenskaret 18-19: Hytta "Bjørnebo" / 20: Hans Kr. Bukholm filmer bjørn fra taket / 21-24: Radiomerket isbjørn.

Rull 15

Livbåstranda: / 1: Bjørnefelle? / 2: Revefelle / 3: Rast på stranden: Steinar Håland (i grønt - Tor Børsting i blått) / 4: Selvskuddfelle / 5: Tømmer på stranden / 6: Revefelle / 7: Beinrester + brent tømmer (Noe kan muligens være etter "SS-Dekabrist", men dette er usikkert) / Hermansenskaret / 8: "Russehytta" / 9-10: Planter / 11: "Småhumpen - kveld" / 12-13: Tor Børsting og Steinar Haaland i Bjørnebo / 14-16: Stranden - Hermansenskaret - vest / 17-18: Kval halsvirvel / 19: Stranden i vest / 20-22: "Polar valmuer i Hermansenskaret" / 23-24: "Russehytta" - interiør

Rull 16

Hermansenskaret / 1: Isbjørn / 2-3: Tømmer ved "Hopen Airport" / 4: "Styggedalen" ved Bjørnebo / 5-6: Felle ("bjørnebås"?) / 7-8: Bjørnemøkk med mose i Torkelsenskaret / 9-10: Kval ryggvirvel (tatt prøve) mellom fjellet og Hopen Airport / 11: Tømmer - båtdele? / 12: Stokk - påskrift: "LAL" / 13: Svært gammelt morkent tømmer ved "Russehytta" / 14-15: Tak-reparasjon utføres: Bjørnebo / 16: Varde med "flagg" av metall i Hermansenskaret / 17: I Bjørnebo: interiør / 18-24: "Hugosøkket" - Tusk depot fra krigen: håndgranater, batterier mm.

Rull 17

Hermansenskaret / 6-21: Skipskjøl 2-300 meter nord for Bjørnebo / Bjørnstranda vest for Husdalen: 22-23: Trinse brukt til å heise bjørneskinn opp skrenten / 24: Treverk ca. 300 meter nord for Johs.-hytta

Rull 18

Bjørnstranda: / 2: "Johs-hytta" / 3-4: Merkesteiner med jernrør ca. 40 meter nord for Johs.-hytta / 5-7: Johs-hytta / 8-9: Delvis nedgravet, forarbeidet tømmer noen hundre meter sør for Johs-hytta. (se GPS) / 10-17: Skipskjøl med naglehull på Bjørnstranda (er registrert i 98) / 19-20: "Stormly" - Thor Iversens varde med levegg fra 1924 - / 19: Tor Børsting og Steinar Haaland / 20: Steinar Haaland og Hans Kr. Bukholm / Koefoedodden: / 21: Brinken mot stranden og "Rudihytta" / 22-23: "Bjørnebås" ved brinken / 24: Metall-gjenstander i jorden noe nord for "Hoovercraft"-rennen / 25: "Rudihytta".

Rull 19

Koefoedodden: / 2-3: "Rudi-hytta" ekst. + int. / 4: "Bjørnebås" vel 150 m. nord-øst for "Rudihytta". (GPS) / 5-6: Steinsetting vel 20 m. fra bjørnebasen / 7: Del av kai-konstruksjon (?) på stranden - grovt tømmer som er boltet sammen / 8: Revefelle i Tovikbukta / 9-10: Foto fra samme standpunkt som Einar Koefoed

fotograferte i 1924 på Koefoedodden / 11-15: Tor Børsting ved "Rudihytta" / 16-18: Mannskaper fra "KV-Stålbass" ser på isbjørn på veststranden: Bråstadskaret / 19: Ved "Beisarhytta" / 20: HKB i overlevelsedrakt: øststranden - Bråstadskaret / 21-22: "Knokkel av storhval" v. "Nilsebu" - Husdalen. (Samme knokkel som Thor Iversen fotograferte på samme sted i 1924: neg nr. 1397.) / 23: Steinar Haaland v. "Knulterodden" / 24: "Knulterodden" nord for Husdalen.

Rull 20

1: "Stormly" på Werenskioldfjellet (nord-øst skråningen) / 2-3: Tor Børsting med "Børsting-sletta" i bakgr. (Ved Bekkeskardet - Tovikbukten.) / 4-12: Vegetasjon på "Iversen fjellet" (macro) / 13-14: Thor Iversens varde nr. 2 på Iversenfjellet / 15: Lav på Iversenfj. / 16-17: Fra standpunkt for Th. Iversens foto av Kollerfjell (neg nr. 644 og 642.) / 18-20: Bemanningen på Hopen Radio med hunder, høsten 2001 / 21: Varden på "Kollerfjell" / - 22: Varden på "Kollerfjell" fra samme standpunkt som Th. Iversens foto; neg nr. 647.) / 23: "Småhumpen med tåke over østsiden / 24: Smaleste eggen på "Småhumpen" - (Th. Iversens foto - neg. nr. 662.D.)

Rull 21

"Blåfjell": / 1-3: "Blåfjell" - nordover fra "Småhumpen" / 4: Steinar Haaland på Småhumpen / 5: Fra Småhumpen mot Johan Hjortfjellet / 6: Iversenfjellet fra KV-Stålbass - Foto fra Sydvest / 7-8: Russisk stor-tråler v. Tromsø.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Alle bilder: COPYRIGHT - THOR IVERSENS SAMLINGER/BERGEN
FILMUTVIKLING/HANS KR.BUKHOLM.

Samtlige negativ-bilder er i 2001 tatt med Nikon FE. Rull 14-15 med Nikkor 28mm 1:2,8 og 105mm 1:2,5 -
Alle bilder etter dette: Nikkor Zoom 28/85mm 1:3,5.
Film: Fuji "Reala" farge-negativ film - 100 ISO.

Lokaliseringen av feller og gjenstander vil bli enkel når den endelige rapporten på CD-plate er ferdig.
Alle registreringer er stedfestet etter navigasjons-systemet GPS.

Slutt-rapporten på CD-plate vil antagelig være ferdig på senvinteren 2002 dersom finansieringen går fort i orden.

Innholdet vil være:

1. Komplette dagbøker fra Thor Iversens Samlinger sine Hopen ekspedisjoner i 1998 og 2001.
2. Historikk om Thor Iversen, samlingene, hans arbeide i nord-områdene, foto/film-samlingen og Hopen.
3. Sammendrag og oppsummering av resultatene, samt konklusjoner.
4. Forslag til nye navn på Hopen.
5. Index, referanser og utvidet liste over litteratur, informanter og bidragsytere, samt et stort antall stillsbilder i forbederet digital kvalitet.

Det blir da også mulig å søke på stikkord.

Dersom dere har behov for mer informasjon er dere selvsagt velkommen til å kontakte oss når som helst!

Vi viser ellers til deres besøk i Iversens-samlingen for noen år siden, og håper at Sysselmannen og TIS vil komme frem til et samarbeid om fremtidig bruk av den arktiske del av Iversens-samlingen.

Styret i Thor Iversens Samlinger og Bergen Filmutvikling vil takke Sysselmannen v. Kolbein Dahle og Kristin Prestvold for god kontakt og konstruktivt samarbeide gjennom flere år. Dette har gjort det mulig å realisere de to Hopen-ekspedisjonene!

Vi ser frem til å fortsette kontakten i årene som kommer, både om Iversens bilder og ved en senere oppfølging av undersøkelse av Thor Iversens varder på Hopen.

Sendt: 29/11-2001.

Bergen -2001.

Thor Iversens Samlinger / Bergen Filmutvikling / Hans Kr. Bukholm

H.K. Bukholm
Hans Kr. Bukholm

Hans Kr. Bukholm
formann Thor Iversens Samlinger
daglig leder Bergen Filmutvikling

Sigmund Myklevoll

Sigmund Myklevoll
styremedlem Thor Iversens Sam.
repr. for Havforskningsinst.

Signe

Øystein Kjerpeseth
styreformann Bergen Filmutvikling

Bergen Filmutvikling/
Thor Iversens Samlinger
IBSENSGT. 100 -
5053 - BERGEN
Tlf/Fax: 5529.8682.

